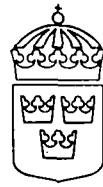

Regeringens proposition

1985/86: 166

om reglering av priserna på
jordbruksprodukter, m. m.

Prop.
1985/86: 166

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 17 april 1986.

På regeringens vägnar

Svante Lundkvist

Hans Gustafsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag om prisregleringen på jordbruksprodukter för tiden den 1 juli 1986 – den 30 juni 1987. Vidare föreslås ändringar i områdesindelningen för prisstödet till jordbruket i norra Sverige. En väsentlig höjning av stödbeloppen föreslås också. Investeringsförbudet inom animalieproduktionen föreslås bli förlängt med ett år.

1 Förslag till

Lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, vilken gäller till utgången av juni månad 1986,

dels att lagen skall äga fortsatt giltighet till utgången av juni månad 1987,
dels att 1 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

För att motverka överskott inom jordbrukets animalieproduktion är nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä förbjuden intill utgången av juni månad 1986.

För att motverka överskott inom jordbrukets animalieproduktion är nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä förbjuden intill utgången av juni månad 1987.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

¹ Senaste lydelse 1985: 515.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1986: 000) om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område i paragrafens lydelse enligt lagen (1986: 000) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Tillverkare eller, i fall som avses nedan under a), innehavare av slakteri eller köttbesiktningsbyrå erlägger avgift för

Tillverkare eller, i fall som avses nedan under a), innehavare av slakteri eller köttbesiktningsbyrå *eller, i fall som avses nedan under m), den som inom landet yrkesmässigt tillverkar bekämpningsmedel m. m. eller till landet inför bekämpningsmedel m. m. för yrkesmässig återförsäljning eller för egen yrkesmässig användning inom landet* erlägger avgift för

a) kött av häst, nötkreatur, tamsvin, får, höns, kalkon, anka och tamgås, när köttet blivit godkänt vid köttbesiktning enligt lagen (1959: 99) om köttbesiktning m. m. (slaktdjursavgift),

¹ Nuvarande lydelse enligt prop. 1985/86: 74, JoU 13, rskr 165.

b) mjölk som användes av mjölkproducent vid tillverkning av smör eller ost för försäljning.

c) mjölk och grädde som användes i mejeri för tillverkning av annan vara än grädde, smör eller ost.

ost, torrmjök och kondenserad mjök, som tillverkats i mejeri.
margarinost som ej tillverkats i mejeri.

d) smör och smörliknande vara med minst 70 viktprocent mjölkfett men utan annat fett, vilka användes för tillverkning av grädde, ersättningsmedel för grädde eller produkt för beredning av grädde eller ersättningsmedel för grädde, om varan ej skall förbrukas i tillverkarens hushåll.

e) vete och råg som användes för tillverkning av mjöl, gryn, flingor eller liknande produkt.

e) vete, *korn*, *havre* och råg som användes för tillverkning av mjöl, gryn, flingor, *malt* eller liknande produkt.

f) stärkelse eller stärkelseprodukt som erhålls ur annan vara än potatis.

h) fett, fet olja och fettsyra som erhålles ur fisk eller havsdäggdjur eller ur fetträvara, hänförlig till tulltaxenummer 12.01, 12.02 och 21.03 (fettvaruavgift).

i) oljekraftfoder som för försäljning tillverkats i samband med att olja utvinnes ur frön och frukter.

j) produkt, härrörande från sojabönor och hänförlig till tulltaxenummer 19.02 eller 23.04.

k) produkt, hänförlig till tulltaxenummer 21.07 B.

l) naturliga kalciumfosfater, naturliga kalciumaluminiumfosfater, apatit och fosfatkrita hänförliga till tulltaxenummer 25.10, ammoniak hänförlig till tulltaxenummer 28.16, kaliumnitrat hänförligt till tulltaxenummer 28.39, kalium- och kalciumpolyfosfater (inbegripet meta- och pyrofosfater), kaliumortofosfater och kalciumhydrogenfosfat (dikalciumfosfat) hänförliga till tulltaxenummer 28.40 samt gödselmedel och andra produkter hänförliga till tulltaxenummer 31.01–31.05.

m) ämnen eller beredningar som är avsedda att användas till skydd mot egendomsskada, sanitär olägenhet eller annan jämförbar olägenhet, förorsakad av växter, djur, bakterier eller virus (bekämpningsmedel), samt ämnen eller beredningar som med hänsyn till sina egenskaper och användning står bekämpningsmedel nära, dock inte vara, avsedd att användas vid beredning av livsmedel, läkemedel eller annan jämförbar vara, eller färger, fernissor, tjäror och andra varor som huvudsakligen begagnas för ett annat ändamål än som avses i första meningen, om inte varorna genom en särskild benämning eller på något annat sätt anges vara av-

*sedda som bekämpningsmedel, och
inte heller träskyddsmedel.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område

Härigenom föreskrivs att 25 a § lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område¹ och bilagan till lagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 a §

Används varor som avses i 7 § l) i en annan näring än jordbruket och medges inte befrielse från eller återbetalning av avgift med stöd av 25 §, skall näringen enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer erhålla kompensation av avgiftsmedel för de ökade kostnader som avgifter enligt denna lag kan ha medfört.

Används varor som avses i 7 § l) eller m) i en annan näring än jordbruket och medges inte befrielse från eller återbetalning av avgift med stöd av 25 §, skall näringen enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer erhålla kompensation av avgiftsmedel för de ökade kostnader som avgifter enligt denna lag kan ha medfört.

Bilaga

Förteckning över varor som avses i 1 § andra stycket

Tulltaxenr	Varuslag
ur 17.04	Fondantmassor, mandelmassor, pastor och andra liknande halvfabrikat, ej innehållande kakao, i bulk
ur 18.06	Glass, glasspulver, glasspasta (glassmassa), puddingar och andra liknande efterrätter samt pulver, flingor, pastor och flytande beredningar endast avsedda för framställning av pudding och annan liknande efterrätt eller dryck, innehållande kakao
ur 19.02	Beredningar av mjöl, stärkelse eller maltextrakt, av sådana slag som används som barnmat, för dietiskt ändamål eller för matlagningsändamål, även med tillsats av kakao till mindre än 50 viktprocent: produkter av sojamjöl ..... K andra slag

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

¹ Lagen omtryckt 1984: 199.
Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 865.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 april 1986

Närvarande: statsrådet Lundkvist, ordförande, och statsråden Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Andersson, Göransson, Gradin, R. Carlsson, Holmberg, Johansson, Hulterström, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Lundkvist

Proposition om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.

1 Inledning

Riktlinjer för prisregleringen på jordbruksprodukter för tiden den 1 juli 1985 – den 30 juni 1986 fastställdes av riksdagen i juni 1985 (prop. 1984/85: 211, JoU 36, rskr 404).

Beslutet innebar bl. a. ett preliminärt kompensationsbelopp till jordbruket och viss livsmedelsindustri per den 1 januari 1986 om 348 milj. kr. Det definitiva beloppet skulle få fastställas av regeringen på förslag av statens jordbruksnämnd, som skulle ta upp överläggningar om beloppet med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen. Även i fråga om fördelningen på produkter och vissa andra frågor skulle det enligt beslutet ankomma på regeringen att fatta beslut.

För riksdagens information vill jag nämna att jordbruksnämnden efter avslutade överläggningar och i samförstånd med de båda delegationerna i skrivelse den 19 december 1985 inkom till regeringen med förslag till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område fr. o. m. mitten av januari 1986. Förslaget, som sedermera godkändes av regeringen, innebar bl. a. att den totala kompensation som medgavs jordbruket och viss livsmedelsindustri i form av prishöjningar uppgick till 750 milj. kr. Jordbruksnämndens skrivelse bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Regeringen uppdrog genom beslut den 9 januari 1986 åt statens jordbruksnämnd att efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation avge förslag om den närmare utformningen av prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbeter och socker för tiden efter den 30 juni 1986. Förslagen skulle utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut om livsmedelspolitiken (prop. 1984/85: 166, JoU 33, rskr 393).

Jordbruksnämnden skulle också ta upp frågan om uppräkning bl. a. med hänsyn till kostnadsutvecklingen av den del av kostnaderna för djurens hälso- och sjukvård som finansieras inom ramen för jordbruksprisregleringen och härvid utgå från att näringens andel av de ökade kostnaderna för budgetåret 1986/87 uppgår till minst 4 milj. kr.

Jordbruksnämnden skulle vidare närmare överväga en fortsatt tillämpning av det särskilda ränte- och etableringsstödet. Den av lantbruksstyrel-

sen den 14 oktober 1985 framlagda rapporten med förslag rörande bl. a. ränte- och etableringsstödet överlämnades i dessa delar till nämnden.

Jordbruksnämnden var oförhindrad att inom den ram som tilldelas jordbruket föreslå andra åtgärder som kan främja en jämnare inkomstfördelning mellan olika kategorier av jordbrukare.

I skrivelse den 3 april 1986 har jordbruksnämnden efter överläggningar och i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation lagt fram förslag om prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för tiden den 1 juli 1986 – den 30 juni 1987. Jordbruksnämndens skrivelse bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Regeringen uppdrog den 19 juni 1985 på grundval av riksdagens beslut (JoU 1984/85: 33, rskr 393) åt statens jordbruksnämnd att företa en översyn av beräkningsunderlaget för områdesindelningen av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Översynen skulle gälla förhållandena i Norrlands inland, framför allt inom storsjöområdet. Nämnden skulle i samband med översynen beakta vad som anförts om ifrågavarande stöd i jordbruksutskottets betänkande 1984/85: 33 om livsmedelspolitiken. Jordbruksnämnden skulle vid uppdragets fullgörande samråda med lantbruksstyrelsen.

Jordbruksnämnden har i skrivelse till regeringen den 10 januari 1986 redovisat uppdraget och lämnat förslag om vissa ändringar i beräkningsunderlaget och områdesindelningen för prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Nämndens skrivelse samt en till skrivelsen fogad rapport bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3* resp. *bilaga 4*.

Efter remiss har yttranden över förslagen avgetts av lantbruksstyrelsen, statens industriverk, glesbygdsdelegationen, länsstyrelserna i Uppsala, Värmlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt Lantbrukarnas riksförbund. Även länsstyrelserna i Stockholms, Älvsborgs, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län har beretts tillfälle att avge yttrande men har inte avgett sådana. En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 5*.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 17 mars 1986 dels redogjort för hittillsvarande erfarenheter av tillämpningen av lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, dels lagt fram förslag om en förlängning av lagens giltighetstid. Lantbruksstyrelsens skrivelse bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 6*.

I prop. 1985/86: 100 (bil. 11 s. 46) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Prisstöd till jordbruket i norra Sverige för budgetåret 1986/87 beräkna ett förslagsanslag av 398 900 000 kr. Jag anholder att nu få ta upp denna fråga.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Allmänna utgångspunkter

Under slutet av 1970-talet och början av 1980-talet var kostnadsökningarna kraftiga både inom jordbruket och i efterföljande led. Denna utveckling

medförde kännbara prishöjningar för konsumenterna. Under perioden 1976–1982 steg livsmedelspriserna i konsumentledet med i genomsnitt 13% per år. Under denna period föll reallönerna med ca 10%.

Prisökningarna och den minskade köpkraften medförde att konsumtionen av vissa livsmedel, främst kött och fläsk, minskade. Samtidigt ökade produktionen bl. a. genom att jordbrukarna sökte kompensera en sjunkande lönsamhet med ökade arbetsinsatser och större besättningar. Jordbruket kunde därför inte som tidigare avsätta hela sin produktion inom landet utan måste i allt högre grad sälja produkterna utomlands med ökade exportkostnader som följd. Inflationen och det höga ränteläget vållade också ekonomiska problem inom jordbruket.

Den utveckling som jag nu i korthet har beskrivit innebar att den jordbrukspolitik som riksdagen fattade beslut om år 1977, vid början av 1980-talet inte längre fungerade på det sätt som riksdagen avsåg när beslutet fattades. Regeringen fann det bl. a. mot denna bakgrund nödvändigt att låta göra en översyn av jordbrukspolitiken. Samtidigt var det alltmer angeläget att sätta in jordbrukspolitiken i ett livsmedelspolitiskt perspektiv.

På grundval av förslag från 1983 års livsmedelskommitté fastställde riksdagen i juni 1985 riktlinjer för en samlad livsmedelspolitik (prop. 1984/85: 166, JoU 33, rskr 393). Beslutet innebar en klar kursomläggning jämfört med 1977 års politik. Livsmedlens kvalitet och hänsynen till djur och miljö står i förgrunden på ett helt annat sätt än tidigare. Huvudmålet för livsmedelspolitiken skall enligt riksdagsbeslutet vara att trygga vår livsmedelsförsörjning såväl i fred som under avspärrning och krig. Under detta huvudmål finns två likställda delmål, nämligen konsumentmålet och inkomstmålet.

Därutöver finns ett miljö- och resursmål som innebär att jordbruket och livsmedelsproduktionen måste ta hänsyn till kravet på en god miljö och till behovet av en långsiktig och planerad hushållning med våra naturresurser.

Det ekonomiska stödet till det svenska jordbruket skall liksom tidigare lämnas som ett prisstöd i huvudsak genom ett gränsskydd som vid behov kompletteras med marknadsreglerande åtgärder.

Jordbruksproduktionen i norra Sverige får med hänsyn till dess regionalpolitiska betydelse ett särskilt prisstöd. Stödet skall syfta till att kompensera jordbruket i norra Sverige för att dess produktionskostnader är högre än motsvarande kostnader i mellersta Sverige.

Riksdagsbeslutet innebär i fråga om prisregleringen på jordbruksprodukter att kompensation till jordbruket och viss livsmedelsindustri för ökade kostnader samt jordbrukarnas inkomstföljsamhet skall bestämmas efter obundna överläggningar. Det är enligt riksdagsbeslutet angeläget att prisregleringen för jordbruksprodukter utformas så att den blir ett stöd för strävandena att sänka produktionskostnaderna och anpassa produktionens inriktning till marknadens efterfrågan.

Den ekonomiska situationen i Sverige har under de senaste åren förbättrats. Av särskild betydelse för jordbruket är att inflationen nu är den lägsta sedan slutet av 1960-talet. Prisökningarna under loppet av år 1986 kan nu

beräknas bli drygt 2%. Vidare har låneräntorna sjunkit avsevärt under det senaste året, vilket innebär lägre kostnader för jordbruket.

Tillväxten i ekonomin under de senaste åren har medfört ökad köpkraft för konsumenterna. Den ökade köpkraften i kombination med en lugnare prisutveckling har medfört att konsumtionen av mera priskänsliga jordbruksprodukter åter tenderar att öka. T. ex. har konsumtionen av nötkött, efter att ha minskat med bortåt 20% mellan åren 1976 och 1984, ökat något under år 1985. Eftersom produktionen var i stort sett oförändrad kunde produktionsbalansen förbättras något.

Trots att produktionsbalanserna på animalieområdet har förbättrats är överskotten fortfarande stora. Exportkostnaderna och andra kostnader för överskotten beräknas under regleringsåret 1985/86 uppgå till ca 2 miljarder kr. för köttvaruområdet och till ca 400 milj. kr. för mejerivaruområdet. Överskotten av kött, fläsk och mjölkprodukter väntas fortsätta att minska under år 1986 främst på grund av minskad produktion. För nötkött väntas också en viss konsumtionsökning under år 1986. Trots minskade överskott av kött, fläsk och mejerivaror väntas kostnaderna för överskotten inte minska i någon större utsträckning under regleringsåret 1986/87. Detta beror på utvecklingen av de internationella priserna.

Världsmarknadspriserna för flera viktiga vegetabilier har under 1985/86 sjunkit kraftigt. Störst betydelse har prisfallet på spannmål eftersom Sverige regelmässigt har ett betydande överskott som måste exporteras. De sänkta världsmarknadspriserna på spannmål har lett till att kostnaderna för exporten av spannmål har ökat med 400 – 500 milj. kr. jämfört med läget för ett par år sedan. En annan vegetabiliesektor där världsmarknadspriserna fallit mycket och snabbt är oljeväxtsektorn. Totalt uppgår kostnaderna för att exportera överskotten av jordbruksprodukter till 3 – 4 miljarder kr.

Sammanfattningsvis innebär den utveckling som jag nu har redovisat en situation med fortsatt stora överskott som måste avsättas till för närvarande mycket låga priser på världsmarknaden. Detta har medfört att jordbrukets ekonomiska situation fortfarande är besvärlig. Det finns heller inga tecken som i dagsläget tyder på att världsmarknaden nämnvärt kommer att förbättras under de närmaste åren.

Jordbruksnämnden anför att den och de båda delegationerna är överens om att det ligger i såväl producenternas som konsumenternas intresse att balans snarast uppnås mellan produktion och konsumtion av jordbruksprodukter och att den nödvändiga omställningsprocessen sker under socialt acceptabla former. Vidare är jordbruksnämnden och de båda delegationerna ense om att det för alla grupper i samhället är av stor betydelse att prisökningarna kan dämpas och räntan hållas på en låg nivå.

Jag vill framhålla att detta synsätt varit vägledande för regeringens förslag i fråga om livsmedelspolitiken. Jag delar således de överläggande parternas uppfattning i dessa frågor. Det framgår av vad jag har sagt i det föregående att ansträngningarna att pressa ned inflationen och möjliggöra en låg ränta är viktiga inslag i regeringens ekonomiska politik. Denna politik börjar nu ge resultat.

Enligt 1985 års livsmedelspolitiska beslut ankommer det på jordbruket att ta ansvar för en produktion utöver våra egna behov och utöver vad som

är samhällsekonomiskt motiverat. Jordbruket har också – med samhällets administrativa stöd – vidtagit åtgärder som syftar till en anpassning av produktionen. Jag tänker bl. a. på tvåprissystemet för mjölk och på den s. k. avvecklingsersättningen till vissa producenter av mjölk, nötkött och smågrisar. Dessutom gäller sedan våren 1983 ett förbud mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä.

Regeringens förslag i proposition 1984/85: 166 om livsmedelspolitiken innebar att produktionen på den överskottsareal som av olika skäl ansågs böra accepteras i första hand skulle utgöras av spannmål (prop. s. 47 f). Samhället borde enligt propositionen ta ett delansvar för överskottsarealens kostnader. Andelen för samhället borde vara 40 %, medan näringen borde svara för 60 %, räknat vid normalskörd. Samhällets kostnader för det första året beräknades till 160 milj. kr. för att därefter minska. Kostnaden för en femårsperiod beräknades till sammanlagt 600 milj. kr. Det skulle i första hand ankomma på jordbruket att aktivt arbeta för att anpassningsåtgärderna på vegetabilieområdet ledde fram till att samhällets delansvar i finansieringen av överskottsproduktionen kunde upphöra. En utvärdering av anpassningsåtgärderna skulle ske efter femårsperiodens slut, varvid en bedömning skulle göras om uppställda anpassningsmål uppnåtts också beträffande kostnadsansvaret.

Riksdagen godkände dels vad som förordats i propositionen om samhällets kostnadsansvar, dels vad jordbruksutskottet förordat om finansieringen av hithörande kostnader (JoU 1984/85: 33, rskr 393).

Jordbruksutskottet har i sitt betänkande 1985/86: 13 tagit upp frågan om statens delansvar för överskottsarealens kostnader och anför (s. 25–26):

— — — "För närvarande finns enligt utskottets bedömning inte tillräckligt faktaunderlag för att i bestämda belopp precisera omfattningen av statens åtagande enligt 1985 års riksdagsbeslut. Utskottet anser det angeläget att mera långsiktiga åtgärder för att lösa överskottsproblemen kan vidtas. Enligt vad utskottet erfarit pågår såväl inom regeringskansliet som hos näringen en verksamhet för att lösa dessa problem. I avbidan på den fortsatta behandlingen av dessa frågor bör enligt utskottets mening understrykas att 1985 års riksdagsbeslut lagt fast själva principen om en fördelning av kostnadsansvaret mellan staten och näringen, vilket bl. a. måste innebära att staten svarar för 40 % av de verkliga kostnaderna för spannmålsöverskottet vid normalskörd. De beräkningar som gjordes i proposition 1984/85: 166 av kostnaderna för staten bör, till skillnad från uttalandena om fördelningsprincipen, inte vara absolut bindande för tillämpningen av riksdagsbeslutet. De beräkningar som låg till grund för nämnda överväganden har också, genom utvecklingen på exportmarknaden m. m., till stor del förlorat sin aktualitet.

Vad utskottet här anför bör i första hand tillämpas på 1985 års skörd. Utskottet anser det angeläget att ytterligare överväganden i denna fråga kan ske i syfte bl. a. att främja en långsiktig produktionsanpassning och för att om möjligt nå fram till andra lösningar som successivt minskar kostnadsbelastningen för samhället." — — —

De medel som erfordras för statens andel av överskottsarealens kostnader för 1985 års skörd bör få tackas genom överskridande av anslaget C 3.

Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. För budgetåret 1986/87 har jag i prop. 1985/86: 100 bil. 11 föreslagit en särskild anslagspost under detta anslag.

Prop. 1985/86: 166

Åtgärder för produktionsanpassning på vegetabilieområdet

Mitt förslag: Det skall ankomma på regeringen att inom ramen för de medel som står till förfogande för jordbruksprisregleringen fatta de beslut som kan komma att behövas för näringens produktionsanpassning.

Skälen för mitt förslag: Jag vill erinra om att det i första hand bör ankomma på näringen att aktivt arbeta för att produktionen långsiktigt anpassas så att överskottsproblemen kan lösas. Det är också angeläget att de medel som staten under en övergångsperiod ställer till förfogande för att underlätta anpassningen utnyttjas för att stödja en inriktning av produktionen som så snart som möjligt minskar kostnadsbelastningen på samhället och på lantbrukets ekonomi. Det bör också eftersträvas att denna anpassning sker under socialt acceptabla former.

Mot denna bakgrund har jag uppdragit åt en arbetsgrupp att lägga fram förslag till olika åtgärder som skulle kunna medverka till att begränsa överskottsproduktionen av spannmål. Det bör få ankomma på regeringen att inom ramen för de medel som står till förfogande för jordbruksprisregleringen fatta de beslut som kan komma att behövas för näringens produktionsanpassning och som kan föranledas av översynen.

2.2 Prisregleringen på jordbruksprodukter under regleringsåret 1986/87

2.2.1 Prisregleringens närmare utformning

Mitt förslag: Regleringsåret 1986/87 skall delas in i två perioder, nämligen den 1 juli – den 16 november 1986 och den 17 november 1986 – den 30 juni 1987. De reglerade priserna skall hållas oförändrade under den första perioden.

Jordbrukarna skall ändå få höjda avräkningspriser på mjölk och nötkött under denna period. Jordbruksnämnden skall därför få använda högst 75 milj. kr. av vissa lånemedel för att möjliggöra oförändrad betalningsförmåga inom mejerisektorn. Vidare skall jordbruksnämnden få använda högst 75 milj. kr. av odisponerade medel för läginkomstattsättning m.m. för att höja avräkningspriserna på mjölk och nötkött.

Överläggningar om kostnadskompensation och inkomstföljsamhet genom prisändringar från den 17 november 1986 skall tas upp under hösten 1986. Det skall ankomma på regeringen att besluta om de pris- och avgiftsändringar m.m. som då kan bli aktuella.

Jordbruksnämndens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: Jordbruksnämnden har efter överläggningar och i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation lagt fram förslag om den närmare utformningen av prisregleringen under regleringsåret 1986/87. Förslaget bygger på de riktlinjer som har angetts i riksdagens beslut om livsmedelspolitiken (prop. 1984/85: 166, JoU 33, rskr 393).

Nu tillgängligt statistiskt material visar, som jordbruksnämnden framhåller, på en kraftigt sjunkande inflationstakt. Med hänsyn till den hittills kända ekonomiska utvecklingen, osäkerheten beträffande utfallet av pågående löneförhandlingar samt att andra frågor som berör jordbruket ännu inte har klarlagts, har jordbruksnämnden och de båda delegationerna enats om att huvudförhandlingarna för regleringsåret 1986/87 bör äga rum under hösten 1986. De prisändringar som dessa överläggningar kan föranleda föreslås träda i kraft den 17 november 1986. Detta innebär att regleringsåret delas in i två perioder, nämligen den 1 juli – den 16 november 1986 resp. den 17 november 1986 – den 30 juni 1987.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag. Det är tillfredsställande att en överenskommelse har kunnat nås som innebär att de reglerade priserna på jordbruksprodukter nu hålls oförändrade. Det bör få ankomma på regeringen att fatta de beslut som kan föranledas av överläggningarna per den 17 november 1986.

Regeringens ekonomiska politik har alltsedan år 1982 varit inriktad på att etablera en hög och stabil ekonomisk tillväxt. De finansiella obalanserna skall hävas samtidigt som produktion och investeringar skall öka. Arbetslösheten skall bekämpas samtidigt som inflationen pressas tillbaka. Den internationella ekonomiska bilden har på senare tid ljusnat i flera hänseenden. Vi har därför fått en chans att häva kvarvarande obalanser i ekonomin och lägga grunden till en ny period av god tillväxt och full sysselsättning. En sådan ekonomisk politik ger också de bästa förutsättningarna för att förbättra lönsamheten i jordbruket.

Vi börjar nu se resultat av den förda politiken. Prisstegringarna har dämpats, om än inte tillräckligt med hänsyn till den låga inflationen som nu registreras i våra viktigaste konkurrensländer. Räntan har kunnat sänkas under de senaste månaderna. Antalet sysselsatta har vuxit kraftigt och det har varit möjligt att minska arbetslösheten. Realinkomsterna har nu åter börjat öka.

Det finns starka samband mellan den ekonomiska politiken och livsmedelspolitiken. När ekonomin var i kris, inflationen var hög, räntan höjdes och reallönerna sjönk drabbades jordbruket av både ökade kostnader och minskad efterfrågan på livsmedel. När utvecklingen nu har vänt kommer också resultaten av den framgångsrika ekonomiska politiken i hög grad jordbruket tillgodo i form av lägre räntekostnader och stabilare produktionsmedelspriser. Att räntan har kunnat sänkas betydligt är särskilt glädjande med tanke på de nyetablerade och högt skuldsatta jordbrukarna.

Stabila livsmedelspriser är ett viktigt bidrag till en fortsatt framgångsrik ekonomisk politik. Jordbruksnämndens förslag innebär att de reglerade priserna på jordbruksprodukter kan hållas oförändrade till mitten av no-

vember 1986. Tillsammans med de utfästelser som handelns organisationer gjort beträffande sin prissättning under år 1986 innebär uppgörelsen att konsumentpriserna på jordbruksprisreglerade livsmedel kan hållas i stort sett oförändrade fram till åtminstone mitten av november månad, då resultatet av prisöverläggningarna under hösten 1986 föreligger. Statens pris- och kartellnämnd (SPK) kommer genom sin prisövervakning att följa utvecklingen.

Jordbruksnämnden föreslår att de definitiva priser som gäller för *spannmål* och *oljevaxter* under regleringsåret 1985/86 bör gälla som preliminära priser under regleringsåret 1986/87. Hänsyn skall dock tas till att jordbruksnämnden föreslår att inlösendagen för spannmål ändras från den 1 april till den 1 mars fr. o. m. 1986 års skörd. Det preliminära priset på havre bör vidare enligt förslaget sänkas med 3 öre per kg. De definitiva priserna fastställs av regleringsföreningarna under hösten 1986 enligt hittills gällande principer, dvs. främst med beaktande av skördens storlek, de internationella priserna och avsättningsmöjligheterna i övrigt samt resp. förenings ekonomi.

Jordbruksnämnden föreslår en säsongdifferentiering av priserna på fläsk. I övrigt bör nu gällande *mittpriser för animalier* enligt nämnden hållas oförändrade t. o. m. den 16 november 1986.

Det bör ankomma på regeringen att besluta i dessa frågor.

Minskade budgetmedel till mjölksektorn – 33 milj. kr. – bör i enlighet med jordbruksnämndens förslag få kompenseras på marknaden genom prishöjningar. Jordbruksnäringens andel av de ökade kostnaderna för djurens hälso- och sjukvård om 4 milj. kr. för budgetåret 1986/87 bör tas ut via kollektiva medel. Jordbruket bör kompenseras härför genom höjda prisregleringspriser. Prishöjningarna – som sammanlagt motsvarar 37 milj. kr. – bör dock ske först den 17 november 1986. Vid detta tillfälle bör jordbruket även kompenseras för det intäktsbortfall som senareläggningen från den 1 juli medför eftersom tillförseln av budgetmedel upphör vid denna tidpunkt.

För att möjliggöra en oförändrad betalningsförmåga inom mejerisektorn under perioden den 1 juli – den 16 november 1986 kommer jordbruksnämnden att inom sina bemyndiganden ställa vissa regleringsmedel till förfogande.

Regeringen har bemyndigat jordbruksnämnden att medge regleringsföreningen Svensk kötthandel att ta upp lån med sammanlagt 300 milj. kr. för att underlätta produktionsanpassningen. Jordbruksnämnden föreslår nu att krediten skall få utnyttjas också för att möjliggöra oförändrad betalningsförmåga inom mejerisektorn intill ett totalt belopp om högst 75 milj. kr. av den totala krediten. Lånemedlen bör återbetalas senast den 30 juni 1987 med samma villkor som i övrigt gäller för lånet till Svensk kötthandel.

Det ankommer på regeringen att besluta i denna fråga. Jag avser att föreslå regeringen att besluta i enlighet med förslaget.

Nämnden bör dessutom få använda högst 75 milj. kr. av ej disponerade medel för låginkomstsatsning m. m. för att möjliggöra vissa höjningar av avräkningspriserna på mjölk och nötkött.

Mitt förslag: Räntebetalning och amortering för de två första årens räntestödslån skall skjutas upp ytterligare ett år och börja först regleringsåret 1987/88.

För fortsatt etableringsstöd till de företag som har beviljats sådant stöd skall 40 milj. kr. avsättas inom jordbruksprisregleringen. Det skall ankomma på regeringen att besluta om den närmare finansieringen.

Jordbruksnämndens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: I syfte att mildra högt skuldsatta jordbrukares problem till följd av en kraftigt höjd räntenivå infördes år 1980 ett temporärt räntestöd. Enligt nu gällande beslut lämnas sådant stöd t. o. m. innevarande regleringsår. Räntestödet har utgått med halva beloppet som bidrag. Andra halvan är ett lån som skall betalas tillbaka med början under regleringsåret 1986/87. Dessutom tillkommer ränta fr. o. m. regleringsåret 1986/87 på den utestående delen.

Lantbruksstyrelsen föreslår att tidpunkten för betalning av ränta och amortering på räntestödslånen flyttas fram till år 1990. År 1990 bör en ny bedömning göras av jordbrukarnas möjligheter att betala tillbaka lånen. Lantbruksstyrelsen är tveksam till om de jordbrukare som erhållit räntestöd i nuvarande läge har möjlighet att börja amortera och betala ränta på lånedelen. En del av dessa jordbrukare skulle enligt lantbruksstyrelsens bedömning komma att försättas i konkurs om de tvingades att nu börja betala ränta och amortering på räntestödslånen.

Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har föreslagit att amortering och räntebetalning av de två första årens räntestödslån senareläggs ytterligare ett år. De överläggande parterna har enats om att föreslå detta.

Jag biträder förslaget.

För att underlätta för lantbrukare utan stort eget kapital att etablera sig infördes fr. o. m. den 1 juli 1982 ett särskilt etableringsstöd.

Under innevarande regleringsår utgår 45 milj. kr. av regleringsmedel inom den ram jordbruket tilldelats. Dessa medel täcker kostnaderna för stöd till de jordbruksföretag som anslutits till systemet t. o. m. 1984/85. Medel för stöd till ytterligare företag under år 1985/86 finns inte tillgängliga.

Lantbruksstyrelsen föreslår att etableringsstödet tills vidare bör vara kvar. Det anses olämpligt att i nuvarande lönsamhetsläge avveckla stödformen så att de som står i begrepp att etablera sig som jordbrukare inte skulle kunna få stöd. En avveckling skulle innebära att orättvisa skapas mellan dem som etablerat sig under senare år och dem som har för avsikt att etablera sig. Enligt lantbruksstyrelsen är det nödvändigt att finansieringen av stödet tryggas. Det är en betydande osäkerhetsfaktor om den årliga utbetalningen av stödet är oviss. Likaledes försvårar en osäker finansiering blivande jordbrukares möjligheter att planera sin etablering.

Statens jordbruksnämnd anför att jordbrukets företrädare vid överlägg-

ningarna har förklarat sig beredda att svara för kostnaderna för stöd till de företag som redan har anslutits. I det lönsamhetsläge som råder anses det dock omöjligt att omfördela ytterligare medel för att underlätta för nyetablerare.

Det kan dessutom enligt jordbruksnämnden från mera principiell utgångspunkt ifrågasättas om regleringsmedel skall utgå för att underlätta nyetableringar samtidigt som ersättning ur regleringsmedel utgår till producenter av mjölk, nötkött och smågrisar för att dessa skall upphöra med sin produktion.

Jordbruksnämnden och delegationerna har därför enats om att föreslå att medel tills vidare anslås endast för stöd till de jordbrukare som redan har anslutits till stödformen. Lantbruksstyrelsen beräknar kostnaderna under år 1986/87 för etableringsstöd avseende dessa företag till 40 milj. kr. Under år 1986/87 bör således 40 milj. kr. anslås för etableringsstöd.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag i fråga om etableringsstödet. I rådande överskottsläge anser jag således att medel inte bör avsättas för nya etableringsstöd. Det är däremot angeläget att medel avsätts så att finansieringen av redan beviljade etableringsstöd kan tryggas.

2.3 Införselavgiftsmedel m. m.

Mitt förslag: Inflytande införselavgiftsmedel för regleringsåren 1985/86 och 1986/87 skall användas i enlighet med redovisningen i tabell 2.3.1.

Tabell 2.3.1 Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel m. m. regleringsåren 1984/85, 1985/86 och 1986/87

	1984/85 1000-tal kr.	1985/86 1000-tal kr. prel.	1986/87 1000-tal kr. prel.
<i>Inkomster</i>			
Från föregående regleringsår kvarstående införselavgifter	18 857 ¹	2 252 ²	0
Under resp. regleringsår influtna införselavgifter			
exkl. fodermedel	319 296	343 000	355 000
fodermedel	237 897	275 000	275 000
Summa	576 050	620 252	630 000
<i>Utgifter</i>			
a) Av medel inom fördelningsplanen			
Svensk spannmålshandel	113 640	113 900	
Sveriges potatisintressenter	29 500	27 500	
Sveriges oljeväxtintressenter	0	0	
Svensk kötthandel	56 202	4 000	
Svensk kötthandel, utbyteshandel	50 000	0	
Föreningen för mejeriprodukter	97 000	130 000	
Svensk ägghandel	68 000	66 000	
Regleringskassan för fågelkött	4 500	3 000	

¹ Räkna år 1983 och år 1984 samt ej utnyttjade medel Prisåterbäring pålsdjursuppfödare regleringsår 1983/84.

² Räkna år 1985.

	1984/85 1000-tal kr.	1985/86 1000-tal kr. prel.	1986/87 1000-tal kr. prel.
Regionalt kostnadsbidrag, norra Sverige			
– mjölk	20 500	45 500	
– kött	5 000	5 000	
– ägg	1 700	1 700	
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	10 500	13 000	
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m. m.	29 575	29 300	
Stöd till odling av konservärter och andra köksväxter	4 500	4 500	
Stöd till odling av bruna bönor	1 700	1 700	
Stöd till odling av vallväxtfrö	8 000	8 000	
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	500	
Sveriges exportråd	1 500	1 500	
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 780	2 780	
Reserv till jordbruksnämndens förfogande	0	84 320	
Summa	505 097	542 200	542 200³
Härefter kvarstående införselavgiftsmedel	70 953	78 052	87 800
b) Av medel utanför fördelningsplanen			
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	35 096	29 000	29 000
Utbyteshandel kött och fläsk	0	0	0
Pristillägg får- och lammkött	17 251	16 500	16 500
Svensk matpotatiskontroll	5 688	5 693	5 790
Bidrag till Stiftelsen för aekordhästorganisationens bevarande	475	475	250
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och gräddde	300	300	–
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen ⁴	500	–	–
Stöd till maltproduktionen	3 000	1 000	2 000
Sveriges exportråd	1 500	1 500	2 000
Ränta på lån från riksgäldskontoret	–	4 530	3 500
Summa	63 810	58 998	59 040
Summa utgifter	568 907	601 198	601 240
Årets saldo	+ 7 143	+ 19 054	+ 28 760
Ackumulerat saldo vid utgången av resp. regleringsår	– 28 691	– 9 637	+ 19 123

³ Förslag till preliminär fördelning av medel inom fördelningsplanen lämnas våren 1986.

⁴ *Anmärkning:* Fr. o. m. 1985/86 betalas posten Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen med medel ur sockerregleringsfonden.

Statens jordbruksnämnds förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: I tabell 2.3.1 redovisas användningen av införselavgiftsmedel m. m. under regleringsåret 1984/85 liksom en beräkning av och förslag till användning av införselavgiftsmedel som inflyter under

regleringsåren 1985/86 och 1986/87. För en närmare redovisning av införselavgiftsmedlen hänvisas till *bilaga 1 och 2*.

Fördelningsplanen för *regleringsåret 1985/86* utgör enligt riksdagens beslut våren 1985 267,2 milj. kr. samt inflytande avgifter för fodermedelsimporten (prop. 1984/85: 211, JoU 36, rskr 404). Med hänsyn till att inflytande avgifter för fodermedelsimporten för närvarande kan beräknas till 275 milj. kr. beräknar jag därmed fördelningsplanen till 542,2 milj. kr. Jag beräknar de disponibla inkomsterna av införselavgifter till 620,3 milj. kr., vilket innebär att 78,1 milj. kr. beräknas återstå sedan medel avsatts till fördelningsplanen. Definitiv fördelningsplan för regleringsåret 1985/86 kan fastställas först efter utgången av regleringsåret då de verkliga inkomsterna av införselavgifterna för fodermedel är kända.

Sammanställningen avseende ändamål utanför fördelningsplanen för regleringsåret 1985/86 skiljer sig på några punkter från de preliminära beräkningar som låg till grund för riksdagens beslut våren 1985. Posten utbyteshandel med nötkött från öststaterna beräknas öka med 9 milj. kr. Bidraget till Svensk matpotatiskontroll (SMAK) har ökat med 193 000 kr. till följd av lönehöjningar för SMAK under år 1985. Posten stöd till maltproduktionen beräknas minska med 2 milj. kr. eftersom exporten av malt har minskat. En ny post har tillkommit, nämligen ränta på lån från riksgäldskontoret beräknat till 4,5 milj. kr. eftersom en rörlig kredit hos riksgäldskontoret har fått anlitas för att finansiera det ackumulerade underskottet av införselavgiftsmedel.

Medel för sådana ändamål som får täckas av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen beräknas för regleringsåret 1985/86 till 59 milj. kr.

Detta leder till ett beräknat överskott av 19 milj. kr. för regleringsåret 1985/86. Vid utgången av regleringsåret 1984/85 fanns ett ackumulerat underskott av 28,7 milj. kr., varför utnyttjad rörlig kredit hos riksgäldskontoret per den 30 juni 1986 kan beräknas uppgå till 9,6 milj. kr. Detta innebär en kraftig reducering av underskottet i förhållande till det prognostiserade underskottet vid utgången av detta regleringsår på 57 milj. kr. som redovisades i prop. 1984/85: 211. Detta beror framför allt på att världsmarknadspriserna sjunkit mer än vad man tidigare kunnat förutse. Till följd av att införselavgifternas nivå varierar i takt med förändringar i världsmarknadspriserna är det självfallet svårt att göra en exakt prognos över inflytande införselavgifter.

Om det, sedan ianspråktagen rörlig kredit återbetalats och skälig reserv avsatts, likväl skulle kvarstå ett överskott redan vid utgången av regleringsåret 1985/86 bör detta få användas till ändamål inom fördelningsplanen enligt de grunder som angetts för utbyteshandeln med kött och fläsk i prop. 1977/78: 154 och prop. 1978/79: 208.

Jag föreslår att fördelningsplanen för *regleringsåret 1986/87* skall omfatta oförändrat 267,2 milj. kr. jämte inflytande fodermedelsavgifter, vilket totalt beräknas ge 542,2 milj. kr.

Jag föreslår att Svensk spannmålshandel liksom hittills tillförs införselavgifter för viss utbyteshandel med brödsäd. Vidare bör Sveriges oljväxtintressenter tillföras fettvaruavgifter såväl på importerad som inhemsk olja för en kvantitet motsvarande fettinnehållet i den inhemska fröskörden,

döck högst motsvarande fettvaruavgifter på den totala fettkonsumtionen inom landet.

Med hänsyn till ovissheten rörande regleringsekonomins utveckling för de olika varuområdena har nämnden inte lagt fram någon plan för fördelning av det preliminärt beräknade beloppet. Nämnden avser att återkomma med förslag till preliminär fördelning av beloppet. Ett sådant förslag kan då avges i samband med att förslag till avgiftsändringar m. m. fr. o. m. den 1 juli 1986 lämnas. Nämnden bör liksom tidigare få jämka delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och besluta om fördelning av det belopp som kan komma att stå till nämndens förfogande.

I det följande anger jag medelsbehovet under regleringsåret 1986/87 för de ändamål som bör täckas av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen.

För *utbyteshandel med nötkött med öststaterna* har jag i likhet med jordbruksnämnden beräknat 29 milj. kr.

Under regleringsåret 1985/86 utgår *pristillägg för får- och lammkött* med 330 öre per kg vilket beräknas motsvara en utgift på 16,5 milj. kr. Jag föreslår att pristillägget utgår med samma belopp per kg får- och lammkött även regleringsåret 1986/87, vilket beräknas medföra en oförändrad utgift.

Jordbruksnämnden utreder för närvarande möjligheterna att finansiera *Svensk matpotatiskontroll (SMAK)* på annat sätt än genom tilldelning av medel utanför fördelningsplanen. Nämnden avser att inom den närmaste tiden lägga fram förslag rörande inriktning och finansiering av SMAK:s verksamhet. Förslagen beräknas emellertid inte kunna genomföras förrän regleringsåret 1987/88 varför jag föreslår att medel utanför fördelningsplanen får användas även 1986/87. Jag föreslår att SMAK tilldelas högst 4 390 000 kr. för den officiella kontrollen och 1,4 milj. kr. för upplysningsverksamheten.

Bidraget till stiftelsen för uckordhästorganisationens bevarande bör minskas till 250 000 kr.

Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde har utgått med 300 000 kr. Verksamheten bör fr. o. m. regleringsåret 1986/87 finansieras av medel inom fördelningsplanen.

Stöd till maltproduktionen för regleringsåret 1986/87 bör utgå med 2 milj. kr.

Jag föreslår att *Sveriges exportråd* skall erhålla 2 milj. kr. av medel utanför fördelningsplanen regleringsåret 1986/87.

Med hänsyn till de oundgängliga svängningarna i inflödet av införselavgifter har jag i 1986 års budgetproposition (bil. 11, s. 41–42) föreslagit att en oförändrad rörlig kredit även fortsättningsvis ställs till nämndens förfogande. Med hänsyn till osäkerheten i prognosen bör det i enlighet med sammanställningen beräknade överskottet inte in-tecknas för något ändamål. Det på detta sätt beräknade överskottet bör stå till regeringens disposition.

Avslutningsvis vill jag erinra om några förändringar av finansieringen av vissa ändamål som genomförts under senare år. I prop. 1983/84: 191 lade regeringen fram förslag till ändrad finansiering av vissa ändamål som tidigare täckts av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Försla-

gen grundade sig på förslag av jordbruksnämnden och kommittén för överläggningar om jordbruksprisregleringen. Förslagen godtog av riksdagen (JoU 37, rskr 416). Sälunda skall bidraget till Sveriges potatisodlares riksförbund och stöd till odlingen av vallväxtfrö fr. o. m. regleringsåret 1984/85 finansieras av medel inom fördelningsplanen, medan medel till prisåterbäring till pälsdjursuppfödare och stöd till kollektiva åtgärder inom odlingen av konsumtionsfisk skall tas från spannmålsregleringen och som restitution av införselavgifter.

I prop. 1984/85: 211 lade regeringen fram förslag till ändrad finansiering av posten Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen. T. o. m. regleringsåret 1984/85 lämnades bidrag till fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen både av medel inom och utanför fördelningsplanen. Fr. o. m. regleringsåret 1985/86 har bidraget av medel utanför fördelningsplanen ersatts av medel ur sockerregleringsfonden (JoU 1984/85: 36, rskr 404).

2.4 Prisstöd till jordbruket i norra Sverige

2.4.1 Stödområdesindelning

Mitt förslag: En ändring av prisstödsområdena skall ske enligt förslagen i tabell 2.4.1.

Tabell 2.4.1 Förslag till ändring av prisstödsområdena

Nuvarande prisstödsområde 1 bör utökas med följande församlingar:

<i>Län</i>	<i>Kommun</i>	<i>Församling</i>	<i>Nuvarande stödområdes-tillhörighet</i>
Jämtlands	Strömsund	Gäxsjö	2b
	Åre	Mörsil	2b
Norrbottnens	Boden	Edefors	2a
		Gunnarsbyn	2a

Nuvarande prisstödsområde 2a för mjölk bör utökas med följande församlingar:

<i>Län</i>	<i>Kommun</i>	<i>Församling</i>	<i>Nuvarande stödområdes-tillhörighet</i>
Värmlands	Arvika	Bogen	3
	Torsby	Dalby, Norra Finnskoga och Södra Finnskoga Lekvattnet, Norra Ny, Nyskoga, Vitsand och Östmark	2b
Kopparbergs	Malung	Malung	3
	Mora	Lima och Transtrand	2b
		Venjan samt friliggande delar av Mora	3
		Vämhus	2b
Västernorrlands	Älvdalen	Älvdalen	2b
	Sollefteå	Edsele och Adals-Liden	2b
	Örnsköldsvik	Anundsjö, Björna och Trehörningsjö	2b

<i>Län</i>	<i>Kommun</i>	<i>Församling</i>	<i>Nuvarande stödområdes-tillhörighet</i>
Jämtlands	Berg	Berg, Hackås, Myssjö och Oviken	2b
		Bräcke	2b
	Krokom	Samtliga församlingar	2b
	Ragunda	Alsen, Aspås och Näskott	2b
	Strömsund	Borgvattnet	2b
	Åre	Hammerdal	2b
	Östersund	Marby, Mattmar och Hallen	2b
		Häggenäs, Lit. Lockne. Näs och Sunne	2b

Nuvarande prisstödsområde 3 bör utökas med följande församlingar:

<i>Län</i>	<i>Kommun</i>	<i>Församling</i>	<i>Nuvarande stödområdes-tillhörighet</i>
Värmlands	Grums	Värmskog	4
	Filipstad	Rämnen och Gåsborn	4
Kopparbergs	Ludvika	Säfsnäs	4

Potatisodling i den del av Västerbottens län som hör till prisstödsområde 1 bör ges samma stöd som potatisodling i Norrbottens län.

Statens jordbruksnämnds förslag: Överensstämmer med mitt förslag vad gäller stödområdesindelningen för mjölk, kött, fläsk, smågrisproduktion och getskötsel. Till skillnad från jordbruksnämnden föreslår jag dessutom att stödet till potatisodling bör vara lika i Norrbottens län och den del av Västerbottens län som tillhör stödområde 1.

Remissinstanserna tillstyrker i huvudsak jordbruksnämndens förslag. Länsstyrelserna i de fyra nordligaste länen samt i Uppsala, Värmlands och Gävleborgs län föreslår dock vissa lokala justeringar.

Lantbrukarnas riksförbund (LRF) anser det angeläget att pristillägget för kött i stödområde 2 differentieras på samma sätt som stödet till mjölkproduktionen. Länsstyrelsen i Jämtlands län menar att det inte finns skäl att avvika från det i övrigt samstämmiga förhållandet mellan mjölk resp. kött och fläsk.

Glesbygdsdelegationen föreslår att prisstödsområdet för potatis utökas med de norra delarna av Kopparbergs och Värmlands län och att det högre arealbidraget ges i hela prisstödsområde 1. LRF föreslår att det högre stödet för potatis ges även i Västerbottens inland.

Glesbygdsdelegationen anser att prisstödet till getskötseln bör differentieras så att Norrlands inland ges större stöd än övriga delar av norra Sverige.

Skälen för mitt förslag: Prisstödet till jordbruket i norra Sverige har hittills differentierats på olika områden så att stödet successivt ökar längre norrut och är högst i nordligaste Sveriges inland. De geografiska gränserna vid denna differentiering bygger bl. a. på produktionskostnadskalkyler för olika områden. Nuvarande stödområdesindelning framgår i detalj av förordningen (1985: 672) om prisstöd till vissa jordbruk.

Med anledning av riksdagens beslut våren 1985 (JoU 1984/85: 33, rskr 393) uppdrog regeringen åt statens jordbruksnämnd att företa en översyn av beräkningsunderlaget för områdesindelningen för prisstödet till jordbru-

ket i norra Sverige. Jordbruksnämnden har i januari 1986 bl. a. föreslagit ändringar i områdesindelningen (bilaga 3).

Inför jordbruksnämndens ställningstagande har frågorna behandlats i en arbetsgrupp under ledning av nämnden. I gruppen har även lantbruksverket och LRF varit företrädare. Arbetsgruppen har bl. a. inhämtat synpunkter från lantbruksnämnderna och LRF:s länsförbund i berörda län. Vidare har arbetsgruppen besökt flertalet norrlandslän och länsföreträdare har getts möjlighet att framföra sina synpunkter. Under arbetets gång har fortlöpande kontakter förekommit med LRF centralt och dess norrlandsdelegation. Arbetsgruppen har tagit fram rapporten "Översyn av beräkningsunderlaget för prisstödet till jordbruket i norra Sverige" (bilaga 4).

I rapporten redovisas bl. a. en ny beräkningsmodell som ansluter till traditionell kalkylmetodik. Vidare beräknas avkastningsnivåerna i växtodlingen utifrån skördenivåer i prisstödsområden i stället för i typområden.

Det beräkningsunderlag som tagits fram kan användas för en grov uppdelning av norra Sverige i olika stödområden. Liksom jordbruksnämnden anser jag att den mer detaljerade gränsdragningen måste ske som ett resultat av ställningstaganden grundade på kännedom om lokala förhållanden, produktionsutveckling, regional- och sysselsättningspolitiska hänsyn samt miljö- och naturvårdshänsyn. Även rent administrativa ställningstaganden kan påverka gränsdragningarna.

Jag finner jordbruksnämndens förslag beträffande stödområdesindelningen väl avvägda. Förslaget innebär att det liksom för närvarande bör finnas fyra prisstödsområden som är gemensamma för mjölk, kött, fläsk och smågrisproduktion.

Mitt förslag innebär vidare att prisstödsområde 1 utökas med några församlingar från prisstödsområde 2a och 2b, prisstödsområde 2a för mjölk utökas med vissa delar från prisstödsområde 2b och 3 samt att prisstödsområde 3 utökas med vissa församlingar från stödområde 4.

Liksom för närvarande bör stödområdesgränserna för kött, fläsk och smågrisproduktion följa gränserna för mjölk och prisstödsområde 2 delas upp i 2a och 2b endast i fråga om prisstöd för mjölk.

Beträffande potatisodlingen föreslår jag att det stöd för potatisodling som lämnas i Norrbottens län också bör ges i den del av Västerbottens län som tillhör stödområde 1.

För stöd till getskötsel föreslår jag ingen ändring.

Kostnaderna för den föreslagna ändringen av stödområdesgränserna beräknar jag till ca 3 milj. kr.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om mindre ändringar i gränsdragningen mellan stödområdena.

2.4.2 Justering av prisstödsnivåerna

Mitt förslag: Prisstöd skall från den 1 juli 1986 ges med belopp enligt tabell 2.4.2.

Tabell 2.4.2 Förslag till prisstöd på mjölk, kött och fläsk samt stöd till smågrisproduktion, getskötsel och potatisodling

Produkt	Prisstödsområde				
	1	2a	2b	3	4
Mjölk med 4,1 % fett. öre/kg	80	60	49	32	13
Kött, öre/kg	653	441	441	270	69
Fläsk, öre/kg	157	115	115	35	—
Modersugga, kr./sugga och år	893	624	624	315	150
Get, kr./mjölkprodu- cerande djur och år	325 ¹				
Potatis, kr./ha och år	2 267 ²	1 297 ³			

¹ Stödområdet omfattar Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

² Stödområdet omfattar Norrbottens län och den del av Västerbottens län som hör till prisstödsområde 1.

³ Stödområdet omfattar Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län samt den del av Västerbottens län som hör till prisstödsområde 2.

Skälen för mitt förslag: Riksdagen har i samband med 1985 års livsmedelspolitiska beslut (JoU 1984/85: 33, rskr 393) uttalat sig till förmån för en årlig justering av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Jag föreslår nu att stödet dessutom justeras med utgångspunkt i det nya beräkningsunderlag som arbetsgruppen redovisat och med hänsyn tagen till bl. a. det besvärliga läget för många jordbrukare i främst stödområde 1 och 2a. Mitt förslag innebär att stödet totalt sett räknas upp med närmare 10%. Denna justering är ungefär dubbelt så stor som den justering av priserna på jordbruksprodukter som skett vid prisöverläggningarna det senaste året.

Jag föreslår således att prisstödet till jordbruket i norra Sverige från den 1 juli 1986 skall ges med belopp enligt tabell 2.4.2. Vid beräkningen av örestalen har jag utgått från de merkostnadsberäkningar som arbetsgruppen förordar. En jämförelse mellan nu gällande prisstöd och de merkostnadsberäkningar som arbetsgruppen tagit fram visar att justeringar av stödet bör göras.

De merkostnadsberäkningar som gruppen tagit fram med hjälp av det nya beräkningsunderlaget ger enligt min mening en god utgångspunkt för justeringen av prisstödsnivåerna även om jag är medveten om att dataunderlaget till viss del är osäkert. Emellertid måste även flera andra faktorer vägas in när prisstödsnivåerna fastställs. Det är t. ex. inte ekonomiskt försvarbart att producera hela behovet av fodersäd inom stödområdet. Från produktionsteknisk synpunkt är dock en viss produktion av fodersäd i norra Sverige nödvändig. Jag har därför i mina beräkningar eftersträvat att så långt möjligt ta hänsyn till faktiska förhållanden. Det är vidare mot bakgrund av jordbrukets betydelse för sysselsättningen i inlandet motiverat att ta särskild hänsyn till förhållandena i det området. Tillgängliga uppgifter om produktionsutvecklingen tyder på en ogynnsam utveckling i övre Norrland. Mot bakgrund av vad jag nu har anfört föreslår jag att stödet liksom hittills trappas av från norr till söder.

Nuvarande prisstöd på kött är lägre än de beräknade merkostnader vid

köttproduktion som redovisas. Däremot är prisstödet på fläsk och stödet till smågrisproduktion i vissa områden högre än de redovisade merkostnaderna. Eftersom vi har en kostsam överproduktion av bl. a. kött och åtgärder vidtagits för att minska produktionen är jag dock i nuläget inte beredd att höja prisstödet på kött mer än i den grad jag föreslår en höjning på prisstödet till mjölk i prisstödsområde 1 och 2a. Jag är å andra sidan inte redo att föreslå en sänkning av nuvarande prisstöd på fläsk och av gällande stöd till smågrisproduktion i de områden där merkostnadsberäkningarna tyder på att en sänkning kunde vara motiverad.

Jag föreslår vidare att stödet till getskötsel räknas upp i enlighet med uppräkningsen av prisstödet på mjölk i område 2a och 2b. Stödet till potatisodling bör räknas upp med utgångspunkt i uppräkningsen av stödet i övrigt.

Prisstödet på mjölk bör anges för mjölk med 4,1% fett eftersom den fetthalten numera ligger till grund för prissättningen på mjölk.

Utfallet för prisstödet till jordbruket i norra Sverige beräknas för innevarande budgetår bli ca 375 milj. kr. Med hänsyn till de ändringar av prisstödet jag nyss har redovisat och vid oförändrad produktionsvolym i förhållande till innevarande budgetår beräknar jag att medelsbehovet för prisstöd till norra Sverige ökar med ca 35 milj. kr. Därmed beräknar jag medelsbehovet för prisstödet till jordbruket i norra Sverige till ca 410 milj. kr. för budgetåret 1986/87.

2.5 Investeringsförbudet inom animalieproduktionen

Mitt förslag: Investeringsförbudet inom animalieproduktionen skall förlängas med ett år.

Lantbruksstyrelsens förslag: Lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä bör förlängas att gälla t. o. m. den 30 juni 1988.

Statens jordbruksnämnds förslag: Gällande bestämmelser om investeringsbegränsning bör förlängas med ett år vad gäller fläsk- och äggproduktion.

Skälen för mitt förslag: Investeringsförbud inom animalieproduktionen gäller enligt beslut av riksdagen sedan den 21 april 1983. Ursprungligen gällde förbudet t. o. m. den 30 juni 1984 men riksdagen beslutade både våren 1984 och våren 1985 att förlänga förbudet med ett år.

Vid en bedömning av den effekt som nybyggnadsförbudet haft bör hänsyn tas till att investeringsbenägenheten varit förhållandevis låg under den period som lagen varit i kraft. Jag delar dock lantbruksstyrelsens uppfattning att lagstiftningen har haft en återhållande effekt på investeringsverksamheten.

Genom de möjligheter som finns enligt lagen att lämna dispens från nybyggnadsförbudet har vissa investeringar skett även under tiden för förbudet. Dispensskäl av övergångskaraktär dominerade dispensgivningen

under de första åren av lagens giltighetstid. Därefter har brister i djur- eller arbetsmiljö varit det dominerande skälet för dispens.

I och med att tvåprissystemet införts har behovet av ett fortsatt förbud mot nybyggnad av djurstallar för mjölkproduktionen ifrågasatts. Inom nötkötts- och svinproduktionen kvarstår emellertid behovet av investeringsförbud oförändrat främst mot bakgrund av att avvecklingsersättningar nu införts till producenter av nötkött och smågrisar.

Enligt lantbruksstyrelsen skulle mot denna bakgrund en temporär förlängning av investeringsförbudet i och för sig kunna begränsas till att avse djurstallar avsedda för nötkötts- och svinproduktion. Jordbruksnämnden föreslår en förlängning av investeringsförbudet endast vad gäller fläsk- och äggproduktion. Mot sådana lösningar talar dock att djurstallar uppförda för ett ändamål kan ha alternativ användning. Ett stall uppfört för mjölkproduktion kan exempelvis utan vidare användas för specialiserad nötköttsproduktion. Tillämpning av lagstiftningen och kontrollen skulle därför bli svårare än vid det generella förbud som gäller för närvarande. Övervägande skäl talar enligt min mening för att nuvarande investeringsförbud förlängs med ett år. Jag föreslår därför att giltighetstiden för lagen (1983:147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä förlängs att gälla t. o. m. den 30 juni 1987. Jag vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på att selektiva åtgärder av detta slag bör vara tidsbegränsade. Om de permanentas finns risk för att de på sikt hämmar effektiviteten.

I enlighet med vad jag nu har förordat har inom jordbruksdepartementet upprättats ett förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1983:147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, dels ändring i samma lag.

Med hänsyn till att frågan från lagteknisk synpunkt är av enkel beskaffenhet är lagrådets hörande enligt min mening inte påkallat.

2.6 Vissa ändringar i lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område

2.6.1 Prisregleringsavgift på bekämpningsmedel

Mitt förslag: En prisregleringsavgift skall tas ut på bekämpningsmedel som används i jordbruket. De medel som avgiften ger skall få användas inom jordbruksprisregleringen. Avgiften skall inte få påverka livsmedelspriserna. Om avgift tas ut på bekämpningsmedel som används i andra näringar skall den återföras till resp. näring.

Närmare bestämmelser om avgiften skall beslutas av regeringen eller, efter bemyndigande av regeringen, av statens jordbruksnämnd.

Jordbruksnämndens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: Jordbruksnämnden och de båda delegationerna

är överens om att föreslå att en avgift tas ut fr. o. m. den 1 juli 1986 på de bekämpningsmedel som används i jordbruket. Jordbruksnämnden föreslår vidare att avgift skall tas ut också på ämnen eller beredningar som med hänsyn till sina egenskaper och användning står bekämpningsmedel nära. Med detta avses medel som används för att motverka groning hos skördeprodukter, eller medel för tillväxtreglering, blad- och blastdödningsmedel, kartgallringsmedel och dylikt. Avgiften föreslås tas ut med i genomsnitt ca 20%. Efter samråd med registreringsinnehavarna har nämnden kommit fram till att avgiften bör beräknas per dos (rekommenderad mängd per hektar vid en behandling). Varje behandling bör således belastas lika av avgiften. Vid en sådan utformning anses avgiften bli neutral vad avser valet av bekämpningsmedel. Avgiften uttryckt per mängdenhet (kg, liter) kommer att variera mellan bekämpningsmedlen när olika mängd per hektar och behandling rekommenderas.

Vissa bekämpningsmedel används både i jordbruket och inom trädgårdssektorn. Jordbruksnämnden föreslår att avgifter som belastar andra näringar än jordbruket återförs till resp. näring på samma sätt som nu sker med prisregleringsavgiften på handelsgödsel.

De avgifter som tas in på bekämpningsmedel som används i jordbruket föreslås få användas inom jordbruksprisregleringen. Eftersom medlen via regleringen återförs till jordbruket bör avgiften inte få påverka livsmedelspriserna.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag om en prisregleringsavgift på bekämpningsmedel som används inom jordbruket. Införandet av föreslagna avgifter leder till att de jordbrukare som förbrukar bekämpningsmedel i stor omfattning får ta ett större ansvar för kostnaderna för överskottsproduktionen. Detta kan ses som ett led i regeringens strävan att av hälso- och miljöskäl minska användningen av bekämpningsmedel och minska överskottsproduktionen. Avgiften leder också till en jämnare belastning av interna avgifter mellan jordbrukare som odlar spannmål för foder och humankonsumtion. Avgiften bör tas ut på såväl inhemska som importerade bekämpningsmedel. Inkomsterna från avgiften bör som jordbruksnämnden föreslår användas inom jordbruksprisregleringen och avgiften bör därför inte få påverka livsmedelspriserna.

Det bör få ankomma på regeringen att besluta om avgiftens storlek och om hur den bör tas ut och administreras. I den mån avgift av administrativa eller andra skäl måste tas ut på bekämpningsmedel som används av andra näringar än jordbruket bör avgiften återföras till resp. näring. Hur återföringen skall gå till bör få beslutas av regeringen. Kostnaderna för att administrera avgiften bör finansieras med avgiftsinkomster.

2.6.2 Förmalningsavgift

Mitt förslag: Lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område skall ändras så att det blir möjligt att ta ut förmalningsavgift även på korn och havre som används för humankonsumtion.

Jordbruksnämndens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: Med stöd av lagen om prisreglering på jordbrukets område tas förmalningsavgift ut på vete och råg som används för tillverkning av mjöl, gryn, flingor eller liknande produkt.

Jordbruksnämnden och de båda delegationerna är i princip överens om att en utvidgning av basen för uttagande av förmalningsavgift bör ske fr. o. m. den 17 november 1986. En förutsättning för detta är dock enligt nämnden dels att erforderligt lagstöd erhålls, dels att en sådan utvidgning kan göras utan att det leder till mer betydande nu oförutsedda problem för berörda branscher.

Jordbruksnämndens förslag innebär att prisregleringslagen ändras så att det blir möjligt att ta ut förmalningsavgift också på havre och korn som används för tillverkning av mjöl, gryn, flingor eller liknande produkt. Vidare innebär förslaget att förmalningsavgift skall kunna tas ut för spannmål som används för tillverkning av malt.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag att prisregleringslagen bör ändras så att det blir möjligt att utvidga underlaget för förmalningsavgift på det sätt som jordbruksnämnden föreslår om så skulle befinnas lämpligt. Jag anser emellertid att frågan behöver utredas ytterligare innan regeringen tar ställning till om och i vilken utsträckning som den av mig nu förordade lagändringen bör utnyttjas. Denna utredning bör enligt min mening gälla dels regleringsekonomins utveckling, dels konsekvenserna för berörd industri, inte minst ur regionalpolitisk synpunkt. Vidare måste effekterna för konsumenterna redovisas. Det bör ankomma på jordbruksnämnden att göra denna utredning.

2.6.3 Övrigt

I avsnitt 2.6.1 och 2.6.2 har jag föreslagit vissa ändringar i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område.

I bilagan till lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område bör vidare texten för varuslag enligt tulltaxenummer 18.06 ändras. Härigenom uppnås kongruens med texten i bilagan till lagen (1941: 251) om särskild varuskatt enligt den lydelse bilagan erhållit enligt lagen (1984: 923) om ändring i nämnda lag.

Eftersom de föreslagna författningsändringarna från lagteknisk synpunkt är av enkel beskaffenhet är lagrådets hörande enligt min mening inte påkallat.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att anta inom jordbruksdepartementet upprättade förslag till

1. lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, dels ändring i samma lag.

2. lag om ändring i lagen (1986: 000) om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område,

3. lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område,

dels att

4. godkänna vad jag har förordat i fråga om åtgärder för produktionsanpassning på vegetabilieområdet (avsnitt 2.1),

5. godkänna vad jag har förordat i fråga om prisregleringen på jordbruksprodukter under regleringsåret 1986/87 (avsnitt 2.2),

6. godkänna vad jag har förordat i fråga om användningen av avgiftsmedel, som inflyter under regleringsåret 1986/87 eller har influtit under tidigare regleringsår (avsnitt 2.3),

7. godkänna vad jag har förordat i fråga om prisstöd till jordbruket i norra Sverige (avsnitt 2.4).

4 Anslagsfrågor för budgetåret 1986/87

NIONDE HUVUDTITELN

C. Jordbruksprisreglering

C 6. Prisstöd till jordbruket i norra Sverige

1984/85 Utgift	330 855 788
1985/86 Anslag	412 000 000
1986/87 Förslag	410 000 000

Statens jordbruksnämnd disponerar anslaget för pristillägg enligt förordningen (1985: 672) om prisstöd till vissa jordbruk. Anslaget får även disponeras intill ett belopp av 275 000 kr. för att täcka vissa kostnader för att underlätta omhändertagande av värphöns i norra Sverige samt intill ett belopp av 20 000 kr. för sortprovning av växtslag som är speciellt lämpade för norra Sverige.

I min anmälan till 1986 års budgetproposition (prop. 1985/86: 100 bil. 11) har jag förordat att medel för prisstödet till rennäringen, som anvisats under förevarande anslag, i fortsättningen anvisas över anslaget Främjande av rennäringen. I avvaktan på särskild proposition i ämnet beräknade jag därför förevarande anslag till 398,8 milj. kr. för budgetåret 1986/87.

Jag har i det föregående behandlat det prisstöd som bör ges till jordbruket i norra Sverige fr. o. m. den 1 juli 1986. Medelsbehovet under anslaget beräknas därmed uppgå till 410 milj. kr. för budgetåret 1986/87.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Prisstöd till jordbruket i norra Sverige* för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 410 000 000 kr.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

---

5 Beslut

Prop. 1985/86: 166

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

STATENS JORDBRUKSNAMND

1985-12-19

DNR: 402-1126/85

F Ö R S L A G T I L L P R I S R E G L E R A N D E

A T G A R D E R P Å J O R D B R U K E T S

O M R A D E F R O M D E N 13. 15 J A N U A R I

1 9 8 6.

Innehållsförteckning

- 1 Inledning
- 2 Utgångspunkter för kompensationen till jordbruket och viss livsmedelsindustri januari - juni 1986
- 3 Belopp per den 13, 15 januari 1986
- 4 Pris- och avgiftsändringar fr o m den 13, 15 januari 1986
- 5 Åtgärder för att förbättra balansen mellan produktion och konsumtion av jordbruksprodukter
  - 5.1 Bakgrund
  - 5.2 Omställnings/avvecklingsersättning till vissa producentgrupper
  - 5.3 Lån för produktionsanpassning
  - 5.4 Investeringsbegränsningar
- 6 Låginkomstsatsning m m
  - 6.1 Avbytarverksamhet, socialförsäkringsskydd, företagshälsovård m m
  - 6.2 Temporärt räntestöd
  - 6.3 Etableringsstöd
- 7 Övriga frågor
  - 7.1 Nya produkter
  - 7.2 Heläggpulver
  - 7.3 Flexibel prissättning vid prisstopp
  - 7.4 Undersökningar om s k modelljordbruk
  - 7.5 Kontrollstationsöverläggningar
- 8 Regleringsekonomin
  - 8.1 Inledning
  - 8.2 Handelsgödselavgift och avgift på bekämpningsmedel
  - 8.3 Införselavgifter, interna avgifter m m
    - 8.3.1 Införselavgiftsmedel m m 1984/85
    - 8.3.2 Inflyttna interna avgifter för 1984/85 samt de belopp av interna avgifter som 1984/85 förts över till regleringsföreningarna, tkr
    - 8.3.3 Införselavgiftsmedel m m för 1985/86
    - 8.3.4 Prognos beträffande storleken av interna avgifter som beräknas inflyta 1985/86 samt de belopp som kommer att föras över till regleringsföreningarna, tkr
    - 8.3.5 Beräknad användning av handelsgödselavgiftsmedel 1985/86
    - 8.3.6 Införselavgiftsmedel m m för 1986/87

- 8.3.7 Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel
m m regleringsåren 1984/85 - 1986/87
- 8.3.8 Utfallet av interna avgifter 1984/85
  - 8.3.8.1 Interna avgifter inom spannmålsregleringen
Förmalningsavgifter
  - 8.3.8.2 Interna avgifter inom oljeväxtregleringen
Fettvaruavgifter på svensk olja
  - 8.3.8.3 Interna avgifter inom potatisregleringen
Arealavgifter
Leveransavgifter
  - 8.3.8.4 Interna avgifter inom köttregleringen
Slaktdjursavgifter
  - 8.3.8.5 Interna avgifter inom mjölkregleringen
Utjämningsavgift på mjölk
  - 8.3.8.6 Interna avgifter inom äggregleringen
Avgift för innehav av värphöns
Slaktdjursavgift på kyckling/regleringskassan för
fågelkött
  - 8.3.8.7 Handelsgödselavgifter
  - 8.3.8.8 Tillverkningsavgifter
Tillverkningsavgifter på oljekraftfoder
Tillverkningsavgift på mjölk- och gräddersättning
(fettemulsioner)
- 9 Information om kassan för råvarukostnadsutjämnigen
- 10 Hemställan
- 11 Beslutsmening

Regeringen
Jordbruksdepartementet.

Kompensation till jordbruket och viss livsmedelsindustri fr o m
den 13, 15 januari 1986 till följd av kostnadsutveckling m m

1 Inledning

Regeringen uppdrog den 14 februari 1985 åt jordbruksnämnden (JN) att, efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation (LRF) och JNs konsumentdelegation (KD), lämna förslag om den närmare utformningen av prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker för tiden den 1 juli 1985 - den 30 juni 1986. Förslaget skulle utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut om vissa livsmedelspolitiska frågor (prop 1983/84:76, JoU 20, rskr 141):

Vid vårens överläggningar visade det sig att stora motsättningar förelåg vad gäller storleken på kompensationen till jordbruket och viss livsmedelsindustri under regleringsåret 1985/86. De båda delegationerna kunde därför inte godta JNs förslag vad avsåg totalt kompensationsbelopp. I vissa övriga delar anslöt sig emellertid delegationerna till JNs förslag. Statsmakterna (prop 1984/85:211, JoU 36, rskr 404) godtog JNs förslag för hela regleringsåret 1985/86. Vad gäller kompensationen per 1 januari 1986 angavs ett preliminärt belopp om 348 milj kr till vilket skulle få läggas vissa överhängsbelopp från 1984/85. Det definitiva beloppet borde få fastställas av regeringen på förslag av jordbruksnämnden, som skulle ta upp överläggningar om beloppet med

LRF och KD i slutet av år 1985. Vid detta tillfälle skulle också få tas upp vissa s k överhängsfrågor främst från regleringsåret 1984/85, frågan om fördelningen på produkter, liksom övriga frågor som enligt nämndens förslag borde få återopas vid detta tillfälle. Även i dessa frågor skulle det få ankomma på regeringen att besluta.

Vid överläggningarna våren 1985 redovisade JN ett utförligt material om utvecklingen inom livsmedelssektorn, de livsmedelspolitiska riktlinjerna samt vissa ekonomisk-politiska utgångspunkter som angivits av regeringen. Vid de nu avslutade överläggningarna har ytterligare material tagits fram avseende marknadsutvecklingen på animalie- och vegetabilieområdena, bilagorna 3 och 4 samt analyser av kostnads- och inkomstuvecklingen inom jordbruket och inom förädlingsindustrin, bilaga 5. JN har vid överläggningarna på sedvanligt sätt biträtts av vissa andra myndigheter.

Utvecklingen inom livsmedelssektorn under hösten 1985 kan sammanfattas på följande sätt.

Överskottssituationen inom animalieområdet har under hösten förbättrats något. Situationen är dock fortfarande allvarlig. Under regleringsåret 1984/85 och hittills under innevarande regleringsår har flera åtgärder satts in för att minska produktionen. Dessa åtgärder börjar nu leda till vissa resultat. Åtgärderna väntas resultera i fortsatt minskad produktion under 1986. Konsumtionen har under 1985 ökat något för flera viktiga jordbruksprodukter. Även under 1986 väntas konsumtionen öka något.

Prisstegringarna på jordbrukets produktionsmedel har under senare delen av 1985 blivit större än vad JN räknade med våren 1985.

Prisstoppet har under hösten 1985 successivt avvecklats. I bilaga 6 redovisas en av statens pris- och kartellnämnd utarbetad promemoria om tillämpningen av prisstoppet.

2 Utgångspunkter för kompensationer till jordbruket
och viss livsmedelsindustri januari - juni 1986

Som tidigare framgått skulle JN enligt statsmakternas beslut våren 1985 ta upp överläggningar med jordbruket och viss livsmedelsindustri om det definitiva kompensationsbeloppet per den 1 januari 1986. Dessa överläggningar har nu avslutats och har bedrivits utifrån följande utgångspunkter.

Överhäng som kunde åberopas från regleringsperioden 1984/85 (från överläggningarna per den 1 januari 1985) var följande:

- intäkter av internt vidareförädlade biprodukter inom mejeri-industrin
- avstämning av preliminärt avdraget belopp för ändrad förbrukning av handelsgödsel
- möjlighet att åberopa definitiva kostnadsuppgifter för viss livsmedelsindustri avseende år 1984 resp 1984/85
- återförande av engångsbelopp för vegetabilier
- inkomstföljsamhet från 1984 års pris- och löneutvecklingsgarantier inom det statliga området.

Överhängsfrågorna från regleringsperioden 1985/86, d v s från överläggningarna per den 1 juli 1985, var följande:

- kostnadskompensation för jordbruket t o m oktober 1985
- preliminär kostnadskompensation för förädlingsindustrin t o m oktober 1985
- kapitalkostnaderna inom förädlingsindustrin
- den s k skatterabatten
- smittsamma husdjurssjukdomar.

Dessutom aktualiserades följande frågor:

- kostnader för att anpassa svenska exportslakterier till EG:s krav
- intäkter från försäljning av råvara till slakterifett.

Andra centrala utgångspunkter för de nu avslutade överläggningarna har varit följande:

- JN och delegationerna förutsätter självfallet att jordbruket och livsmedelsindustrin producerar livsmedel av god kvalitet. Möjligheterna att ytterligare förbättra jordbruksprodukterna och livsmedelskvalitet måste tas tillvara t ex genom en ökad kvalitetsbetalning. Parterna är överens om att redovisa ytterligare material om dessa frågor vid kommande överläggningar.
- JN och delegationerna är vidare ense om att under socialt acceptabla former på olika sätt främja anpassningen i jordbruket och livsmedelsindustrin mot balans mellan produktion och konsumtion inom animalieområdet. Förslag till sådana åtgärder redovisas i det följande. I anslutning härtill vill JN och delegationerna understryka vikten av att man vid produktionsanpassningen på olika sätt söker främja en god kvalitetsutveckling.

3 Belopp per den 13, 15 januari 1986

JN och delegationerna är eniga om följande förslag.

Förslaget avser tiden januari - juni 1986 och föreslås träda i kraft den 15 januari 1986, för mjölk och grädde den 13 januari 1986.

Den totala kompensationen som medges jordbruket och viss livsmedelsindustri uppgår till 750 milj kr. Hela beloppet är ett s k nivåbelopp.

I totalbeloppet ingår även samtliga belopp från de s k överhållningsfrågorna från regleringsperioden 1984/85. Därmed har samtliga på sid 3 för denna period angivna poster reglerats. Kostnads-kompensation för jordbruket avser tiden t o m oktober 1985. Kostnads-kompensationen till livsmedelsindustrin har slutligt reglerats för 1985. Detta innebär att parterna inte kan återopa definitivt bokföringsmaterial för 1985 för animalier och för 1985/86 för vegetabilier.

Vad avser frågor rörande kostnader för EG-slakten, slakterifettet, kapitalkostnaden inom förädlingsindustrin samt smittsamma husdjurssjukdomar innebär överenskommelsen att några nivåjusteringar inte skall aktualiseras för nästa regleringsperiod.

Även den s k skatterabatten har slutgiltigt reglerats.

Att parterna nu har enats om ett totalbelopp innebär dock inte att de har gjort avkall på sina tidigare principiella uppfattningar i olika frågor. KD har under överläggningarna föreslagit att 50 Mkr av totalbeloppet skulle avsättas för åtgärder till särskilt utsatta jordbrukare vid rationella företag.

Parterna är emellertid nu överens om att de åtgärder av social natur som är i kraft eller om vilka förslag föreligger för närvarande får anses vara tillfyllest.

4   Pris- och avgiftsändringar fr o m den 13, 15 januari
              1986

Förslag till fördelning av det totala beloppet 750 milj kr framgår av följande tabell.

Tabell 1 Prisändringar på olika produkter från den 13, 15 januari 1986

	Öre/kg eller öre/l	Milj kr
Olja ¹	47	60,16
Summa vegetabilier		60,16
Dryckesmjölk ²	13	166,66
Filprodukter ²	23	49,45
Industri mjölk ²	9	1,17
Grädde, tjock ²	100	48,00
Grädde, tunn ²	80	14,40
Smör	100	62,00
Hårdost	130	130,00
Färskost	80	4,80
Mjölkpulver	89	19,58
Särskilda prishöjningar på syrade produkter ²		6,20
Summa mejeriprodukter		502,26
Ägg	40	44,00
Fjäderfäkött	80	34,88
Nöt-, kalv-, häst-, får- och lammkött	0	0,00
Fläsk	50	108,75
Summa animalier		689,89
TOTALT		750,05

1) Nytt oljevärde 855 kr/100 kg

2) Prisändringar på mjölk och grädde träder i kraft den 13 januari 1986.

I prop 1984/85:166 om livsmedelspolitiken och i JoU 1984/85:33 som byggde på livsmedelskommitténs förslag angavs att "Vid jordbruksprisöverläggningarna bör i fortsättningen anges hur mycket producentpriserna kan förväntas stiga till följd av den föreslagna partiprishöjningen".

Vid de nu avslutade överläggningarna har det av tidsskäl inte varit möjligt att göra denna uppdelning. JN och delegationerna avser att vid överläggningarna våren 1986 ta fram beräkningsunderlag för en sådan uppdelning.

Förslaget innebär att den beräknade prisnivån i partiledet höjs med ca 2,8 %, vilket betyder att konsumentprisnivån för jordbruksreglerade livsmedel höjs nästan lika mycket. Höjningen av prisnivån medför att KPI totalt höjs med 0,23 % och att KPI för livsmedel höjs med 1,2 %, allt räknat vid oförändrade öresmarginaler i handeln men inklusive moms.

Med beaktande av de prisförändringar som nu föreslagits föreslås följande mittpriser, prisgränser och införselavgifter fr o m den 15 januari 1986.

Mittpriser och prisgränser fr o m den 15 januari 1986, kr per 100 kg

	<u>Nedre prisgräns</u>	<u>Mittpris</u>	<u>Övre prisgräns</u>
Nötkött	2 468	2 598	2 728
Kalvkött	2 525	2 686	2 847
Får- och lammkött	2 058	2 287	2 516
Fläsk	1 827	1 923	2 019
Kyckling	1 532	1 665	1 798
Smör	1 811	1 927	2 043
Hårdost	2 393	2 546	2 699
Magert mjölkpulver	1 324	1 409	1 494
Ägg	1 013	1 101	1 189
Heläggpulver	5 347	5 812	6 277

Gränsskyddet skall anpassas till det behov av skydd som bedöms föreligga. JN föreslår att följande normalinförselavgifter bör gälla fr o m den 15 januari 1986.

	<u>Normalinförselavgift, kr per 100 kg (100 l)</u>
Matpotatis	48
Potatisstärkelse	210
Nötkött	1 630
Kalvkött	1 150
Får- och lammkött	1 000
Fläsk	1 095
Kyckling och höns	880
Smör	995
Hårdost	1 390
Magert mjölkpulver	975
Ägg	460
Heläggpulver	3 200
K-mjök	255

I bilaga 3 redovisas förslag till normalinförselavgifter för samtliga varor med prisgränser samt för s k konsekvensvaror (styckningsdetaljer, charkvaror, konserver m m). För varor med rörlig avgift anges i bilagan de högsta införselavgifter och fettvaruavgifter m m vid importen vilka bör få bestämmas av JN under tiden 15 januari - 30 juni.

5   Åtgärder för att förbättra balansen mellan produktion och konsumtion av jordbruksprodukter

5.1   Bakgrund

Enligt riksdagsbeslut våren 1985 skall balans eftersträvas mellan produktion och konsumtion av främst animalieprodukter. Den obalans som har rått under de senaste åren har i hög grad försvårat att de livsmedelspolitiska målen kunnat uppnås. Det är därför viktigt att ansträngningarna att åstadkomma balans fortsätter under de närmaste åren.

Ett flertal åtgärder har redan vidtagits på såväl konsumtions- som produktionssidan. På nötköttssidan sker t ex under innevarande regleringsår en betydande satsning genom att ca 200 milj kr används för prisnedsättningar på nötkött. Som framgår av bifogade marknadsöversikt har konsumtionen av nötkött ökat och en förbättrad balanssituation förväntas under år 1986. Även för fläsk väntas en förbättrad balans.

Inom mjölkproduktionen har i år införts ett frivilligt tvåpris-system vilket inom ett par år bör föra ned mjölkproduktionen till önskvärd nivå.

I det följande redovisas förslag om fortsatta produktionsanpassningsåtgärder. Samtliga förslag är tidsbegränsade.

5.2 Omställnings/avvecklingsersättning till vissa producentgrupper

Statens jordbruksnämnd (JN) har i skrivelse den 4 oktober 1985 till regeringen lämnat förslag angående särskilda omställnings- och avvecklingsersättningar inom nötkötts- och smågrisproduktionen.

- De båda delegationerna har under överläggningarna ställt sig bakom JNs framställning. Förslaget angående ersättning till nötköttsproducenterna skall dock ses över.
- Parterna är vidare ense om att vissa ytterligare åtgärder kan erfordras ifråga om avvecklingsersättning för äldre producenter av t ex slaktsvin.

5.3 Lån för produktionsanpassning

För att påskynda ansträngningarna att åstadkomma en önskvärd balans mellan produktion och konsumtion inom animalieområdet hemställer JN om bemyndigande för JN att - utöver nu beviljade omsättningskrediter - under åren 1986 och 1987 låta regleringsföreningarna på animalieområdet uppta lån.

Som villkor för att JN skall medge att förening får uppta lån för att underlätta finansieringen av produktionsanpassningen skall gälla att näringen kan visa att den föreslår och vidtar åtgärder som leder till en långsiktigt förbättrad produktionsbalans inom animalieområdet.

Bemyndigandet för JN bör uppgå till ett sammanlagt belopp om 300 Mkr.

Återbetalning av lånet skall ske under åren 1988, 1989 och 1990 med lika årliga annuiteter.

Det årligger JN att inom tilldelad medelsram till föreningarna under åren för återbetalning tillse att annuitetsbeloppet med högsta prioritet direkt överförs till långgivaren. Det åligger

LRF att verka för att erforderliga medel härför finns tillgängliga inom regleringsekonomin.

5.4 Investering begränsningar

Under anpassningsperioden för animalieprodukter är en med statligt stöd genomförd fortsatt investering begränsning, med hänsyn till produktionsbalansen, anelägen för fläsk- och äggproduktionen. LRF har vid överläggningarna framfört vissa förslag i denna fråga. KD har förklarat sig beredda att acceptera någon form av dylik begränsning i rådande överskottsläge. JN och delegationerna anser att frågan bör utredas ytterligare så att förslag om möjligt kan lämnas i vårens regleringsskrivelse avseende perioden efter den 1 juli 1986. Vid en sådan utredning bör även bli analyseras frågor rörande sjukdomsfrekvensen i besättningar av olika storlekar.

Vad gäller mjölkproduktionen kan denna undantas från en investeringsbegränsning med hänsyn till gällande tvåprissystem.

6 Låginkomstsatsning m m

6.1 Avbytarverksamhet, socialförsäkringsskydd, företagshälsovård m m

För låginkomstsatsning m m inom jordbruket har för budgetåret 1985/86 anvisats 435 milj kr med följande fördelning.

1985/86	milj kr
Leveranstillägg för mjölk	106
Avbytarverksamhet	100
Företagshälsovård	15
Socialförsäkringsskydd	45
Tillfälligt räntestöd	20
Produktionsanpassning m m	<u>149</u>
Summa	435

Eventuella besparingar eller överskridanden beträffande beloppen för leveranstillägg skall enligt gällande bestämmelser tillföras resp avgå från beloppet för avbytarverksamhet. Dessutom får eventuella överblivna medel som avsatts för tillfälligt räntestöd och produktionsanpassningsåtgärder m m användas för övriga ändamål inom anslagsposten.

JN har i anslagsframställningen för budgetåret 1986/87 föreslagit att oförändrat 435 milj kr anvisas till låginkomstsatsning m m.

JN återkommer våren 1986 med redogörelse för hur de för budgetåret 1986/87 föreslagna medlen om 435 milj kr för låginkomstsatsning m m bör fördelas.

6.2 Temporärt räntestöd

I syfte att mildra skuldsatta jordbrukares problem till följd av en kraftigt höjd räntenivå infördes 1980 ett temporärt räntestöd. Jordbruksnämnden skulle för detta ändamål under regleringsåret 1980/81 ställa 40 milj kr till lantbruksstyrelsens förfogande. Det temporära räntestödet har sedan dess i huvudsak finansierats från anslaget C 3 Prisreglerande åtgärder, anslagsposten Låginkomstsatsning m m inom jordbruket.

Under regleringsåret 1984/85 anvisades 44 milj kr för det temporära räntestödet till vissa jordbrukare. Den faktiska kostnaden uppgick bara till 30 milj kr.

För regleringsåret 1985/86 finns anvisat 20 milj kr. Riksbankens beslut i maj 1985 om höjning av diskontot med 2 % skulle enligt lantbruksstyrelsens beräkningar leda till ett medelsbehov på i storleksordningen 40 milj kr. Efter det att lantbruksstyrelsen nu sammanställt gjorda ansökningar om räntestöd beräknas medelsbehovet täckas av anvisade medel för 1985/86 och icke ianspråktagna medel för 1984/85.

6.3 Etableringsstöd

För att underlätta för lantbrukare utan stort eget kapital att etablera sig infördes fr o m den 1 juli 1982 ett särskilt etableringsstöd. Jordbruket tillfördes då genom prishöjningar ett särskilt belopp för regleringsåret 1982/83 resp 1983/84.

Dessa belopp skulle i första hand användas för nämnda etableringsstöd. Återstående medel skulle användas för konsumtionsstimulerande åtgärder.

För regleringsåret 1984/85 avsattes 32 milj kr av prisregleringsmedel till etableringsstöd. De faktiska kostnaderna uppgick till 29,7 milj kr.

Kostnaderna för 1985/86 har av lantbruksstyrelsen tidigare beräknats till 32 milj kr. Detta belopp har också tidigare preliminärt avsatts.

Riksbanken beslöt i maj 1985 om höjning av diskontot med 2 %. Lantbruksstyrelsen beräknade då ett medelsbehov under 1985/86 om 60 milj kr.

En höjning av tilldelade medel aktualiserades sålunda vid jordbruksprisöverläggningarna våren 1985. Parterna kunde då inte enas utan ville skjuta frågan till hösten 1985 då en bättre bild av räntenivån m m kunde erhållas. Lantbruksstyrelsen beräknar nu medelsbehovet till 55 milj kr.

Under hösten 1985 har lantbruksstyrelsen utbetalt stöd inom den avsatta ramen 32 milj kr. Detta har inneburit dels att endast 70 % av det stödbelopp, som enligt reglerna skulle utgå, har kunnat utbetalas dels att inga nya företag kommit ifråga för etableringsstöd. Om etableringsstöd för företag som tidigare erhållit etableringsstöd skall utgå under 1985/86 enligt gällande regler erfordras ett medelstillskott på 13 milj kr. Skall det vara möjligt även för nya företag att få etableringsstöd under 1985/86 måste därutöver ytterligare 10 milj kr tillskjutas.

Parterna har vid de nu avslutade överläggningarna enats om att för 1985/86 ytterligare 13 milj kr bör anslås och skall tas ut inom överenskommet belopp 750 milj kr. Detta innebär att medel för etableringsstöd för nya företag för 1985/86 inte skall utgå.

7 Övriga frågor

7.1 Nya produkter

I beslut den 19 juni 1985 har regeringen gett jordbruksnämnden i uppdrag att överväga och inkomma med förslag till pris- och avgiftsändringar med anledning av vad som anförts i prop 1984/85:166 och JoU 1984/85:33 om prisregleringens förhållande till nya produkter. Dessa frågor har behandlats vid de nu avslutade överläggningarna med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation rörande pris- och avgiftsändringar per den 1 januari 1986.

I första hand har diskuterats den tillverkningsavgift som utgår för försålda grädd- eller mjölkliknande fettemulsioner. Det är denna avgift som belastar tillverkningen av bl a gräddersättningsprodukten Visp Ädel. Avgiftsnivån för en produkt med en fetthalt motsvarande den för Visp Ädel har sedan införandet av avgiften 1973 varit 125 öre per kg med undantag för perioden den 1 juli 1982 till den 1 juli 1983 då avgiften var 155 öre per kg.

Försäljningen av Visp Ädel har sedan 1983 legat på ca 2 milj kr per år. Detta ger produkten en marknadsandel på ca 4 %. Vissa beräkningar av effekterna för mejeriindustrin till följd av Visp Ädels lansering har utförts inom nämnden. Resultatet är i hög grad beroende av vilka antaganden som görs om hur försäljningsutvecklingen hade varit för grädde om inte Visp Ädel lanserats.

Beräkningarna visar beroende på antagande en årlig nettoeffekt på från ./.. 20 milj kr till + 10 milj kr.

Parterna är nu ense om att jordbruksnämnden fr o m den 15 januari 1986 skall sätta ned tillverkningsavgiften för försålda grädd- eller mjölkliknande fettemulsioner till 0 kr. Liksom hittills kommer JN att följa marknadsutvecklingen för dessa produkter.

7.2 Heläggpulver

För heläggpulver fastställdes mittpriset fr o m den 1 juli 1981, liksom för övriga prisgränssatta produkter, på en nivå som motsvarade genomsnittet för den faktiska prisnivån under en historisk 12-månadersperiod. Därefter har mittpriset räknats upp med en faktor som multiplicerats med mittprishöjningen för skalägg. Denna faktor har beaktat dels utbytet vid produktion av heläggpulver dels kostnaden för torkning m m.

Från torkindustrin hade inför den 1 juli 1985 rests krav om en höjning av faktorn från 5,75 till 6,0. Jordbruksnämnden accepterade inte då detta krav utan beslöt att närmare utreda utbyte och torkningskostnader. Nämnden beslöt emellertid föreslå regeringen en höjning av mittpriset med 679 öre per kg i avvaktan på utredningens färdigställande.

Under hösten har utredningen påbörjats. Avsikten är att mittpriset för heläggpulver skall grundas på ett pris på s k B-ägg, som beräknas motsvara mittpriset på skalägg, multiplicerat med åtgång per kg pulver. Till detta skall läggas kostnaden för torkning m m. Det har härvid ansetts nödvändigt att låta SPK göra en granskning av kostnadsutvecklingen vid tillverkning av äggprodukter. En sådan granskning har inte gått att slutföra inför prissättningen per den 15 januari 1986.

Jordbruksnämnden föreslår att mittpriset på heläggpulver fr o m den 15 januari skall grundas på åtgångstalet 4,94 och ett äggpris på 835 öre per kg. Detta pris ligger 266 öre per kg lägre än det fr o m den 15 januari 1986 föreslagna mittpriset på skalägg. Prisskillnaden motsvarar den faktiska prisskillnaden mellan s k A- och B-ägg. Ifråga om torkningskostnad m m föreslås att den av industrin angivna nivån används.

Som mittpris fr o m den 15 januari 1986 föreslås gälla 5 812 öre per kg.

7.3 Flexibel prissättning vid prisstopp

Parterna är ense om att samspelet mellan pris och marknad bör ökas. Detta kan för kött och fläsk ske genom en ökad säsongprissättning. Vid eventuellt prisstopp eller andra prisreglerande åtgärder bör jordbruket och berörd industri ha möjlighet att ta ut avtalade genomsnittliga priser.

7.4 Undersökningar om s k modelljordbruk

Lantbruksekonomiska samarbetsnämnden (LES) har tillsatt en arbetsgrupp för att utveckla vissa metoder för s k modelljordbruksberäkningar. LES har anslagit 300 000 kr härför

Gruppen skall vid vårens prisöverläggningar 1986 lämna en lägesrapport. Parterna är överens om att vid behov tillföra ytterligare högst 2 milj kr av regleringsmedel för projektet. De tillskjutna medlen skall användas för att påskynda och fördjupa arbetet.

7.5 Kontrollstationsöverläggningarna

Parterna är ense om att söka förenkla de s k kontrollstationsöverläggningarna per den 1 januari. En arbetsgrupp inom JN bör bereda denna fråga till vårens överläggningar.

8 Regleringsekonomin

8.1 Inledning

Ekonomin för de olika regleringsföreningarna har blivit ytterst ansträngd under senare år på grund av de ökade exportkostnaderna. JN har därför sökt upprätta en samlad plan för hela regleringsekonomin. En fullständig plan har ännu inte kunnat göras beroende på att JN inte kunnat bedöma hur stora medelsbelopp som kommer att ställas till förfogande. Det saknas bl a mer definitiva uppgifter om samhällets stöd till spannmålsregleringen. När regeringen lämnat besked i dessa frågor avser JN att inkomma med en fullständig plan för hela regleringsekonomin.

För att förstärka regleringsekonomin föreslås JN och delegationerna nu en avgiftshöjning på handelsgödsel och att en ny avgift införs på bekämpningsmedel.

8.2 Handelsgödselavgift och avgift på bekämpningsmedel

JN och delegationerna föreslår att nuvarande handelsgödselavgiften höjs den 1 juni 1986 från 15 % till 20 % av handelsgödselns pris. JN avser att senare inkomma med förslag till avgifternas preciserade storlek.

I de fall avgiftsbelagd handelsgödsel används inom andra näringsgrenar än jordbruk, skogsbruk och trädgårdsskötsel återbetalas eller lämnas befrielse från avgiften efter ansökan hos nämnden.

JN bör även fortsättningsvis bemyndigas att fastställa beloppens storlek vid återbetalning av handelsgödselavgifter till skogs- och trädgårdsnäringarna.

För att ytterligare förstärka regleringsekonomin föreslår JN i samförstånd med delegationerna att en särskild avgift (prisregleringsavgift) får tas ut på bekämpningsmedel. Inom KD har dock ledamöterna Arne Gabrielsson och Mona Sant Cyr avgivit en reservation, bilaga 1. JN kommer att senare inkomma med förslag om avgiftens konstruktion och dess storlek. Som information kan nämnas att 1 % av försäljningsvärdet på dessa produkter beräknas inbringa ca 4 Mkr på årsbasis. Återbäring bör ske till näringar som ligger utanför jordbruksprisregleringen, t ex skogs- och trädgårdsnäringarna.

Medlen från den föreslagna avgiften på bekämpningsmedlen hör - liksom för närvarande är fallet med medel från handelsgödselavgiften - få användas inom regleringsekonomin och kommer därmed jordbruket som kollektiv tillgodo. Kostnadsökningen på grund av avgifterna bör inte få belasta konsumentpriserna på livsmedel.

JN är uppbördsmyndighet i fråga om handelsgödselavgiften (prisregleringsavgiften) och bör även få ansvara för den närmare utformningen samt administration av den föreslagna avgift på bekämpningsmedel. JN avser att senare inkomma med närmare förslag till avgiftens utformning samt förslag till den lagstiftning som krävs.

8.3 Införselavgifter, interna avgifter m m

8.3.1 Införselavgiftsmedel m m för 1984/85

Det definitiva utfallet 1984/85 i sammandrag

	milj kr
<u>Inkomster</u>	708,61
<u>Utgifter</u>	
- Fettvaruavgifter till	
. Sveriges oljevåxtintressenter (SOI)	./. 127,0
- Införselavgifter för brödsäd m m	
till Svensk spannmålshandel	
(SSH) - utbyteshandel	./. 5,6
Kvarstår införselavgifter till	
regleringsekonomin	576,0
- Fördelningsplanen	
- riksdagens beslut	267,2
- belopp motsvarande influtna	
fodermedelsavgifter	237,9
- Ändamål utanför fördelningsplanen	./. 63,8
Resultat	+ 7,1

Ingår

- Införselavgifter netto, d v s minus
restitutioner m m samt räntor.

Den definitiva sammanställningen beträffande budgetåret 1984/85 visar ett överskott på ca 7 milj kr. Detta innebär en förbättring jämfört med nämndens prognos i skrivelse till regeringen 1985-06-17 med ca 18 milj kr.

Av nedanstående sammanställning framgår de avgiftsmedel, avsedda för finansiering av regleringsekonomin, som influtit vid import av olika produkter. I beloppen har avdrag gjorts för restitutioner m m med ca 80 milj kr. Härav avser ca 13,8 milj kr extra restitutioner på fodermedel till slaktsvinsfoder pga överenskomst om minskad inblandning av fiskmjöl i svinfoder. Ca 9,5 milj kr avser resititutioner vid import av kvalitetsvete samt ca 11,6 milj kr resititutioner som av marknadsmässiga skäl medgivits vid import av styckningsdetaljer av kött och fläsk. Dessutom har JN sänkt normalinförselavgiften i vissa fall vid import av ost.

<u>Influtna införselavgifter netto 1984/85¹</u>	tkr	
	1983/84	1984/85
Ärter och bönor (för människoföda)	852	1 137
Potatis	3 476	3 507
Stärkelse och stärkelseprodukter	10 941	8 395
Malt	5 473	5 662
Sällskapsdjursfoder m m	6 700	9 783
Fettråvaror och fettvaror	659	6 406
Mjölk och mejeriprodukter	74 794	106 609
Slaktvaror (samt slaktdjur, ej fjäderfä)	212 710	174 830
Ägg och äggprodukter m m	2 495	2 967
Summa införselavgifter exkl fodermedel	318 100	319 296
Fodermedel	173 048	237 897
Räntor från föregående år	<u>25 342</u>	<u>18 857</u>
Summa	516 490	576 050

Inkomsterna från införselavgifterna ökade gentemot prognos med ca 34 milj kr. Samtidigt ökade utgifterna under rubriken ändamål utanför fördelningsplanen (utomramsmedel) med ca 16 milj kr. Den största ökningen hänför sig till utbyteshandel med öststaterna av nötkött som ökade med ca 15 milj kr.

¹ Härutöver införselavgifter på fettvaror 127,0 milj kr och på brödsäd 5,6 milj kr (se sid 16).

För den största procentuella ökningen av införselavgifter svarade införselavgiften på fetter och fettråvaror. Utfallet blev 6,4 milj kr jämfört med prognosens 1 milj kr. I prognosen hade räknats med att den inhemska konsumtionen och produktionen av fettvaror skulle väga jämnt. Konsumtionen blev nu större än produktionen. Detta gav ett överskott av införselavgifter eftersom SOI endast erhöill fettvaruavgifter motsvarande den svenska produktionen. Konsumtionsökningen berodde bl a på att industrin i viss utsträckning använt importerade marina oljor istället för inhemskt slakterifett.

Den största delen av inkomsterna kom från importen på ost och kött. Dessa två varugrupper svarade för ca 88% av inkomsterna från införselavgifter exklusive inkomsterna från importen av fodermedel och finansierade tillsammans i stort sett det av riksdagen garanterade beloppet 267,2 milj kr.

Ca 10 milj kr av den redovisade ökningen av inkomsterna från införselavgifter gentemot prognos, ca 34 milj kr, kan hänföras till fr o m budgetåret 1984/85 ändrad princip vad gäller bokföring av återbetalningar av införselavgifter vid import av styckningsdetaljer av kött och fläsk. Tidigare belastade alla återbetalningar som avsåg import ett visst budgetår samma år. Budgetåret 1984/85 har endast belastats med de återbetalningar som hunnit ske t o m juni månad 1985.

Fördelningsplanen för 1984/85 utgör enligt riksdagens beslut 267,2 milj kr samt inflytande avgifter från fodermedelsimporten. Dessa uppgick till 237,9 milj kr. Fördelningsplanen blir därmed 505,1 milj kr. För ändamål utanför fördelningsplanen (utomramsmedel) kan således disponeras (576,0-505,1=) 70,9 milj kr.

Fördelningsplan 1984/85

	tkr	
	1983/84	1984/85
Svensk spannmålshandel ¹	2 000	113 640
Sveriges potatisintressenter	29 500	29 500
Sveriges oljeväxtintressenter	0	0
Svensk kötthandel	10 798	56 202
Svensk kötthandel, utbyteshandel	50 000	50 000
Föreningen för mejeriprodukter	167 000	97 000
Svensk ägghandel	75 000	68 000
Regleringskassan för fågelkött	3 700	4 500
Regionalt kostnadsbidrag, norra Sverige		
- mjölk	45 500	20 500 ²
- kött	5 000	5 000
- ägg	1 700	1 700
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	10 850	10 500
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m	29 000	29 575
Stöd till odling av konserverter och andra köksväxter	4 500	4 500
Stöd till odling av bruna bönor	1 700	1 700
Stöd till odling av vallväxtfrö	2 000	8 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	500
Sveriges exportråd	1 500	1 500
Sveriges potatisodlares riksförbund	0	2 780
Summa	440 248	505 097

Fördelningen till regleringsföreningarna har skett i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen.

¹ Fördelning av interna avgifter till regleringsföreningarna budgetåret 1984/85 redovisas under avsnitt 8.3.2.

² Dessutom har 25 milj kr finansierade inom 1983/84 års fördelningsplan betalats ut.

De definitiva kostnaderna för ändamål utanför fördelningsplanen (utomramsmedel) uppgick enligt nedan till ca 63,8 milj kr. Disponibla medel utgjorde 70,9 milj kr.

<u>Ändamål utanför fördelningsplanen 1984/85</u>	tkr	
	1983/84	1984/85
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	20 318	35 096
Utbyteshandel kött och fläsk	0	0
Pristillägg får- och lammkött	16 328	17 251
Svensk matpotatiskontroll	5 378	5 688
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 799	-
Bidrag till Stiftelsen för ackordhöstorganisationens bevarande	475	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädd	300	300
Prisåterbäring till pälsdjursuppfödare	6 000	-
Stöd till odling av vallväxtfrö	6 000	-
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300	500
Kollektiva åtgärder inom odlingen av konsumtionsfisk	300	-
Restitution av införselavgifter på styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter på ost	29 795	-
Stöd till maltproduktionen	2 000	3 000
Sveriges exportråd	1 500	1 500
Summa utgifter	91 493	63 810
Resultat	<u>./.</u> 15 242	+ 7 143
Summa disponibla medel	76 251	70 953

Bidraget till Sveriges potatisodlares riksförbund (SPOR) och stöd till odlingen av vallväxtfrö finansieras fr o m 1984/85 inom fördelningsplanen medan medel till prisåterbäring till pälsdjursuppfödare och stöd till kollektiva åtgärder inom odlingen av konsumtionsfisk tas från spannmålsregleringen och som restitution av införselavgifter. Restitution av införselavgifter på styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter på ost bokförs fr o m samma budgetår som ett avdrag på införselavgifter på slaktvaror resp mjölk- och mejeriprodukter.

Dispositionen av införselavgiftsmedel regleringsåret 1984/85 har sammanförts i tabell under avsnitt 8.3.7.

8.3.2 Influtna interna avgifter för 1984/85 samt de belopp av interna avgifter som 1984/85 förts över till regleringsföreningarna, tkr¹⁾

Av införselavgifter överfördes 1984/85 ca 560 milj kr till olika ändamål inom jordbruket. Dessutom överfördes ca 2 380 milj kr av interna avgifter.

	Brutto- intäkter	Sv kött- handel	Sv Ägg- handel	SPI	SOI	SSH
Arealavgifter	10 042			8 980		
Leveransavgifter	15 673			15 673		
Fettvaruavgifter svensk olja	52 387				45 155	
Förmalningsavgifter	567 536					522 478
Handelsgödselavgifter	266 275				1 000	250 000
Tillverkningsavgifter oljekraftfoder	13 945					12 000
Övriga tillverknings- avgifter	3 967				20 000	
Slaktdjursavgifter	1 745 158	1 449 058				
Avgift för innehav av värphöns	43 537		43 181			
Slaktdjursavgifter på kyckling till regleringskassan för fågelkött ²⁾	13 173		13 173			
Summa	2 731 693	1 449 058	56 354	24 653	66 155	784 478

1) Se vidare avsnitt 8.3.8.

2) Finansieras till ca 60% av slaktdjursavgifter på kyckling och vad gäller resten av införselavgiftsmedel eller tillverkningsavgifter.

8.3.3 Införselavgiftsmedel m m för 1985/86

Beräkning för 1985/86 i sammandrag

milj kr

<u>Inkomster</u>		963,0 ¹
<u>Utgifter</u>		
- Fettvaruavgifter till SOI		./ 360,0
- Införselavgifter från brödsäd till SSH - utbytesthandel		./ <u>3,0</u>
Kvarstår införselavgifter till regleringsekonomin		600,0
- Fördelningsplanen		
- riksdagens beslut	267,2	
- belopp motsvarande influtna fodermedelsavgifter	275,0	./ 542,2
- Ändamål utanför fördelningsplanen		./ 55,4
Beräknat resultat		+ 2,4

Av nedanstående sammanställning framgår de disponibla avgiftsmedlen fördelade på varuslag (efter avdrag för restitutioner m m vilka sammanlagt beräknats till ca 100 milj kr).

Preliminär beräkning av inflytande införselavgifter netto 1985/86

tkr

Ärter och bönor (för människoföda)	1 000
Potatis	3 000
Stärkelse och stärkelseprodukter	8 000
Malt	5 000
Sällskapsdjursfoder	10 000
Fettråvaror och fettvaror ²	1 000
Mjölk och mejeriprodukter m m	105 000
Slaktvaror (samt slaktdjur, ej fjäderfä)	190 000
Ägg och äggprodukter	<u>2 000</u>
Summa införselavgifter exkl fodermedel	325 000
Fodermedel	<u>275 000</u>
Summa	600 000

Fördelningsplanen för 1985/86 utgör enligt riksdagens beslut 267,2 milj kr samt inflytande avgifter för fodermedelsimporten, som nyss nämnts beräknade till 275,0 milj kr. Fördelningsplanen blir därmed 542,2 milj kr. Beräkningsmässigt finns sålunda (600,0-542,2=) 57,8 milj kr att använda för ändamål utanför fördelningsplanen.

¹ Se not under avsnitt 8.3.1.

² Exkl del till SOI.

JN föreslår i samförstånd med delegationerna och med utgångspunkt från det beräknade fördelningsbeloppet 542,2 milj kr följande preliminära fördelningsplan. Denna skiljer sig i vissa avseenden från den plan som redovisades av JN i skrivelse den 17 juni 1985.

<u>Fördelningsplan 1985/86</u>	tkr
Svensk spannmålshandel	113 900 ¹
Sveriges potatisintressenter	27 500
Sveriges oljeväxtintressenter	-
Svensk kötthandel	4 000
Svensk kötthandel, utbyteshandel	0 ²
Föreningen för mejeriprodukter	130 000 ²
Svensk ägghandel	66 000
Regleringskassan för fågelkött	-
Regionalt kostnadsbidrag, norra Sverige	
- mjölk	45 500
- kött	5 000
- ägg	1 700
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete m m	13 000
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m	29 300
Stöd till odling av konservärter och andra köksväxter	4 500
Stöd till odling av bruna bönor	1 700
Stöd till odling av vallväxtfrö	8 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500
Sveriges exportråd	2 000
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 780
Reserv till förfogande	86 820
Summa	542 200

Definitiv fördelningsplan för 1985/86 kan fastställas först efter utgången av regleringsåret då de verkliga inkomsterna av införselavgifter för fodermedel är kända.

¹ Av beloppet 113,9 milj kr avser 2 milj kr kvalitetstillägg för vårmete av 1985 års skörd. 69 milj kr avser beslut av jordbruksnämnden 1985-10-04 om 250 milj kr till SSH 1985/86 varav 181 milj kr täcks av handelsgödselavgifter och 69 milj kr av införselavgifter. 42,9 milj kr avser beslut av jordbruksnämnden 1985-11-12 om att täcka SSH:s underskott 1984/85 55,9 milj kr med 42,9 milj kr av införselavgifter 1985/86, 11,6 milj kr av reserv införselavgifter 1984/85 samt 1,4 milj kr av tillverkningsavgifter på oljekraftfoder.

² Beslut av jordbruksnämnden 1985-10-23.

Medelsbehovet under regleringsåret 1985/86 för sådana ändamål utanför fördelningsplanen som får täckas av införselavgiftsmedel beräknas till ca 55,4 milj kr i enlighet med följande sammanställning. Disponibla medel beräknas till ca 57,8 milj kr.

<u>Ändamål utanför fördelningsplanen 1985/86</u>	tkr
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	25 000 (+ 5 000)
Utbyteshandel kött och fläsk	0
Pristillägg får- och lammkött	16 500
Svensk matpotatiskontroll	5 693 (+ 193)
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	300
Stöd till maltproduktionen	1 000 (- 2 000)
Sveriges exportråd	2 000 (+ 500)
Ränta på lån från riksgäldskontoret	<u>4 400 (+ 4 400)</u>
Summa utgifter	55 368
Resultat	+ 2 432
Summa disponibla medel	<u>57 800</u>

Ovanstående fördelning skiljer sig från de beräkningar som lagts fram i prop 1984/85:211. Den beräknade utgiften för utbyteshandel nötkött öststaterna har ökats med 5 milj kr samt bidraget till Svensk matpotatiskontroll med 193 000 kr då JN tillstyrker tilläggsanslag för lönehöjningar för SMAK under 1985 med detta belopp. P g a maltexporten 1983/84 - 1984/85 blev mindre än beräknat föreslår nämnden 1985/86 en tillfällig besparing genom att minska stödet från 3 till 1 milj kr. Vidare föreslår nämnden att bidraget till Sveriges exportråd upptas till 2 milj kr d v s lika mycket som avsätts inom fördelningsplanen för år 1985/86. Nämnden har, med stöd av regeringens bemyndigande, för att finansiera ackumulerade underskott i regleringsekonomin tagit upp ett lån från rörlig kredit hos riksgäldskontoret. Räntan på detta lån skall betalas av införselavgiftsmedel. Räntan för 1985 beräknas uppgå till 4,4 milj kr.

Regleringsåret 1985/86 visar enligt denna beräkning ett överskott på 2,4 milj kr. Härigenom beräknas det ackumulerade underskottet per 1986-06-30 minska till 26,3 milj kr.

Om budgetåret 1985/86 skulle ge ett överskott som räcker till mer än att återbetala lån från rörlig kredit bör - sedan villkoren i regleringsbrev 1985-06-19 i övrigt uppfyllts - återstoden av eventuellt uppkommande överskott kunna få användas till ändamål inom fördelningsplanen eftersom medel för utbyteshandeln med kött och fläsk fått tas från fördelningsplanerna regleringsåren 1978/79 - 1984/85 (jfr prop 1979/80:208 s 20).

Dispositionen av införelavgiftsmedel regleringsåret 1985/86 har sammanförts i tabell under avsnitt 8.3.7.

8.3.4 Prognos beträffande storleken av interna avgifter som beräknas inflyta 1985/86 samt de belopp som kommer att föras över till regleringsföreningarna, tkr

	Brutto- intäkt	Sv kött- handel	FFM	Sv Ägg- handel	SPI	SOI	SSH
Arealavgifter	11 000				11 000		
Leveransavgifter	14 000				14 000		
Fettvaruavgifter svensk olja	166 000					160 000	
Förmalningsavgifter	621 700						564 000
Handelsgödselavgifter	335 000		80 000			1 000	181 000
Tillverkningsavgifter oljekraftfoder	9 000					1 400	
Övriga tillverknings- avgifter	1 500						
Slaktdjursavgifter	1 936 000	1 612 000					
Avgift för innehav av värphöns	43 800			42 000			
Slaktdjursavgifter på kyckling till regleringskassan för fågelkött	15 400			8 400			
Summa	3 153 400	1 612 000	80 000	50 400	25 000	162 400	745 000

8.3.5 Beräknad användning av handelsgödselavgiftsmedel
1985/86

Disponibla medel enligt prognos		335 milj kr
Avdelade medel till:		
FFM	ca 80 milj kr	
SSH	181 "-	
SOI (vallfröstödet)	1 "-	
Foderfraktstöd till Norrländ fodersäd	ca <u>50 "-</u> ¹	<u>- 312 milj kr</u>
Ej disponerat		23 milj kr ²

¹ Denna post är ett bidrag till spannmålsregleringen.

² Enligt beslut av regeringen den 21 november 1985 skall 20 milj kr av regleringsmedel användas som stöd till kostnader för transport av grovfoder till norra stödområdet.

8.3.6 Införselavgiftsmedel m m för 1986/87

Storleken av de medel som kommer in genom införselavgifter m m för regleringsåret 1986/87 beror på importens storlek, världsmarknadsprisernas utveckling och på de eventuella ändringar i avgiftssatserna som kan ske 1986-07-01 och 1987-01-01.

Beräkning för 1986/87 i sammandrag

<u>Inkomster</u>		Milj kr
		963,0
<u>Utgifter</u>		
- Fettvaruavgifter till SOI		./.
- Införselavgifter för brödsäd m m till SSH - utbyteshandel		./.
		<u>3,0</u>
Kvarstår införselavgifter till regleringsekonomin		600,0
- Fördelningsplanen		
- riksdagens beslut	267,2	
- belopp motsvarande influtna fodermedelsavgifter	<u>275,0</u>	./.
		542,2
- Ändamål utanför fördelningsplanen		./.
		<u>49,0</u>
Beräknat resultat		+ 8,8

Fördelningsplanen för 1986/87 föreslås uppta samma belopp som för 1985/86 d v s 267,2 milj kr plus beloppet av inflytande avgifter för fodermedelsimporten. enligt ovan beräknade till 275,0 milj kr, alltså totalt 542,2 milj kr. Liksom hittills blir det definitiva beloppet beroende av de verkliga intäkterna av införselavgifter på fodermedel.

Med hänsyn till ovissheten om den kommande utvecklingen av regleringsekonomin för de olika varuområdena har det inte ansetts möjligt att nu lägga fram någon plan för fördelning av det preliminärt beräknade beloppet. Jordbruksnämnden avser att återkomma med ett förslag till preliminär fördelning i juni 1986. Ett sådant förslag kan då avgäes efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen och i samband med att förslag till eventuella avgiftsändringar m m fr o m den 1 juli 1986 lämnas. Det förutsätts härvid att nämnden liksom hittills skall kunna jämka delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och besluta om fördelning av det belopp som kan komma att stå till förfogande. Vidare förutsätts att, liksom hittills, Svensk spannmålshandel får tillföras införselavgifter för viss s k utbyteshandel av brödsäd. Det förutsätts även att SOI av inflytande fettvaruavgifter såväl på importerad som inhemsk olja får tillföras medel för en kvantitet som motsvarar fettinnehållet i den svenska oljeväxtskörden. Dock får ej mer pengar överföras än vad som skulle motsvara fettvaruavgifter på den totala fettkonsumtionen inom landet.

Vad avser ändamål utanför fördelningsplanen (utomramsmedel) erhöjll jordbruksnämnden i regleringsbrev 1985-06-19 i uppdrag att senast den 31 december 1985 komma in med förslag till åtgärder för att fr o m budgetåret 1986/87 avveckla underskottet av införselavgiftsmedel. Då uppdraget gavs pekade de prognoser som jordbruksnämnden lämnade i skrivelse 1985-06-17 på ett ackumulerat underskott per 1985-06-30 på ca 47 milj kr och per 1986-06-30 på ca 56 milj kr. P g a ökade inkomster beräknas nu det ackumulerade underskottet per 1986-06-30 till ca 26 milj kr.

Jordbruksnämnden föreslår i det följande besparingar på utgifterna utom ramen som, tillsammans med inkomstförstärkningarna, leder till att det ackumulerade underskottet per 1987-06-30 kan beräknas minska till ca 17 milj kr.

För utbyteshandel nötkött, öststaterna beräknas 25 milj kr.

För utbyteshandel med kött och fläsk föreslås samma regler som tillämpats regleringsperioden 1978/79 - 1980/81 samt regleringsåren därefter (bl a prop 1977/78:154, 1978/79:208). För 1986/87 måste enligt föreliggande prognos hela utbyteshandeln finansieras av medel inom fördelningsplanen

Pristillägg får och lammkött. 1984/85 utgick under denna post pristillägg med 330 öre per kg vilket motsvarade 17,2 milj kr. Under 1985/86 utgår samma pristillägg per kg. Jordbruksnämnden föreslår en minskning av pristillägget till 210 öre per kg vilket beräknas motsvara en utgift 1986/87 på 11 milj kr.

Svensk matpotatiskontroll (SMAK). Jordbruksnämnden utreder f n möjligheterna att finansiera SMAK på annat sätt än genom utomrammedlen. Nämnden avser att inom den närmaste tiden lägga fram förslag rörande inriktning och finansiering av SMAKs verksamhet. Förslagen beräknas emellertid inte kunna genomföras förrän säsongen 1987/88 varför nämnden föreslår att medel utom ramen får användas även 1986/87.

Nämnden har efter samråd med SMAK och lantbruksstyrelsen beräknat SMAKs medelsbehov enligt de direktiv som gäller för de statliga myndigheternas anslagsframställningar. Nämnden föreslår att SMAK tilldelas högst 4 390 000 kronor för den officiella kontrollen och 1 400 000 för upplysningsverksamheten. För löneökningar under 1985/86 som inte beaktades i föregående års anslagsframställning föreslås ett tilläggsanslag på 193 000 kr.

Bidrag till stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande. Stiftelsen har sedan sin tillkomst erhållit ett årligt bidrag på 475 000 kr. Detta motsvarar ungefär 1/3 av stiftelsens inkomster. T o m 1985/86 betalar stiftelsen 226 000 kr per år till staten som avbetalning på överlåtelsesumman för de 1975 befintliga hästarna inom ackordhästorganisationen. Nämnden har i skrivelse 1985-04-24 ansett att anslaget p g härav fr o m 1986/87 skulle kunna dras ner till 250 000 kr samt föreslår nu att denna neddragning sker.

Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde. Under tidigare år har ett belopp på 300 000 kr anslagits som bidrag till frakt av mjölk och grädde till vissa butiker i Norrland. Beloppet, som varit oförändrat i många år, räcker numera inte till för att täcka hela kostnaden. Utgifter 1984/85 motsvarande 125 000 kr måste sålunda bokföras mot 1985/86 års anslag.

Med hänsyn till det ekonomiska läget föreslår jordbruksnämnden att verksamheten fr o m 1986/87 finansieras inom den övriga mejeriregleringen, förslagsvis under posten Regionalt kostnadsbidrag norra Sverige, mjölk, inom fördelningsplanen.

Stödet till maltproduktionen infördes 1978/79 och avsågs vara ett provisorium. Stödet är ett industristöd och hör därför knappast hemma under rubriken ändamål utanför fördelningsplanen. Nämnden, som anser att stödet på sikt bör avvecklas, föreslår ett anslag på 2 milj kr 1986/87 samt återkommer med en särskild skrivelse i ärendet.

Sveriges exportråd. 1983 års livsmedelskommitté föreslog i rapporten Export av livsmedel (Ds Jo 1985:1) att jordbruket budgetåret 1985/86 skall bidra till Exportrådets finansiering med 4 milj kr, därav 2 milj kr inom fördelningsplanen. JN föreslår att samma belopp tas upp för 1986/87.

Med hänsyn till de oundvikliga svängningarna i inflödet av införselavgifter föreslår jordbruksnämnden att en likviditetsbuffert i form av en oförändrad rörlig kredit även fortsättningsvis ställs till nämndens förfogande. Krediten bör, i den mån införselavgifter inte står till förfogande, kunna användas för finansiering av ändamål utanför fördelningsplanen samt för sockerregleringen. Krediten får ej utan regeringens särskilda medgivande användas för finansiering av utbyteshandel med kött och fläsk.

8.3.7 Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel
m m regleringsåren 1984/85 - 1986/87

	1984/85 tkr	1985/86 tkr prel	1986/87 tkr prel
Inkomster			
Från föregående regleringsår kvarstående införselavgifter	18 8571	0	0
Under resp regleringsår influtna införselavgifter exkl fodermedel	319 296	325 000	325 000
fodermedel	237 897	275 000	275 000
Summa	576 050	600 000	600 000
Utgifter			
a) Av medel inom fördelningsplan			
Svensk spannmålshandel	113 640	113 900	
Sveriges potatisintressenter	29 500	27 500	
Sveriges oljeväxtintressenter	0	0	
Svensk kötthandel	56 202	4 000	
Svensk kötthandel, utbyteshandel	50 000	0	
Föreningen för mejeriprodukter	97 000	130 000	
Svensk ägghandel	68 000	66 000	
Regleringskassan för fågelkött	4 500	-	
Regionalt kostnadsbidrag, norra Sverige			
- mjölk	20 500	45 500	
- kött	5 000	5 000	
- ägg	1 700	1 700	
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	10 500	13 000	
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m	29 575	29 300	
Stöd till odling av konservärter och andra köksväxter	4 500	4 500	
Stöd till odling av bruna bönor	1 700	1 700	
Stöd till odling av vallväxtfrö	8 000	8 000	
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	500	
Sveriges exportråd	1 500	2 000	
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 780	2 780	
Reserv till jordbruksnämndens förfogande	0	86 820	
Summa	505 097	542 200	542 200 ²

1 Ränta 1983 och 1984 samt ej utnyttjade medel Prisåterbäring pälsdjursuppfödare 1983/84.

2 Förslag till preliminär fördelning av medel inom fördelningsplanen lämnas våren 1986.

	1984/85 tkr	1985/86 tkr prel	1986/87 tkr prel
b) Av medel utanför fördelningsplan			
Utbyteshandel nötkött, oststaterna	35 096	25 000	25 000
Utbyteshandel kött och fläsk	0	0	0
Pristillägg får- och lammkött	17 251	16 500	11 000
Svensk matpotatiskontroll	5 688	5 693	5 790
Bidrag till Stiftelsen för ackord- hästorganisationens bevarande	475	475	250
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	300	300	0
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	0	0
Stöd till maltproduktionen	3 000	1 000	2 000
Sveriges exportråd	1 500	2 000	2 000
Ränta på lån från riksgäldskontoret	-	4 400	3 000
Summa	63 810	55 368	49 040
Summa utgifter	568 907	597 568	591 240
Årets saldo	+ 7 143	+ 2 432	+ 8 760
Ackumulerat saldo vid utgången av resp regleringsår	./.. 28 691	./.. 26 259	./.. 17 499

8.3.8 Utfallet av interna avgifter 1984/85

Jordbruksnämnden tar med stöd av statsmakternas beslut ut vissa avgifter på jordbruksproduktionen inom landet, såsom interna avgifter. De medel som flyter in används inom jordbruksprisregleringen till marknadsreglerande åtgärder. De flesta avgifter är genom regeringsbeslut knutna till att användas inom en viss reglering. Undantagna är de medel som flyter in från handelsgödselavgifter betalade av jordbruket samt från tillverkningsavgifter på oljekraftfoder. Dessa fördelas enligt regeringens beslut av statens jordbruksnämnd.

8.3.8.1 Interna avgifter inom spannmålsregleringen

Förmalningsavgifter

Förmalningsavgifter betalas av kvarnarna vid förmalning av vete och råg.

tkr

	1983/84	1984/85
Inkomster ¹	516 656	567 536
Export av vete och råg i form av livsmedelsindustriprodukter (RÅK-kassan och prisnedläggning)	- 27 373	- 33 290
Finansiering av del av etableringsstödet till nytillträdande lantbrukare	- 1 213	- 11 086
Prisåterbäring till odling av konsumtionsfisk	-	- 250
Administrationskostnader	- 432	- 432
Till regleringsföreningen Svensk spannmålshandel	487 638	522 478

¹ I redovisade inkomster från interna avgifter ingår vissa ränteinkomster. Periodiceringen stämmer inte alltid överens med den i regleringsföreningarnas bokslut.

8.3.8.2 Interna avgifter inom oljeväxtregleringen

Fettvaruavgifter på svensk olja

Fettvaruavgift tas ut av margarinindustrin vid tillverkning av livsmedel som innehåller fett eller olja ur vissa fetträvaror.

	tkr	
	1983/84	1984/85
Inkomster	53 534	52 387
Oljeväxtregleringens bidrag till växtförädling via växtförädlingsnämnden	- 3 499	- 3 638
Finansiering av del av etableringsstödet till nytillträdande lantbrukare	- 180	- 1 598
Återbetalning av lån från rörlig kredit som tidigare är använt till subventionering av räntor	<u>-</u>	<u>- 1 996</u>
Till regleringsföreningen SOI	49 855 ¹	45 155 ²

8.3.8.3 Interna avgifter inom potatisregleringen

Arealavgifter

Arealavgift betalas av alla potatisodlare som odlar potatis på en sammanlagd åkerareal av minst 0,5 ha och som brukar minst två ha åkermark. Arealavgiften utgjorde 1983 och 1984 300 kr/ha. Av influtna avgifter fördelas hos regleringsföreningen Sveriges potatisintressenter (SPI) 1/3 till fabrikspotatisregleringen och 2/3 till matpotatisregleringen.

	tkr	
	1983/84	1984/85
Inkomster	10 045	10 042
Potatisregleringens bidrag till växtförädling via växtförädlingsnämnden	- 666	- 693
Administrationskostnader	<u>- 263</u>	<u>- 369</u>
Till regleringsföreningen SPI	9 116	8 980

¹ SOI erhöll dessutom ca 107 milj kr från fettvaruavgifter på importerad olja.

² SOI erhöll dessutom ca 127 milj kr från fettvaruavgifter på importerad olja.

Leveransavgifter

Leveransavgifter dras av på fabrikspotatisodlars likvid vid leverans till bränneri eller stärkelseindustri och inlevereras av industrin. Avgiften tillfaller i sin helhet fabrikspotatisregleringen.

	tkr	
	1983/84	1984/85
Inkomster	<u>10 615</u>	<u>15 673</u>
Till regleringsföreningen SPI	10 615	15 673

8.3.8.4 Interna avgifter inom köttregleringen

Slaktdjursavgifter

Avgiften tas ut på de djur som levereras till slakt med ett visst belopp per kg. Slakteriet drar av avgiften på producentens likvid och levererar in den till jordbruksnämnden.

	tkr	
	1983/84	1984/85
Inkomster	1 078 635	1 745 158
Lagringsbidrag till slakterier	- 62 823	- 174 534
Differentierade pristillägg på slaktsvin till producenter	- 42 684	- 74 972
Pristillägg får- och lamm över 3:30/kg till producenter	- 134	- 4 656
Kostnadsbidrag till slakterierna för kostnader för sanitetsslakt	- 11 768	- 23 462
Finansiering av del av etableringsstöd till nytillträdande lantbrukare	- 5 374	- 6 592
Kollektiv finansiering av djursjukvården	-	- 7 000
Återbetalning av lån från rörlig kredit som tidigare är använt till subventionering av räntor	-	- 4 000
Administrationskostnader	<u>- 498</u>	<u>- 884</u>
Till regleringsföreningen Svensk kötthandel	955 354	1 449 058

8.3.8.5 Interna avgifter inom mjölkregleringen

Utjämningsavgift på mjölk

Avgiften administreras av regleringsföreningen Föreningen för mejeriprodukter (FFM) och betalas in av samtliga mejerier. FFM distribuerar sedan ut erhållna medel så att mejerierna får ungefär likvärdig lönsamhet oavsett produktionsinriktning.

	tkr	
	1983/84	1984/85
Omslutningen utgjorde	2 602 881	2 720 285

8.3.8.6 Interna avgifter inom äggregleringen

Avgift för innehav av värphöns

Avgiften tas ut för att bidra till finansieringen av export av överskott och andra marknadsreglerande åtgärder. Den betalas av äggproducenterna och utgår enligt en stafflad skala efter antalet per kalenderår insatta värphöns.

	tkr	
	1983/84	1984/85
Inkomster	37 890	43 537
Administrationskostnader	<u>- 355</u>	<u>- 356</u>
Till regleringsföreningen Svensk ägghandel	37 535	43 181

.Slaktdjursavgift på kyckling
/Regleringskassan för fågelkött

Avgiften tas ut för att finansiera marknadsreglerande åtgärder på slaktkycklingområdet. Denna verksamhet administreras av Föreningen för fågelköttproducenter samt Svensk ägghandel. Slaktdjursavgiften tillförs hos jordbruksnämnden den s k Regleringskassan för fågelkött. Kassan erhåller även inkomster från andra regleringsmedel. Svensk ägghandel rekviderar de medel som krävs till marknadsreglering på slaktkycklingområdet.

tkr

	1983/84	1984/85
Medel från föregående budgetår	12 063	6 812
Införselavgifter/tillverkningsavgifter	5 000	8 200
Slaktdjursavgifter kyckling	11 027	13 173
Utbetalningar till:		
Föreningen för fågelköttproducenter	- 5 000	- 6 000
Svensk ägghandel	<u>-16 278</u>	<u>-19 100</u>
Medel till nästföljande budgetår	6 812	3 085

8.3.8.7 Handelsgödselavgifter

Tillverkare av handelsgödsel erlägger prisregleringsavgift och miljöavgift för levererad kvantitet. Importör av handelsgödsel erlägger samma avgifter för importerad kvantitet. De avgifter som erläggs av skogs- och trädgårdsnäringen återgår till dessa näringar i särskild ordning. Miljöavgiften förs av jordbruksnämnden vidare till en särskild inkomsttitel på statsverkets checkräkning. Resterande medel fördelas till jordbruket enligt jordbruksnämndens beslut.

tkr

	1983/84	1984/85
Medel från föregående budgetår	23 295	12 361
Inkomster	228 238	253 914
Administrationskostnader	- 172	- 182
Utbetalningar till:		
Svensk spannmålshandel	-210 000	-250 000
SOI (vallfröstödet)	- 1 000	- 1 000
FFM	<u>- 28 000</u>	<u>-</u>
Medel till nästföljande budgetår	12 361	15 093

8.3.8.8 Tillverkningsavgifter

Tillverkningsavgifter på oljekraftfoder

Avgiften erläggs av tillverkaren och skall vid varje tillfälle motsvara den gällande införselavgiften för motsvarande importerat oljekraftfoder. Medlen fördelas till jordbruket enligt jordbruksnämndens beslut.

	tkr	
	1983/84	1984/85
Medel från föregående budgetår	10 952	4 852
Inkomster	5 605	9 093
Administrationskostnader	- 5	- 5
Utbetalt till:		
Svensk spannmålshandel	-	-12 000
Svensk kötthandel	- 200	-
FFM	- 4 500	-
Svensk ägghandel	- 2 000	-
Regleringskassan för fågelkött	- 5 000	-
Medel till nästföljande budgetår	4 852	1 940

Tillverkningsavgift på mjölk- och gräddersättning
(fettemulsioner)

Avgiften erläggs av tillverkarna. Hur medlen skall användas bestäms av regeringen.

	tkr	
	1983/84	1984/85
Medel från föregående budgetår	3 750	-
Inkomster	2 951	3 967
Till SOI	-6 701	-3 918
Medel till nästföljande budgetår	0	49

9 Information om kassan för råvarukostnadsutjämnigen

I regleringsbrev rörande råvarukostnadsutjämnigen till viss industri den 16 juni 1981 föreskrivs att JN 1 anslutning till sin årliga redovisning av användningen av införselavgiftsmedel m m också skall redovisa användningen av utjämningskassan. Detta sker i form av följande sammanställning. Se även bilaga 7.

Kassan för råvarukostnadsutjämnigen

	<u>1983/84</u> tkr	<u>1984/85</u> tkr
Extern prisutjämnigen		
Inkomster	121 324	153 434
Utgifter	<u>104 320</u>	<u>132 334</u>
Saldo	+ 17 004	+ 21 100
Intern prisutjämnigen, ej avgiftsfinansierad		
Inkomster	15 646	8 161
Utgifter	<u>24 595</u>	<u>22 385</u>
Saldo	- 8 949	- 14 224
Intern prisutjämnigen, avgiftsfinansierad		
Inkomster	281 506	400 140
Utgifter	<u>282 317</u>	- 430 989
Saldo	- 811	- 30 849
Räntor		
Inkomster	31 ¹	2 029
Utgifter	<u>109</u>	-
Saldo	- 78	+ 2 029
Extraordinära poster		
Inkomster	3 255	
Utgifter	<u>1 313</u>	
Saldo	+ 1 942	
Totalt		
Inkomster	421 762	563 764
Utgifter	<u>412 654</u>	<u>585 708</u>
Saldo	+ 9 108	- 21 944
Akkumulerat saldo vid slutet av regleringsåret	+ 37 787	+ 15 843

¹ Inkomsträntor på 2 846 tkr avseende 1984/85 bokfördes i början på 1985/86 medan räntor på 1 930 tkr för 1983/84 bokförts 1984/85.

Bokföringen av utjämningskassan sker enligt kontantmetoden. För regleringsåret 1984/85 bokfördes 11 månaders utjämningsavgifter som uppburits av tullverket. Återstående månads inkomster (7,7 Mkr) bokförs på innevarande år. Totalt beräknas kassan ge något överskott under löpande år och det ackumulerade saldot kan bedömas bli ca 30 Mkr. Prognosen är relativt osäker då förändringar i produktion, handelsmönster och alternativkostnader inte kan förutses.

10 Hemställan

Med stöd av det nyss anförda hemställer JN att

- 1 förslaget om kostnadskompensation till jordbruket och viss livsmedelsindustri per den 15 januari 1986 godkänns.
- 2 det nu framlagda förslaget om ändringar av priser och avgifter godkänns.
- 3 JN bemyndigas att låta regleringsföreningarna på animalieområdet ta upp lån till ett sammanlagt belopp om 300 Mkr.
- 4 den föreslagna höjningen av handelsgödselavgiften (prisregleringsavgifter) godkänns.
- 5 JN bemyndigas att ta in en särskild avgift (prisregleringsavgift) på bekämpningsmedel.
- 6 det framlagda preliminära förslaget om användning av införselavgiftsmedel m m för regleringsåret 1985/86 godkänns.

11 Beslutsmening

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören och ledamöterna Alamaa, Brangmo, Dockered, Ekberg, Fringel efter föredragning av avdelningscheferna Sjöberg och Öjeheim samt byråcheferna Lebert, Sandqvist och Hansson envar för sitt sakområde.

Ingvar Lindström

Hans Lebert

JNI STATENS JORDBRUKSNÄMND

Datum

1986-04-03

Dnr

402-50/85

JORDBRUKSDEP. Registratörn Ink 1986-04-14 Dnr. 231/86
--

FÖRSLAG TILL PRISREGLERANDE ÅTGÄRDER

PÅ JORDBRUKETS OMRÅDE FÖR TIDEN

DEN 1 JULI 1986 - 30 JUNI 1987

- 1 Inledning
- 2 Allmänna utgångspunkter
  - 2.1 Ekonomisk-politiska utgångspunkter
  - 2.2 Jordbruks- och livsmedelspolitiska utgångspunkter
- 3 Utvecklingen inom jordbruks- och livsmedelssektorn
  - 3.1 Internationell bakgrund
  - 3.2 Utvecklingen i Sverige
    - 3.2.1 Inledning
    - 3.2.2 Prisutvecklingen i olika led
    - 3.2.3 Inkomstutvecklingen i jordbruket
    - 3.2.4 Marknadssituationen och regleringsekonomin
  - 3.3 Sammanfattande slutsatser och utgångspunkter för överläggningarna
- 4 Prisregleringens allmänna utformning under 1986/87
  - 4.1 Allmänt
  - 4.2 Perioden 1/7 - 16/11 1986
  - 4.3 Utgångspunkter för överläggningarna inför den 17 november 1986
    - 4.3.1 Kostnadskompensation till jordbruket
    - 4.3.2 Jordbrukarnas inkomstersättning
    - 4.3.3 Kostnadsutvecklingen i förädlingsindustrin
    - 4.3.4 Produktivitetsutvecklingen
    - 4.3.5 Förmålningsavgiften

- 5 Åtgärder för att förbättra produktionsbalansen
  - 5.1 Social- och arbetsmarknadspolitiska åtgärder

- 6 Ränte- och etableringsstöd m m
  - 6.1 Temporärt räntestöd
  - 6.2 Etableringsstöd

- 7 Finansiering av djurens hälso- och sjukvård

- 8 Avbytarverksamhet, socialförsäkrings- skydd, företagshälsovård och annan låginkomstsatsning
  - 8.1 Budgetåret 1985/86
  - 8.2 Budgetåret 1986/87

- 9 Prisregleringen på olika produkter
  - 9.1 Nya produkter
    - 9.1.1 Gränsskyddsfrågor, fodermedel
  - 9.2 Spannmål
    - 9.2.1 Inlösenpriser 1986 års skörd
    - 9.2.2 Förmalningsavgift
  - 9.3 Matpotatis
  - 9.4 Vallfröstödet
  - 9.5 Buffertzoner för nötkött och fläsk
  - 9.6 Säsongprissättning på fläsk

- 10 Spannmålsregleringens finansiering
  - 11 Handelsgödselavgift
  - 12 Avgift på bekämpningsmedel
  - 13 Regleringsföreningarna
  - 14 Skördeskadeskyddet
  - 15 Regleringsekonomi
  - 15.1 Fördelningsplanen för 1986/87
  - 15.2 Medel utanför fördelningsplanen
  - 16 Hemställan
  - 17 Beslutsmening
-
- Bilaga 1 Förslag till lag om ändring i lagen (1967:340) om prisregleringen på jordbrukets område.
  - Bilaga 2 Särskilt yttrande av ledamöterna Arvidsson och Fringel.
  - Bilaga 3 Särskilt yttrande av ledamoten Brangmo.
  - Bilaga 4 Särskilt yttrande av lantbrukarnas förhandlingsdelegation.
  - Bilaga 5 Skrivelse till JN från vallfrönämnden samt utredning om vallfröstödets utformning.
  - Bilaga 6 Förteckning över utredningar som presenterats vid överläggningarna.

STATENS JORDBRUKSNÄMND

1986-04-03

Dnr 402-50/86

Regeringen

JORDBRUKSDEP. Registratören	
Ink	1986-04-14
Dnr.	

Jordbruksdepartementet

Statens jordbruksnämnd angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för tiden den 1 juli 1986 - 30 juni 1987

1 Inledning

Regeringen uppdrog i beslut den 9 januari 1986 åt jordbruksnämnden (JN) att, efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation (LRF) och JNs konsumentdelegation (KD), lämna förslag om den närmare utformningen av prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker för tiden efter den 30 juni 1986. Förslaget skulle utformas med utgångspunkt från riksdagens beslut om livsmedelspolitiken (prop 1984/85:166, JoU 33, rskr 393).

Av beslutet framgår vidare att JN skulle ta upp frågan om uppräknig bl a med hänsyn till kostnadsutvecklingen av den del av kostnaderna för djurens hälso- och sjukvård som finansieras inom ramen för jordbruksprisregleringen. Utgångspunkten skulle härvid vara att näringens andel av de ökade kostnaderna för budgetåret 1986/87 uppgår till minst 4 milj kr.

JN skulle vidare närmare överväga en fortsatt tillämpning av det särskilda ränte- och etableringsstödet. I beslut den 19 december 1985 uppdrog regeringen vidare åt jordbruksnämnden att planera och vidta åtgärder inom jordbruksprisregleringen så att underskottet i balansräkningen för Svensk spannmålshandel avvecklas under en fyraårsperiod räknat fr o m den 1 juli 1986.

Som underlag för sina överläggningar har JN och delegationerna haft ett statistiskt underlag som i huvudsak överensstämmer med det som tidigare använts. Det omfattande ekonomiskt-statistiska underlaget belyser bl a läge och utveckling för de tre livsmedelspolitiska målen - produktionsmålet, inkomstmålet och konsumentmålet. Det material som redovisats vid överläggningarna bifogas denna skrivelse (se bilaga 6).

2 Allmänna utgångspunkter

2.1 Ekonomisk-politiska utgångspunkter

Under de senaste 10 åren har de samhällsekonomiska förhållandena i Sverige i hög grad ändrats. Under 1970-talet rådde i vårt land en relativt god ekonomisk tillväxt och ökande köpkraft. Under mitten av 1970-talet rådde i stort sett balans mellan produktion och konsumtion av jordbruksprodukter med undantag för spannmål. Under slutet av 1970-talet försämrades den ekonomiska situationen. Tillväxten i ekonomin avtog vilket medförde att konsumenternas köpkraft minskade medan jordbruksproduktionen fortsatte att öka.

Den svenska ekonomin har under de senaste åren varit inne i en expansiv fas. En klar dämpning av den svenska inflationen har samtidigt skett. För att denna positiva utveckling skall bli bestående krävs enligt regeringen bl a att den allmänna pris- och kostnadsökningen dämpas varaktigt.

Konsumentpriserna beräknas ha stigit med 5,6 % under 1985. Den låga internationella inflationen med fallande oljepriser och råvarupriser och en lägre dollarkurs talar för en fortsatt dämpning av prisstegringarna även under 1986. Enligt finansdepartementets uppskattningar kan prisstegringarna under kalenderåret 1986 (december 1985 - december 1986) nu beräknas uppgå till ungefär 2 % medan den genomsnittliga prisökningen mellan 1985 och 1986 beräknas till ca 3,5 %.

2.2 Jordbruks- och livsmedelspolitiska utgångspunkter

Enligt riksdagens beslut 1985 (prop 1984/85:166, JoU 33, rskr 393) är huvudmålet för en samlad livsmedelspolitik att trygga vårt lands livsmedelsförsörjning både i fredstid och under avspärning eller krig. Som likställda delmål under detta huvudmål gäller att konsumenterna får tillgång till livsmedel av god kvalitet till rimliga priser och att jordbrukarna får en med jämförbara grupper likvärdig standard.

Inkomstmålet avser liksom tidigare i första hand heltidssysselsatta vid rationellt drivna jordbruksföretag. Prisregleringen skall utformas så, att den ger ökat utrymme för en mer solidarisk inkomstfördelning mellan olika kategorier av jordbrukare.

Jordbruksproduktionen bör enligt statsmakternas beslut vara geografiskt väl differentierad. Jordbruket spelar en stor roll för sysselsättningen i bygder där det råder brist på andra arbetstillfällen.

Riksdagsbeslutet innebär i fråga om prisregleringen på jordbruksprodukter att kompensation till jordbruket och viss livsmedelsindustri för ökade kostnader samt jordbrukarnas inkomstföljsamhet skall bestämmas efter obundna överläggningar. Hänsyn skall därvid tas till aktuella förhållanden på marknaden, i jordbruket och samhällsekonomin i övrigt.

Det ankommer enligt riksdagsbeslutet på parterna - staten och de båda delegationerna - vid prisöverläggningarna att närmare överväga på vilket sätt kostnadskompensationen skall beräknas. Även vid ett obundet system kan för vissa kostnader tillämpas automatiskt verkande regler. Det är emellertid enligt riksdagsbeslutet angeläget att prisregleringen för jordbruksprodukter utformas så att den blir ett stöd för strävandena att sänka produktionskostnaderna och anpassa produktionens inriktning till marknadens efterfrågan.

Enligt statsmakternas beslut bör jordbruksnäringen ta ett betydande ansvar i fråga om produktionsanpassningen. Det bör vidare i första hand ankomma på jordbruket att aktivt verka för anpassningsåtgärder på vegetabilieområdet.

3 Utvecklingen inom jordbruks- och livsmedelssektorn

3.1 Internationell bakgrund

Världsmarknaden för jordbruksprodukter präglas för närvarande av överskott och mycket låga priser. Den sjunkande dollarkursen har förstärkt priset, uttryckt i svensk valuta, på många varor. Konkurrensen om exportmarknaderna hårdnar mellan de stora överskottsländerna. Världshandeln minskade under år 1985 i såväl volym som värde.

För spannmål är produktionsvolymen i världen rekordstor, världslagren ökar, handeln är vikande och priserna låga. Inga tecken tyder på någon snar förändring av denna marknadsbild.

Trots betydande insatser i många länder för att nå kontroll över mjölkproduktionen är situationen på mejerivaruområdet alltjämt besvärande. Lagren av bl a smör och skummjölkpulver är fortfarande stora samtidigt som efterfrågan är svag.

Den internationella köttmarknaden präglas alltjämt av betydande överskott och låga världsmarknadspriser. Världshandeln med kött, som är relativt liten, väntas inte nämnvärt öka pga en globalt

svag efterfrågan och en benägenhet att öka självförsörjningsgraden i viktiga avsättningsområden (såsom Främre Asien och Sovjetunionen).

Den rådande situationen med en krympande världsmarknad och begränsade budgetresurser har föranlett intensiva diskussioner om motåtgärder i många länder. Ett särskilt intresse i detta sammanhang tilldrar sig utvecklingen i USA och EG genom dessa länders dominans på världsmarknaden. I USA har en ny mer exportinriktad jordbrukspolitik för perioden 1986 - 1990 nyligen fastlagts. I EG diskuteras för närvarande förslag till reformer av jordbrukspolitiken i syfte att uppnå en bättre marknadsanpassning och att minska påfrestningarna på den gemensamma jordbruksbudgeten. Också de mindre länderna har ställts inför behovet av omprövningar av sin jordbrukspolitik.

De handelspolitiska spänningarna har inte på något vis minskat. Problemen på världsmarknaden har medfört att vissa länder kommit att ha ganska stora förväntningar på en lösning i samband med en ny tullförhandling i GATT. Dessa länder har ställt långt gående krav på en liberalisering på världshandeln. Andra länder är dock inte beredda att gå så långt och har särskilt betonat att jordbrukssektorn inte kan behandlas som industrisektorn i detta sammanhang.

I en nyligen framlagd rapport understryker OECD att marknadsutsikterna på jordbruksområdet för närvarande är mycket dystra. Den expansion av jordbruksproduktionen som i dag sker över nästan hela världen har utlösts av såväl rationaliseringsinsatser och teknisk utveckling som nationella prisstödsåtgärder. Samtidigt är marknaderna i i-länderna i stort sett mättade. I u-länderna hämmas importen av skuldproblemen och det faktum att vissa av dessa länder lyckats i ansträngningarna att öka den inhemska produktionen.

För att kunna lösa problemen måste enligt OECD en koordinerad anpassning av jordbrukspolitiken komma till stånd. En sådan koordinering skulle också göra det lättare att uppnå resultat i de kommande tullförhandlingarna i GATT.

3.2.1 Inledning

I Sverige har utvecklingen inom livsmedelssektorn under 1980-talet inneburit kännbara prishöjningar på livsmedel. Dessa prishöjningar har påverkats av bl a minskade livsmedelssubventioner. Prisökningarna och minskade subventioner i förening med den minskade allmänna köpkraften har lett till att konsumtionen av vissa livsmedel, främst kött och fläsk har minskat.

Samtidigt har produktionen ökat. Jordbruket har därför, till skillnad mot förhållandena i mitten av 1970-talet, inte kunnat avsätta hela sin produktion inom landet. Jordbruksprodukterna har därför i allt högre grad fått säljas utomlands till lägre priser än på den svenska marknaden vilket lett till ökade exportkostnader. Jordbruket har vidare haft ökade produktionskostnader. Särskilt räntekostnaderna är besvärande för yngre och nyetablerade jordbrukare.

3.2.2 Prisutvecklingen i olika led

Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp redovisar indexserier för priser i olika led från producent till konsument. Producentpriserna mäts med avräkningsprisindex (A-index). Prisregleringsprisindex (PR-index) mäter priserna i det led där prisregleringen verkar. Dessa priser innefattar viss förädling. Producentprisindex för livsmedelsindustrin (PPI-J) registrerar priserna för förädlade produkter medan konsumentprisindex för jordbruksprodukter (KPI-J) mäter priserna i butiksledet.

Prisökningar på jordbrukets produktionsmedel registreras i produktionsmedelsprisindex (PM-index).

I följande tabell redovisas prisutvecklingen i olika led för jordbruksprodukter.

Tabell 1 Prisutvecklingen för jordbruksprodukter enligt olika index, procentuell förändring jämfört med föregående år (årsgenomsnitt)

	Förändring %					Per år i genom- snitt
	1980-81	1981-1982	1982-1983	1983-1984	1984-1985	
Konsumentpriser						
(KPI-J)	+ 18,0	+ 12,7	+ 11,1	+ 12,6	+ 7,9	+ 12,4
vegetabilier	+ 15,4	+ 11,4	+ 12,4	+ 11,9	+ 6,4	+ 11,5
animalier	+ 19,4	+ 13,5	+ 10,3	+ 13,0	+ 8,7	+ 12,9
Producentpriser från livsmedels- industrin						
(PPI-J)	+ 15,3	+ 14,5	+ 8,9	+ 12,5	+ 7,3	+ 11,7
vegetabilier	+ 14,1	+ 13,0	+ 10,5	+ 11,5	+ 7,9	+ 11,4
animalier	+ 15,9	+ 15,8	+ 7,7	+ 13,0	+ 7,0	+ 11,8
Prisreglerings- priser						
(PR-index)	+ 15,4	+ 16,3	+ 7,2	+ 12,8	+ 5,1	+ 11,2
vegetabilier	+ 12,4	+ 12,4	+ 10,5	+ 10,7	+ 2,9	+ 9,7
animalier	+ 16,3	+ 17,4	+ 6,2	+ 13,3	+ 5,6	+ 11,7
Avräknings- priser						
(A-index)	+ 11,5	+ 9,4	+ 6,3	+ 6,9	+ 2,3	+ 7,2
vegetabilier	+ 11,8	+ 11,0	+ 9,8	+ 7,6	+ 0,9	+ 8,1
animalier	+ 11,5	+ 9,0	+ 5,3	+ 6,9	+ 2,6	+ 7,0
Produktions- medelspriser						
(PM-index)	+ 12,6	+ 10,4	+ 10,4	+ 8,1	+ 6,3	+ 9,5

Som framgår av tabellen har priserna under perioden 1980-1985 ökat mest i konsumentledet medan prisutvecklingen varit lägst i producentledet. Vid jämförelser av prisutvecklingen i olika led bör beaktas att ändringar i mervärdeskatt och livsmedelssubventioner inverkar. Även inhemska avsättningsförhållanden har haft betydelse. Den minskade

konsumtionen, ökad produktion och fallande priser på världsmarknaden och därmed ökade exportkostnader har under perioden bidragit till den förhållandevis låga ökningstakten i producentpriserna.

Räknat under kalenderåret 1985 (december 1984 - december 1985) steg den allmänna prisnivån i konsumentledet med 5,6 %. De jordbruksprisreglerade livsmedlen ökade under samma period med 8,1 % i konsumentledet. I det led där prisregleringen verkar (prisregleringsledet) steg priserna med 6,2 %. Priserna på jordbrukets produktionsmedel ökade med 5,6 % medan producentpriserna steg med 5,0 %.

På den internationella marknaden sjönk livsmedelspriserna (mätt enligt det sk världsmarknadsprisindex VM-index) under 1985 med 8 %.

Till överläggningarna har också presenterats uppgifter som överslagsmässigt belyser hur de ökade konsumentutgifterna för jordbruksprisreglerade livsmedel under perioden 1980 - 1985 fördelar sig på olika led. Uppgifterna avser den prismässiga ökningen och effekter av ändrade kvantiteter ingår därför ej. Beräkningarna redovisas i tabell 2.

Tabell 2. Överslagsmässigt beräknad prismässig ökning av konsumenternas utgifter för jordbruksprisreglerade livsmedel 1980 - 1985, milj kr

	Milj kr
Prishöjningar föranledda av jordbruksprisregleringen	8 850
Ändrade livsmedelssubventioner	1 150
Prishöjningar inom livsmedelsindustrin utanför jordbruksprisregleringen	2 700
Prishöjningar inom parti- och detaljhandel	5 450
Mervärdesskatt	<u>4 750</u>
Summa - ökade konsumentutgifter	22 900

Som framhållits i avsnitt 2.2 gäller som ett delmål för jordbrukspolitiken att jordbrukarna får en med jämförbara grupper likvärdig standard. Inkomstmålet avser i första hand heltidssysselsatta vid rationellt drivna jordbruksföretag.

Vid inkomstjämförelser bör vidare hänsyn tas till att jordbruket skall bära kostnaderna för en produktion utöver den samhällsekonomiskt motiverade.

I flera utredningar, bl a i LMK, har det framhållits att det aldrig exakt kan fastställas huruvida inkomstmålet uppfyllts eller ej. Det blir därför endast fråga om översiktliga och fortlöpande avstämningar dels gentemot andra yrkesgrupper, dels mellan olika brukarkategorier. Dessa bedömningar kan endast ske i efterhand när material föreligger. De bör då avse en följd av år som bör ses i ett sammanhang.

Till grund för sina bedömningar av jordbrukarnas inkomster har parterna haft tillgång till olika material. Detta har utarbetats inom lantbruksekonomiska samarbetsnämndens inkomstgrupp. I materialet belyses inkomsterna enligt tre olika inkomstbegrepp. Företagsekonomiska kalkyler används för att belysa lönsamhet. Vid bedömningen av inkomstutvecklingen används också de skattemässigt deklarerade inkomsterna. En tredje ansats som utnyttjas är undersökningar av levnadsstandarden för olika grupper. I dessa sammanhang utnyttjas en sk jämförelseinkomst vilken avses belysa hushållens konsumtionsmöjligheter. För de två förstnämnda materialen har uppgifter funnits tillgängliga t o m år 1984 medan jämförelseinkomster enligt det synsätt som använts i samband med levnadsstandardjämförelser funnits tillgängligt t o m år 1983. För detta material har vissa uppgifter dock framskrivits till att avse också 1984 och 1985.

Enligt de olika material som redovisats varierar inkomsterna, bl a beroende på skilda beräkningsprinciper. Utvecklingen skiljer sig också mellan olika produktionsgrenar, storleksgrupper och brukarkategorier (äldre resp nyetablerade). Även regionala olikheter föreligger. Inom dessa olika grupper återfinns jordbrukare med såväl goda som dåliga inkomster. På grund av de stora variationerna är det svårt att dra några entydiga slutsatser om inkomstläget i jordbruket. Eftersom inkomstfrågorna i de nu avslutade överläggningarna hänskjutits till hösten 1986 avser nämnden att återkomma till denna fråga.

Inom lantbruksekonomiska samarbetsnämnden pågår f n ett arbete med att utveckla s k modelljordbruksberäkningar. En särskild arbetsgrupp har bildats för ändamålet. I arbetsgruppen ingår företrädare för bl a parterna. JN utgår från att dessa företrädare fortlöpande informerar resp part om arbetet. Dessa beräkningar bör kunna tillföra kunskap utöver vad det rikhaltiga material om jordbrukarnas inkomster som nu föreligger kan ge. Det finns dock skäl att påtala att sådana beräkningar inte på ett avgörande sätt kommer att lösa de problem som är förknippade med inkomstberäkningarna. Själva utvecklingsarbetet kommer också att ta viss tid. Därutöver tar insamlingen av det statistiska materialet tid. För arbetet i sin helhet har betydande medel avsatts. Det är angeläget att material från modelljordbruksberäkningarna redovisas inför överläggningarna så snart detta kan ske.

3.2.4 Marknadssituationen och regleringsekonomin

Under 1985 var produktionen av nötkött i stort sett oförändrad jämfört med 1984 medan konsumtionen ökade något. Balanssituationen kunde därigenom förbättras något. Konsumtionsökningen kan delvis förklaras av de konsumtionsstimulerande åtgärder som vidtagits i form av prisaktiviteter och rabatter till skolmåltider.

Även inom fläskområdet var produktionsbalansen i stort sett oförändrad. Såväl produktion som konsumtion ökade något.

För 1986 förutses för såväl nötkött som fläsk en viss minskning av överskottet, främst beroende på nedgång i produktionen. En viss konsumtionsökning för nötkött väntas också inträffa under 1986.

Även inom mejeriområdet har en förbättring av produktionsbalansen ägt rum. En nedgång i produktionen är den mest bidragande orsaken till förändringen. För 1986 förutses en fortsatt minskning av mjölkproduktionen vilket medför en ytterligare förbättring av situationen.

Världsmarknadspriserna för flera viktiga vegetabilier har under 1985/86 sjunkit kraftigt. Störst betydelse har priset på spannmål eftersom Sverige regelmässigt har ett betydande överskott som måste exporteras. De sänkta priserna på spannmål har lett till att intäkterna från exporten av spannmål har minskat med 400 - 500 milj kr/år jämfört med läget för ett par år sedan. En annan vegetabiliesektor där världsmarknadspriserna fallit mycket och snabbt är oljeväxtsidan. Världsmarknadspriserna på de viktigare vegetabiliska oljorna har under loppet av ett år fallit med 60 - 70 %. För stärkelse har också världsmarknadspriserna varit sjunkande. På matpotatisområdet präglas 1985/86 av överskott beroende på höga skördar i Europa år 1985.

Som tidigare framförts har den bristande balansen mellan produktion och konsumtion sedan början av 1980-talet inneburit en väsentlig försämring av regleringsekonomin. Utöver de ökade överskottskvantiteterna har, framför allt under det senaste året, de sjunkande priserna på världsmarknaden bidragit till denna utveckling. Exportkostnaderna m m inom köttvaruområdet har exempelvis ökat från ca 225 milj kr till ca 2000 milj kr mellan åren 1977/78 till 1985/86. Till en del beror ökningen från 1977/78 på att redovisningen av exportkostnaderna påverkats av ändrade livsmedelssubventioner. Inom mejeriområdet har kostnaderna för exporten under samma period ökat från ca 200 milj kr till ca 400 milj kr.

Trots den något förbättrade balanssituationen förutses inte någon större positiv förändring inom vare sig mejeri- eller köttvaruregleringen under 1986/87. Detta beror främst på utvecklingen av de internationella priserna. Även inom vegetabilieområdet, särskilt spannmål, innebär låga världsmarknadspriser betydande kostnader i regleringen.

3.3 Sammanfattande slutsatser och utgångspunkter för överläggningarna

Sammanfattningsvis har JN och delegationerna för överläggningarna utgått från följande:

- dels de jordbrukspolitiska riktlinjerna och regeringens direktiv för överläggningarna
- dels följande allmänna utgångspunkter.

Den utveckling som redovisats tidigare med sjunkande köpkraft och minskad konsumtion i förening med en ökad produktion har lett till stora överskott i Sverige som måste avsättas till f n mycket låga priser på världsmarknaden. Detta har medfört att jordbruket hamnat i en besvärlig ekonomisk situation. Det finns heller inga tecken som i dagsläget tyder på att världsmarknaden nämnvärt kommer att förbättras under de närmaste åren. I Sverige går nu samhällsekonomin in i en period med lägre inflationstakt och vissa utsikter till förbättring av konsumenternas köpkraft synes möjlig. En allmän förbättring av den svenska samhällsekonomin ger möjligheter till ökad avsättning av jordbruksprodukter. Inom jordbruket har påbörjats en produktionsanpassning.

JN och delegationerna är överens om att det ligger i såväl producenternas som konsumenternas intresse att balans snarast uppnås mellan produktion och konsumtion av jordbruksprodukter och att den nödvändiga omställningsprocessen sker under socialt acceptabla former. Vidare är JN och parterna ense om att det för alla grupper i samhället är av stor betydelse att prisökningarna kan dämpas och räntan hålles på en låg nivå.

Parterna har tidigare varit eniga om vissa åtgärder för anpassning inom animalieområdet, där kostnaderna för överproduktionen är ekonomiskt mycket betungande.

Inom animalieområdet pågår en produktionsanpassning, bl a som en följd av de åtgärder som vidtagits i produktionsbegränsande syfte. Detta bör leda till en förbättrad balanssituation. Under 1986/87 väntas emellertid exportkostnaderna inte minska i någon avgörande utsträckning eftersom de internationella priserna f n ligger på en mycket låg nivå.

Inom mjölkproduktionen prövas under 1985/86 - 1987/88 ett tvåprissystem. F n ges därutöver en särskild avvecklingsersättning till mjölkproducenter mellan 60 och 65 år.

Inom nötköttproduktionen har bl a införts en särskild ersättning för att underlätta för producenter att upphöra med sin produktion. Dessutom har slaktpremier tidvis utgått. I syfte att hålla tillbaka bl a fläsk- och äggproduktionen finns bestämmelser om investeringsbegränsningar.

För spannmålen har de fallande världsmarknadspriserna medfört mycket stora kostnader i regleringen. Den minskade animalieproduktionen innebär dessutom att överskotten av spannmål ökar.

JN och delegationerna har diskuterat olika åtgärder som syftar till att begränsa spannmålsproduktionen samt olika alternativ för att finansiera spannmålsöverskottet. En åtgärd som kan ge resultat på kort sikt är införande av en sk jordbank. Utformningen av ett sådant system diskuteras f n inom såväl de statliga organen som LRF.

Bland åtgärder som kan få effekt först på lite längre sikt kan nämnas alternativ användning av åkermarken, exempelvis för energiproduktion, odling av proteinfoder eller användning av spannmål för andra tekniska ändamål samt tillämpning av alternativa odlingsformer.

En tredje väg för att långsiktigt begränsa spannmålsproduktionen är en överföring av åker till skogsproduktion.

4.1 Allmänt

Parterna har enats om följande förslag till utformning av prisregleringen för regleringsåret 1986/87. Konstruktionen bygger på de riktlinjer som angetts i statsmakternas beslut (prop 1984/85:166, JoU 33, rskr 393). Enligt riksdagsbeslutet skall ordningen med obundna överläggningar bibehållas, såväl i fråga om kostnadskompensation till jordbruket och viss förädlingsindustri som beträffande jordbrukarnas inkomstföljsamhet. Även marknadsförhållanden samt förhållandena i jordbruket och samhällsekonomi i övrigt skall beaktas. Det är också angeläget att begränsa jordbrukets starka beroende av importerade produktionsmedel för att därigenom minska sårbarheten vid en avspärrning.

Nu tillgängligt statistiskt material visar på en kraftigt sjunkande inflationstakt. Med hänsyn till den hittills kända ekonomiska utvecklingen, osäkerhet beträffande utfallet av pågående löneförhandlingar samt att andra frågor som berör jordbruket ännu inte har klarlagts har JN och delegationerna enats om att huvudförhandlingarna för 1986/87 bör äga rum under hösten 1986. De prisändringar som dessa överläggningar kan föranleda bör träda i kraft den 17 november 1986. Detta innebär att regleringsåret indelas i två perioder 1 juli -- 16 november 1986 resp 17 november 1986 -- 30 juni 1987.

4.2 Perioden 1/7 - 16/11 1986

Den kända utvecklingen av det statistiska materialet rörande kostnadsutvecklingen inom jordbruket och förädlingsindustrin sedan oktober 1985 visar endast obetydliga förändringar. Löneförhandlingarna på arbetsmarknaden har heller ännu inte slutförts. Detta talar för att man skjuter på eventuella prisjusteringar. Också ur allmän synpunkt är det önskvärt att hålla tillbaka prishöjningarna.

Mot denna bakgrund har JN och delegationerna enats om att hålla Prop. 1985/86:166 prisregleringspriserna i princip oförändrade t o m den 16 november 1986.

Med de utfästelser som handelns organisationer gjort beträffande sin prissättning innebär detta att prinsnivån på jordbruksreglerade livsmedel kan hållas i stort sett oförändrad fram till mitten av november månad då resultatet av prispförhandlingarna under hösten 1986 föreligger. SPK kommer genom sin prisövervakning att följa utvecklingen.

Parterna har utgått ifrån att de definitiva priser som gäller för spannmål och oljeväxter under regleringsåret 1985/86 bör gälla som preliminära priser under 1986/87. Hänsyn bör dock tas till ändrad inlösendag (se avsnitt 9.2.1). Det preliminära priset på havre bör dock sänkas med 3 öre per kg. De definitiva priserna fastställs av regleringsföreningarna under hösten 1986 enligt hittills gällande principer, dvs främst med beaktande av skördens storlek, de internationella priserna och avsättningsmöjligheterna i övrigt samt respektive förenings ekonomi.

Nu gällande mittpriser för animalier bör med de ändringar som föreslås i avsnitt 9.6 hållas oförändrade t o m 16 november 1986.

Minskade budgetmedel till mjölksektorn - 33 milj kr - innebär ett inkomstbortfall med motsvarande belopp för denna sektor. Inkomstminskningen bör liksom vid tidigare subventionsborttagande få kompenseras på marknaden genom prishöjningar. Ökade kostnader för djurens hälso- och sjukvård om 4 milj kr bör få tas ut via kollektiva medel. Jordbruket bör kompenseras härför genom prishöjningar vilka får tas ut på marknaden. Prishöjningarna - som sammanlagt motsvarar 37 milj kr - bör dock ske först den 17 november 1986. Vid detta tillfälle bör jordbruket kompenseras även för det intäktsbortfall som denna senareläggning i förhållande till den 1 juli medför eftersom tillförseeln av budgetmedel upphör vid denna tidpunkt.

För att möjliggöra en oförändrad betalningsförmåga inom mejerisektorn under perioden 1 juli - 16 november 1986 bör följande åtgärder genomföras:

Prop. 1985/86: 166

- Nämnden kommer att inom sina bemyndiganden ställa vissa regleringsmedel till förfogande för detta ändamål.
- Bemyndigandet som nämnden har att medge Svensk Kötthandel att ta upp lån med sammanlagt högst 300 milj kr för att underlätta produktionsanpassningen, föreslås kunna få utnyttjas också inom mejerisektorn intill ett totalt belopp om högst 75 milj kr av den totala krediten. Detta lånebelopp bör återbetalas senast den 30 juni 1987 med samma villkor som i övrigt gäller för lånet till Svensk Kötthandel.

Nämnden bör dessutom få använda ej disponerade medel för låginkomstsatsning m m för att möjliggöra vissa höjningar av avräkningspriserna på mjölk och nötkött. (Se vidare avsnitt 8.)

4.3 Utgångspunkter för överläggningarna inför den 17 november 1986

4.3.1 Kostnadskompensation till jordbruket

JN och delegationerna har enats om att kostnadskompensationen till jordbruket den 17 november 1986 bör grundas på utvecklingen av PM-index under perioden oktober 1985 - september 1986.

Vid överläggningarna bör ändringar i införelavgiftsmedel från import av fodermedel under regleringsåret 1985/86 beaktas på sedvanligt sätt.

Inkomstersättningen till jordbrukarna för 1986/87 föreslås ske utifrån bl a utfallet av 1986 års löneförhandlingar och med hänsyn till inkomstmål samt andra riktlinjer angivna i riksdagsbesluten 1984 och 1985.

Vid prisjusteringen bör jordbruket härutöver kompenseras med ett engångsbelopp som motsvarar senareläggningen av inkomstkomensationen fr o m den 1 juli 1986.

4.3.3 Kostnadsutvecklingen i förädlingsindustrin

JN och delegationerna har enats om att studera möjligheterna att förändra systemet för hur kostnadsökningarna i förädlingsindustrin bör kompenseras. En utgångspunkt är därvid att förädlingsindustrin skall behandlas separat. Det kan därutöver finnas andra frågeställningar som bör utredas. Ett förslag om separat behandling av förädlingsindustrin är i linje med de principbeslut som tagits av statsmakterna (LMK och prop 1984/85:166).

Till grund för överläggningarna om komensation till förädlingsindustrin per den 17 november 1986 bör enligt parterna läggas utvecklingen enligt mejeri- och slakteriindex under oktober 1985 - september 1986 granskat av SPK.

När den faktiska kostnadsutvecklingen enligt bokföringsmaterial för 1986 föreligger (1987) bör parterna åter kunna få ta upp ersättningen till förädlingsindustrin under 1986 till prövning.

Vid prisöverläggningarna inför den 17 november 1986 bör redovisas hur prishöjningarna fördelar sig mellan jordbruket och förädlingsindustrin.

Vid överläggningarna inför den 17 november 1986 bör beaktas produktivitetsutvecklingen för helt år såväl inom jordbruket som förädlingsindustrin.

4.3.5 Förmalningsavgiften

JN och delegationerna är i princip överens om att en utvidgning av basen för uttagande av förmalningsavgift bör ske fr o m den 17 november 1986. En förutsättning för detta är dock, dels att erforderligt lagstöd erhålles, dels att en sådan utvidgning kan göras utan att det leder till mer betydande nu oförutsedda problem för berörda branscher.

5 Åtgärder för att förbättra produktionsbalansen

Som redovisats i avsnitt 3 har utvecklingen inom jordbrukssektorn lett till betydande produktionsöverskott som fått avsättas utomlands till mycket låga priser. Lönsamheten i jordbruket har härigenom försämrats. Statsmakterna anser att en produktionsanpassning är nödvändig. Omställningsprocessen bör enligt riksdagens beslut ske med hänsyn till den enskildes ekonomiska och sociala trygghet. Dessa förhållanden har varit en utgångspunkt för parternas diskussioner.

JN och delegationerna har tidigare varit eniga om att förorda vissa selektiva åtgärder för produktionsanpassning. Sådana åtgärder bör vara tidsbegränsade eftersom de - om de permanentas - har en tendens att medföra komplicerade detaljregleringar vilka på sikt verkar effektivitetshämmande.

JN och delegationerna vill liksom vid tidigare tillfälle understryka vikten av att man vid produktionsanpassningen söker främja en god kvalitetsutveckling.

Inom mjölkområdet prövas under 1985/86 - 1987/88 ett tvåprissystem. Den avvecklingsersättning till mjölkproducenter mellan 60 och 65 år som gäller bör förlängas så att möjlighet till anslutning kommer att finnas även under 1987 och 1988. Några ytterligare åtgärder är enligt parterna f n inte aktuella inom mjölkproduktionen.

Inom nötköttområdet har speciella åtgärder, såsom t ex avvecklingsersättning, insatts för att underlätta anpassningen. Ev kan ytterligare sådana åtgärder vara aktuella liksom att konsumtionen stimuleras, t ex genom prisaktiviteter och rabatteringar. Den ökade marknadsanpassningen i prissättningen samt informationsverksamheten inom köttområdet bör också kunna bidra till att produktionsbalansen förbättras.

För att underlätta den pågående produktionsanpassningen inom fläskproduktionen föreslås att gällande bestämmelser om investeringsbegränsning förlängs att gälla ytterligare ett år.

Även inom äggområdet finns balansproblem. Dessa har uppstått som en följd av produktionsökningar. Med hänsyn till rådande överkapacitet inom branschen vill JN och delegationerna även här föreslå en förlängning med ytterligare ett år av gällande investeringsbegränsning.

Det är därvid viktigt med en restriktiv användning av möjligheten till dispens från reglerna om investeringsbegränsning. Det finns även anledning att se över systemet för påföljd vid överträdelser av dessa begränsningar.

JN och delegationerna har vidare diskuterat följande åtgärder som syftar till att begränsa spannmålsproduktionen:

På kort sikt, upp till 5 år

- Jordbank eller motsvarande

På längre sikt

- Teknisk användning av spannmål
- Ökad odling av proteingrödor
- Användning av åkermark för energiändamål
- Skogsplantering

Även alternativa odlingsformer med större ekologiska hänsyn och minskat kemikalieberoende bör kunna övervägas.

Hur ett jordbankssystem skall utformas diskuteras f n inom såväl de statliga organen som LRF. Det är angeläget att utredningarna på området genomförs skyndsamt.

Det är enligt JN och delegationerna vidare angeläget att den försöksverksamhet och det utvecklingsarbete som pågår när det gäller alternativ användning av åkermark, exempelvis för energiproduktion, odling av proteinfoder och användning av spannmål för andra tekniska ändamål samt tillämpning av alternativa odlingsformer ges hög prioritet.

För att långsiktigt begränsa spannmålsproduktionen genom en överföring av åker till skogsproduktion torde det bli nödvändigt med någon form av ekonomisk stimulans. Även denna fråga måste dock utredas närmare.

Det är vidare angeläget att lagstiftningen på markområdet och tillämpningen av den inte försvårar genomförandet av lämpliga anpassningsåtgärder.

Sammanfattningsvis anser JN och delegationerna det viktigt att intensifiera ett praktiskt inriktat forsknings- och utvecklingsarbete som bl a syftar till att finna metoder för alternativ användning av överskottsarealen.

JN och delegationerna har dock nu enats om att avvakta till höstens överläggningar med att ta ställning till om ytterligare medel inom prisregleringens ram bör avsättas för detta ändamål. Då kan man få en samlad syn på de övriga anslag som avsätts för forsknings- och utvecklingsarbete. Vidare föreligger då också riksdagsbeslut om användningen av de medel som utgör statens bidrag till överskottsarealens kostnader.

5.1 Social- och arbetsmarknadspolitiska åtgärder

En anpassning av jordbruksproduktionen får effekter för sysselsättningen vid berörda företag. Enligt JN och delegationerna bör man därför pröva om olika åtgärder av bl a social-, arbetsmarknads- och regionalpolitisk karaktär kan vidtas för att underlätta lantbrukarnas omställning och därmed förbättra förutsättningarna för en önskad produktionsanpassning. Exempel på frågor som då kan tas upp är bl a reglerna för förtids- och deltidspension liksom utbudet av och formerna för arbetsmarknadsutbildningen.

Det är också angeläget att utvecklingen av andra verksamheter inom ramen för det kombinerade företaget stimuleras så att företagets arbetskraft kan kanaliseras till dessa. Detta kan till viss del ske genom arbetsmarknadsutbildning.

JN och delegationerna anser att dessa mycket komplicerade frågor bör utredas inom en arbetsgrupp med företrädare för arbetsmarknadsverket JN, KD, LBS och LRF.

6 Ränte- och etableringsstöd m m

Jordbruksnämnden skall enligt uppdraget överväga en fortsatt tillämpning av det särskilda ränte- och etableringsstödet.

Den av lantbruksstyrelsen den 14 oktober 1985 framlagda rapporten med förslag rörande bl a ränte- och etableringsstödet har överlämnats till nämnden.

Jordbruksnämnden är oförhindrad att inom den ram som tilldelas Prop. 1985/86:166 jordbruket föreslå andra åtgärder som kan främja en jämnare inkomstfördelning mellan olika jordbrukare.

Vid de nu avslutade överläggningarna har endast berörts det temporära räntestödet och etableringsstödet.

6.1 Temporärt räntestöd

I syfte att mildra skuldsatta jordbrukares problem till följd av en kraftigt höjd räntenivå infördes 1980 ett temporärt räntestöd. Enligt nu gällande beslut utgår sådant stöd t o m innevarande regleringsår. Räntestödet har utgått med halva beloppet som bidrag. Andra halvan är ett lån som skall betalas tillbaka med början under regleringsåret 1986/87. Dessutom tillkommer ränta fr o m 1986/87 på den utestående delen.

Lantbruksstyrelsen föreslår i sin rapport att tidpunkten för betalning av ränta och amortering av räntestödslånen flyttas fram till 1990. År 1990 bör en ny bedömning göras av jordbrukarnas möjligheter att betala tillbaka lånen. Lantbruksstyrelsen är tveksam till om de jordbrukare som erhållit räntestöd i nuvarande läge har möjlighet att börja amortera och betala ränta på lånedelen. En del av dessa jordbrukare skulle då kunna försättas i konkurs.

Om det likväl antas att regleringen skulle tillföras amorteringar och ränta i enlighet med gällande regler skulle i genomsnitt per år under perioden 1986/87 till 1989/90 tillföras ca 8 milj kr i amorteringar och ca 8 milj kr i ränteintäkter.

Det måste emellertid i enlighet med lantbruksstyrelsens uppfattning vara ytterst osäkert hur mycket som i verkligheten skulle tillföras regleringen om nuvarande regler skulle ges tillämpning.

Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har föreslagit att amortering och räntebeläggning av de två första årens räntestödslån senareläggs ytterligare ett år.

Prop. 1985/86: 166

De överläggande parterna har i enlighet med LRFs förslag enats om att skjuta på tidpunkten, då amortering och erläggande av ränta för lånedelen bör påbörjas, till regleringsåret 1987/88.

6.2 Etableringsstöd

För att underlätta för lantbrukare utan stort eget kapital att etablera sig infördes fr o m den 1 juli 1982 ett särskilt etableringsstöd.

Under innevarande regleringsår utgår av regleringsmedel inom den till jordbruket tilldelade ramen 45 milj kr. Dessa medel täcker kostnaderna för stöd till de jordbruksföretag som anslutits till systemet t o m 1984/85. Medel för ytterligare företag under 1985/86 finns inte tillgängliga.

Lantbruksstyrelsen föreslår i sin rapport att etableringsstödet tillsvidare bör vara kvar. Det anses olämpligt att i nuvarande lönsamhetsläge avveckla stödformen så att de som står i begrepp att etablera sig som jordbrukare inte skulle kunna få stöd. En avveckling skulle innebära att orättvisa skapas mellan dem som etablerat sig under senare år och dem som har för avsikt att etablera sig. Enligt lantbruksstyrelsen är det nödvändigt att finansieringen av stödet tryggas. Det är en betydande osäkerhetsfaktor om den årliga utbetalningen av stödet är oviss. Likaledes försvårar en osäker finansiering blivande jordbrukares möjligheter att planera sin etablering.

Jordbrukets företrädare har vid överläggningarna förklarat sig beredda att svara för kostnaderna för stöd till de företag som redan anslutits. I det lönsamhetsläge som råder anses det dock omöjligt att omfördela ytterligare medel för att underlätta för nyetablerare.

Det kan dessutom från mera principiell utgångspunkt ifrågasättas om regleringsmedel skall utgå för att underlätta nyetableringar samtidigt som ersättning ur regleringsmedel utgår till producenter av mjölk, nötkött och smågrisar för att dessa skall upphöra med sin produktion.

JN och delegationerna har därför enats om att medel tillsvidare endast bör anslås för stöd till de jordbrukare som redan anslutits till stödformen. Lantbruksstyrelsen beräknar kostnaderna under 1986/87 för etableringsstöd avseende dessa företag till 40 milj kr. Under 1986/87 bör sålunda 40 milj kr anslås för etableringsstöd.

7 Finansiering av djurens hälso- och sjukvård

Enligt uppdraget skulle jordbruksnämnden ta upp frågan om uppräknning bl a med hänsyn till kostnadsutvecklingen av den del av kostnaderna för djurens hälso- och sjukvård som finansieras inom ramen för jordbruksprisregleringen. Jordbruksnämnden skulle härvid utgå från att näringens andel av de ökade kostnaderna för budgetåret 1986/87 uppgår till minst 4 milj kr.

Nämnda belopp, 4 milj kr, kan täckas dels genom att kollektiva medel tas i anspråk dels genom att höja den avgift som djurägaren betalar till veterinären då denne anlitas.

Nämnden och de båda delegationerna har enats om att ytterligare medel ur mjölk- resp kött- och fläskregleringen bör ställas till förfogande med högst 4 milj kr. Jordbruket bör på sätt som angivits under punkt 4.2 kompenseras härför. Från såväl jordbruket som KD har man uttryckt oro över den successiva nedskärningen av samhällets stöd till djurens hälso- och sjukvård. Inte minst med tanke på sambandet mellan matens kvalitet och djurens välbefinnande är det av stort intresse att veterinärväsendet i stor utsträckning är en samhällets angelägenhet. LRF och KD har kommit överens om att senare på lämpligt sätt ta upp denna fråga med företrädare för jordbruksdepartementet.

Denna anslagspost under anslaget IX C 3 på 435 milj kr har vad gäller budgetåret 1985/86 tidigare fastställts av statsmakterna. JN föreslår nu ändringar av vissa delposter.

8.1 Budgetåret 1985/86

För låginkomstsatsning m m inom jordbruket för budgetåret 1985/86 uppgår hos JN fonderade medel från tidigare år, anvisade medel och beräknat utfall till följande belopp, milj kr:

<u>1985/86</u>	Ingående balans, milj kr	Anvisade medel, milj kr	Beräknat utfall, milj kr	Utgående balans, milj kr
Leveranstilllägg för mjölk	-	106	106	-
Avbytarverksamhet	-	100	100	-
Företagshälsovård	2	15	17	-
Socialförsäkringsskydd	206	45	84	180 ²
Tillfälligt räntestöd	25	20	45	-
Produktionsanpassning	<u>71</u>	<u>149</u>	<u>158¹</u>	<u>65²</u>
Summa	304	435	510	245

1 Dessutom kommer produktionsbegränsade åtgärder för 60 milj kr att finansieras genom lån.

2 Inkl beräknad ränta.

Eventuella besparingar eller överskridanden beträffande beloppen för leveranstilllägg skall enligt gällande bestämmelser tillföras resp avgå från beloppet för avbytarverksamhet. Dessutom får eventuella överblivna medel som avsatts för tillfälligt räntestöd och produktionsanpassningsåtgärder m m användas för övriga ändamål inom anslagsposten.

Frågan om det tillfälliga räntestödet behandlas närmare i avsnitt 6.

Prop. 1985/86: 166

Avvecklingsersättningen till äldre mjölkproducenter bör, som anförts i avsnitt 5, bibehållas t o m 1988. Ersättningen bör även under dessa år grundas på mjölkleveranserna 1984. Om leveransen under minst ett år efter 1984 varit mindre än hälften av leveransen 1984 skall ersättningen dock grundas på den under perioden lägsta årsleveransen.

Av återstående medel för produktionsanpassning budgetåret 1985/86 föreslår JN att 60 milj kr får användas för prisstödjande åtgärder beträffande mjölk och kött under budgetåret 1986/87 (se avsnitt 8.2). Detta belopp tas därför upp som utgående balans 1985/86. Eventuella överblivna medel under posten produktionsanpassning m m bör reserveras för en fortsatt utbyggnad av ett system med semesterledighet inom den nuvarande avbytarorganisationen. Den 1 januari 1986 påbörjades nämligen en försöksverksamhet med att erbjuda animalieproducenterna i tre områden en kortare semesterledighet.

I övrigt bör eventuella besparingar eller överskridanden inom anslagsposten hanteras som under innevarande regleringsår.

8.2 Budgetåret 1986/87

JN har i anslagsframställningen för budgetåret 1986/87 föreslagit att oförändrat 435 milj kr anvisas till låginkomstsatsning m m.

JN och delegationerna har enats om att totalt högst 75 milj kr Prop. 1985/86: 166 under anslagsposten låginkomstsatsning m m bör tillföras mjölk- (ca 60 milj kr) resp köttregleringen (ca 15 milj kr) för att möjliggöra en producentprishöjning med 5 öre/kg för mjölk och med 25 öre/kg för nötkött. Härav beräknas 60 milj kr, som nämnts, kunna tas från fonderade medel från 1985/86 och 15 milj kr utgå från anvisat belopp 1986/87. I övrigt framgår JNs förslag av följande tablå.

1986/87	Ingående balans, milj kr	Förslag till fördelning, milj kr	Beräknat utfall, milj kr	Utgående balans, milj kr
Leveranstillägg för mjölk	-	95	95	-
Avbytarverksamhet	-	134	134	-
Företagshälsovård	-	21	21	-
Socialförsäkringar	180	90	90	180
Tillfälligt räntestöd	0	0	0	-
Produktionsanpassning m m	<u>65¹</u>	<u>95</u>	<u>155²</u>	<u>5</u>
Summa	245	435	495	185

-
- 1 Ingående balans 1985/86 2 milj kr, ej disponerat 60 milj kr 1985/86 samt ränta på fonderade medel 1985 3 milj kr.
- 2 50 milj kr till mjölkpensioner och 15 milj kr till vissa åtgärder inom köttregleringen (se avsnitt 8.1).

9.1 Nya produkter

I regeringsbeslut 1985-06-19 tas frågan om nya produkter upp:

"Regeringen uppdrar vidare åt jordbruksnämnden att överväga och inkomma med förslag till pris- och avgiftsändringar med anledning av vad som anförts i prop 1984/85:166 och JoU 1984/85:33 om prisregleringens förhållande till nya produkter. Jordbruksnämndens förslag bör efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation redovisas senast i samband med nämndens förslag till pris- och avgiftsändringar per den 1 januari 1986".

I jordbruksnämndens skrivelse till regeringen 1985-12-19 har förslag avgivits rörande gräddersättningsprodukten VispÄdel.

Ett annat produktområde som är aktuellt i sammanhanget är stärkelseområdet där det finns ett bemyndigande att ta ut en tillverkningsavgift vid tillverkning ur annan råvara än potatis. Enligt bemyndigandet får avgiften vara högst 2 kr/kg stärkelse. För närvarande är dock ingen tillverkningsavgift i kraft.

Riksdagen har föreslagit att området rörande stärkelse, sprit och sötmedel skall utredas i särskild ordning. Nämnden vill understryka att det är angeläget att nämnda utredning snarast kommer till stånd.

9.1.1 Gränsskyddsfrågor, fodermedel

JN har tidigare i olika sammanhang, bl a i skrivelser till regeringen den 24 mars 1982, 10 juni 1983 och 18 december 1984, påtalat de problem som finns på fodermedelsmarknaden därför att vissa fodermedel ligger utanför jordbruksprisregleringen, Problematiken behandlades även av LMK. Ett införande av dessa fodermedel under regleringen försvåras genom de bindningar av gränsskyddet som Sverige gjort inom främst GATT och EFTA.

För närvarande utgörs nästan 40 procent av förbrukningen av proteinfodermedel av varor som ligger utanför jordbruksprisregleringen. Det rör sig främst om fiskmjöl, köttmjöl och lupinfrö.

Användningen av fiskmjöl har ökat starkt under de senaste 10 åren. Inblandningen i svinfoder har fr o m 1985 begränsats genom att slakterinäringen infört prisavdrag för fläsk som innehåller så hög halt av vissa fettsyror från fiskmjöl att smakförsämring kan uppstå vid lagring. Eftersom inblandningen i foder till andra djurslag har ökat är dock den totala kvantiteten fiskmjöl fortfarande hög. Fiskmjöl har efterhand blivit alltmer konkurrenskraftigt på den svenska marknaden genom avgiftsuttaget på oljekraftfoder. Medan prisrelationen mellan fiskmjöl och sojamjöl på världsmarknaden för närvarande är 2,2:1 är den i vårt land 1,2:1.

Före 1982 förekom ingen import av lupinfrö för foderändamål. 1984/85 var importen 66 000 ton. 1985 träffades en överenskommelse mellan de större fodertillverkarna att dessa skulle upphöra med importen.

Under 1985 - 1986 har världsmarknadspriserna på spannmål sjunkit kraftigt. Detta har inneburit att spannmålsslag, som ligger utanför jordbruksprisregleringen, har fått eller kan få ökat intresse inom fodermedelsindustrin. Sålunda har intresse visats för s ^l brutet ris, tullstat nr 10.06.500. Världsmarknadspriserna på denna produkt har nu sjunkit till en nivå som är lägre än priserna på alternativa inhemska fodermedel.

Rågvete som är en korsning mellan råg, och vete har av tullverket klassificerats under stat nr 10.07.900 och hamnar därmed utanför regleringen. Stor risk föreligger att en import av rågvete för foderändamål kan komma till stånd. I så fall får motsvarande mängd svensk fodersäd exporteras, vilket f n kan ske endast till mycket låga priser.

Det förhållandet att vissa fodervaror ligger utanför regleringen leder till snedvridningar i förbrukningen som är till skada för såväl jordbruket som konsumenterna. För jordbruket innebär det att den inhemska proteinproduktionen måste konkurrera med bl a fiskmjöl som säljs till världsmarknadspris.

För konsumenterna inverkar användningen av fiskmjöl i stället för sojamjöl på livsmedelspriserna eftersom kostnadskompensationen till jordbruket för importerat proteinfoder påverkas av världsmarknadspriserna. På världsmarknaden är fiskmjölet som tidigare nämnts f n 120 procent dyrare än sojamjöl.

Med hänsyn till vad som sagts ovan är statsmakternas uttalande att försörjningen med proteinfodermedel i ökad utsträckning bör tryggas genom inhemsk produktion (JoU 1984/85:33) under nuvarande omständigheter svårt att beakta i regleringen.

Med åberopande av tidigare förslag vill nämnden understryka angelägenheten av att nu nämnda frågor snarast ånyo prövas.

9.2 Spannmål

9.2.1 Inlösenpriser 1986 års skörd

JN föreslår att inlösendagen för spannmål ändras en månad från den 1 april till 1 mars fr o m 1986 års skörd. Bakgrunden till detta är angelägenheten av att snabbare under regleringsåret få definitiva uppgifter om de överskottskvantiteter som skall avsättas.

De definitiva priser som gäller för spannmål under regleringsåret 1985/86 bör gälla som preliminära priser under 1986/87 förutom för havre där det preliminära priset föreslås sänkas med 3 öre per kg. Priserna bör vidare justeras för ovan föreslagna förändring av inlösendagen. Med hänsyn härtill föreslås följande preliminära inlösenpriser för spannmål per den 1 mars 1987.

vete	140 öre per kg
råg	134 öre per kg
korn	127 öre per kg
havre	118 öre per kg

9.2.2 Förmalningsavgift

JN och de båda delegationerna är som nämnts i avsnitt 4.3.5 överens om att en utvidgning av basen för uttagande av förmalningsavgift bör ske fr o m 17 november 1986. För närvarande uttas avgift vid förmalning av vete och råg. Basen föreslås utvidgas genom att avgift utgår även vid användning av korn och havre för human konsumtion.

JN föreslår därför att 7 § lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område ändras i enlighet med bilaga 1 .

9.3 Matpotatis

Viss justering av pristrappan kan bli aktuell till följd av att handeln planerar en höjning av nedre storleksgränsen för matpotatis från 35 till 38 m m. JN återkommer i denna fråga i samband med skrivelse om gränsskydd m m i juni månad 1986.

De direktiv som nu gäller för vallfröstödet meddelades av regeringen i regleringsbrev 1979-06-21. Enligt dessa skall stödet i genomsnitt för en längre period till minst 50 procent utgå i form av arealbidrag. Vallfrönämnden har i skrivelse¹ till jordbruksnämnden 1985-03-14 föreslagit att denna föreskrift tas bort och att Vallfrönämnden i fortsättningen själv får besluta hur stor del av stödet som bör utgå i form av arealbidrag.

Avsikten med vallfröstödet är att skapa ekonomiska förutsättningar för en odling som motsvarar självförsörjning. Detta uppnås bäst genom prisstöd. I vissa fall, bl a vid låg skörd, bör stödet dock till stor del utgå i form av arealbidrag.

JN föreslår att nämnden bemyndigas att besluta om avvägningen mellan arealbidrag och prisstöd inom vallfröstödet.

9.5 Buffertzoner för nötkött och fläsk

Under regleringsåret 1985/86 prövas för nötkött och fläsk ett system utan buffertzongränser och med prisgränser motsvarande 95 % resp 105 % av mittpriserna.

Enligt JNs mening bör detta system föreslås gälla även efter 1985/86.

---

¹ Vallfrönämndens skrivelse samt en utredning om stödets utformning bifogas denna skrivelse som bilaga 5.

JN och delegationerna är överens om en mer marknadsmässig prissättning på fläsk. Som ett led i detta bör JN därför få regeringens bemyndigande att under ett år få tillämpa en mer flexibel prissättning. Därigenom kan en ökad säsongsprissättning genomföras. Detta bör ske genom att mittpriserna höjs med 45 öre/kg under perioden 1 september - 30 december 1986 och sedan sänks med 30 öre/kg under tiden 1 januari - 30 juni 1987 i förhållande till nuvarande mittpriser. Vad gäller prövning av erforderligt gränsskydd skall detta ske enligt gängse regler.

10 Spannmålsregleringens finansiering

JN har regeringens uppdrag att tillse att skulden inom spannmålsregleringen om 555 milj kr återbetalas på en fyraårsperiod räknat från den 1 juli 1986. Med hänsyn till de låga världsmarknadspriserna och den därmed svaga regleringsekonomi föreslår nämnden att amorteringsperioden framflyttas ett år. En plan för spannmålsregleringens finansiering under 1986/87 bör framläggas av nämnden för regeringen i maj/juni 1986 sedan ytterligare besked erhållits i fråga om statens bidrag till överskottsarealens kostnader.

11 Handelsgödselavgift

JN och delegationerna föreslog i sin skrivelse till regeringen 1985-12-19 att prisregleringsavgiften på handelsgödsel skulle höjas den 1 juni 1986 från 15 procent till 20 procent av handelsgödselns pris. Efter ytterligare samråd med representanter för handeln och Supra föreslår JN nu att höjningen skall träda i kraft den 1 juli 1986. JN avser att senare i vår återkomma med uppgift om vilka avgifter som bör gälla för de olika näringsämnena.

I likhet med tidigare skall avgiftshöjningen ej få återverka på konsumentpriserna.

JN har i skrivelse 1985-12-19 till regeringen föreslagit att JN bemyndigas införa en avgift på bekämpningsmedel. Förslag till lag om ändring av lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område bifogas (bilaga 1).

JN och delegationerna är överens om att fr o m den 1 juli 1986 ta ut en avgift på de bekämpningsmedel som används i jordbruket. För 1986/87 beräknas den totala avgiftssumman bli ca 20 procent av totala värdevolymen exkl avgift för bekämpningsmedel i jordbrukarledet. En sådan avgiftsnivå beräknas 1986/87 ge ca 120 milj kr till regleringsekonomin. Efter samråd med registreringsinnehavarna har nämnden kommit fram till att avgiften bör beräknas per dos. (Rekommenderad mängd per hektar vid en behandling). Varje behandling bör således belastas lika av avgiften. Vid en sådan utformning anses avgiften bli neutral vad avser valet av bekämpningsmedel. Avgiften uttryckt per mängdenhet (kg, lit) kommer att variera mellan bekämpningsmedlen när olika mängd per hektar och behandling rekommenderas.

Vissa bekämpningsmedel används både i jordbruket och inom trädgårdssektorn. Avgifter som belastar andra näringar än jordbruket bör återföras till resp näring på samma sätt som nu sker med prisregleringsavgiften på handelsgödsel.

De avgifter som tas in på bekämpningsmedel som används i jordbruket bör få användas inom jordbruksregleringen. Eftersom medlen via regleringen återförs till jordbruket bör avgiften inte få påverka livsmedelspriserna.

De större återförsäljarna av bekämpningsmedel som JN har samrätt med anser inte att en samordning av uppbörden av avgiften med den uppbörd av s k miljöavgift som riksskatteverket svarar för skulle innebära mera betydande fördelar. De har begärt att avgiften skall administreras av JN. Oavsett om administrationen läggs på JN eller på RSV bör JN bemyndigas att fastställa avgiften. Kostnaden för uppbörden bör få täckas av avgiftsmedel.

Vid överläggningarna har frågan om en översyn av regleringsföreningarnas verksamhet aktualiserats.

Jordbruksnämnden har i och för sig redan tagit initiativ till en diskussion med samtliga föreningar om en gemensam översyn av föreningarnas verksamhet särskilt vad avser bevakningen av föreningarnas ekonomi. Nämnden har vidare särskilt begärt en utredning från Svensk Kötthandel om hur exportbidragen fastställs m m.

JN och delegationerna är emellertid nu överens om att en grundligare översyn bör göras av regleringsföreningarnas verksamhet och arbetsformer.

14 Skördeskadeskyddet

LRF har i samband med överläggningarna aktualiserat frågor som berör skördeskadeskyddet. JN och delegationerna konstaterade att skördeskadeskyddet inte är någon fråga som direkt berör överläggningarna.

JN och delegationerna är emellertid angelägna om att de överläggningar om skyddets framtida utformning som f n pågår snarast kan slutföras.

15 Regleringsekonomin

15.1 Fördelningsplanen för 1986/87

I JNs regleringsskrivelse till regeringen 1985-12-19 avsnitt 8.3.6 redovisades beräknade inkomster för 1985/86 och 1986/87. JN föreslog därvid att fördelningsplanen för 1986/87 fick uppta samma belopp som 1985/86 eller 542 milj kr.

Som JN förutskickade i nämnda regleringsskrivelse kommer en fördelningsplan att inlämnas i juni 1986.

Jordbruksnämnden lämnade i skrivelse 1985-12-19 (dnr 402-1126/85 sid 33) en beräkning beträffande utfallet av regleringsekonomin 1985/86 och 1986/87. Enligt prognosen skulle det ackumulerade underskottet vid 1985/86 års början på 28,9 milj kr, finansierat genom ett lån hos riksgäldskontoret, komma att minska till 26,2 resp 17,5 milj kr vid utgången av resp budgetår.

En beräkning som nu gjorts inom nämnden, se följande sida, visar en avsevärd ökning av inkomsterna. Vid slutet av innevarande budgetår beräknas underskottet ha minskat till 10 milj kr. Vid slutet av budgetåret 1986/87 beräknas skulden vara helt återbetald. Dessutom beräknas ett överskott på 24 milj kr uppkomma.

Nämnden vill beträffande medel utanför fördelningsplanen anföra följande. I nämndens förslag till regeringen 1985-12-19 skedde, med hänsyn till de minskade inkomsterna, en neddragning av vissa poster. Med hänvisning till redovisad beräkning önskar nämnden nu komplettera detta förslag.

Nämnden vidhåller sålunda förslaget om 2 milj kr till Sveriges exportråd. Vidare önskar nämnden en återgång till förut gällande belopp beträffande pristillägg på får- och lammkött, dvs en ökning från 11 till 16,5 milj kr. Återstående överskott bör, med hänsyn till osäkerheten i prognosen, inte intecknas för något ändamål.

Prognos beträffande införselavgiftsmedel m m regleringsåren
1985/86 - 1986/87

	1984/85 tkr	1985/86 tkr prel	1986/87 tkr prel
Inkomster			
Ärter och bönor (för människoföda)		1 000	1 000
Potatis		4 000	4 000
Stärkelse och stärkelseprodukter		10 000	10 000
Malt		5 000	5 000
Sällskapsdjursfoder		15 000	17 000
Fettråvaror och fettvaror ¹		5 000	5 000
Mjölk och mejeriprodukter m m		110 000	110 000
Slaktvaror (samt slaktdjur, ej fjäderfä)		190 000	200 000
Ägg och äggprodukter		3 000	3 000
Ränta 1985		2 252	-
Summa		345 252	355 000
Fodermedel		275 000	275 000
	Summa ²	620 252	630 000
Utgifter			
a) <u>Av medel inom fördelningsplan</u>			
Svensk spannmålshandel		113 900	
Sveriges potatisintressenter		27 500	
Sveriges oljeväxtintressenter		0	
Svensk kötthandel		4 000	
Svensk kötthandel, utbyteshandel		0	
Föreningen för mejeriprodukter		130 000	
Svensk ägghandel		66 000	
Regleringskassan för fågelkött		3 000	
Regionalt kostnadsbidrag, norra Sverige			
- mjölk		45 500	
- kött		5 000	
- ägg		1 700	
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete		13 000	
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m		29 300	
Stöd till odling av konserverter och andra köksväxter		4 500	
Stöd till odling av bruna bönor		1 700	
Stöd till odling av vallväxtfrö		8 000	
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen		500	
Sveriges exportråd		1 500	
Sveriges potatisodlares riksförbund		2 780	
Reserv till jordbruksnämndens förfogande		84 320	
Summa (införselavgifter på foder- medel + 267,2 milj kr)		542 200	542 200 ³

- 1 Dessutom tillkommer ca 418 milj kr som direkt tillförs SOI
- 2 Av införselavgifter på råg och vete tillförs dessutom SSH ca 25 milj kr.
- 3 Förslag till preliminär fördelning av medel inom fördelningsplanen lämnas maj 1986.

	1984/85 tkr	1985/86 tkr prel	1986/87 tkr prel
b)Av medel utanför fördelningsplan			
Utbyteshandel nötkött, öststaterna		29 000	29 000
Utbyteshandel kött och fläsk		0	0 ¹
Pristillägg får- och lammkött		16 500	16 500
Svensk matpotatiskontroll		5 693	5 790
Bidrag till Stiftelsen för ackord- hästorganisationens bevarande		475	250
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädd		300	0
Stöd till maltproduktionen		1 000	2 000
Sveriges exportråd		1 500	2 000
Ränta på lån från riksgäldskontoret		4 530	3 500
	Summa	58 998	53 540
Summa utgifter		601 198	595 740
Årets saldo		+ 19 054	+ 28 760
Ackumulerat saldo vid utgången av resp regleringsår	./. 28 691	./. 9 637	+ 19 123

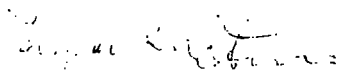
1 Med hänsyn till prognosens osäkerhet har något belopp inte satts in i tabellen.

Med stöd av det nyss anförda hemställer JN att

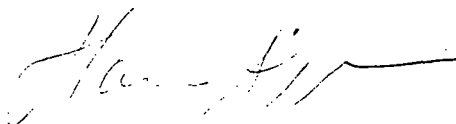
- 1 det nu framlagda förslaget om jordbruksprisregleringens allmänna utformning för perioden den 1 juli 1986 - 30 juni 1987 godkänns,
- 2 vad nämnden anfört rörande finansieringen av djurens hälso- och sjukvård godkänns,
- 3 JN bemyndigas att, av det bemyndigade som nämnden har att medge Svensk Kötthandel att ta upp lån om högst 300 milj kr för att underlätta produktionsanpassningar, få utnyttja högst 75 milj kr inom mejerisektorn,
- 4 förslaget om prisregleringspriser under perioden 1 juli - 16 november 1986 godkänns,
- 5 basen för uttagande av förmalningsavgift utvidgas till att omfatta även havre och korn för humankonsumtion,
- 6 avvecklingsersättningen till äldre mjölkproducenter får bibehållas under 1986/87,
- 7 gällande bestämmelser om investeringsbegränsning inom ägg- och fläskproduktionen förlängs att gälla ytterligare ett år,
- 8 förslaget angående ränte- och etableringsstödet inom jordbruket godkänns,
- 9 förslaget om fördelning och användning av fonderade och anvisade medel för låginkomstsatsning m m inom jordbruket för budgetåren 1985/86 och 1986/87 godkänns,

- 10 JN bemyndigas att besluta om avvägningen mellan arealbidrag och prisstöd inom vallfröstödet,
- 11 få tillämpa ett prisgränssystem för nötkött och fläsk utan buffertzongränser och att prisgränserna skall utgöra 95 respektive 105 % av mittpriserna,
- 12 under 1986/87 få tillämpa prisgränssystemet på fläsk på ett sådant sätt att en ökad säsongprissättning kan genomföras,
- 13 den tidigare föreslagna höjningen av handelsgödselavgiften får träda i kraft den 1 juli 1986,
- 14 den föreslagna höjningen av avgiften på bekämpningsmedel m m godkänns,
- 15 vad nämnden anfört rörande användningen av regleringsmedel godkänns,
- 16 prisregleringen i övrigt under 1986/87 får tillämpas enligt hittills gällande principer,

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören och ledamöterna Alamaa, Arvidsson, Brangmo, Ekberg och Fringel efter föredragning av avdelningscheferna Sjöberg och Öjeheim, byråcheferna Sandqvist, Hansson och Ågren samt tf avdelningsdirektören Hans Andersson, envar för sitt sakområde. Särskilda yttranden har avgetts av ledamöterna Arvidsson och Fringel (bilaga 2) samt ledamoten Brangmo (bilaga 3).

Ingvar Lindström

Hans Andersson

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 7 § lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

7 §² Tillverkare eller, ifall som avses nedan under a), innehavare av slakteri eller köttbesiktningsbyrå erlägger avgift för

a) kött av häst, nötkreatur, tamsvin, får, höns, kalkon, anka och tamgås, när köttet blivit godkänt vid köttbesiktning enligt lagen (1959:99) om köttbesiktning m.m. (slaktdjursavgift),

b) mjölk som användes av mjölkproducent vid tillverkning av smör eller ost för försäljning,

c) mjölk och grädde som användes i mejeri för tillverkning av annan vara än grädde, smör eller ost, ost, torrmjölk och kondenserad mjölk som tillverkats i mejeri, margarinost som ej tillverkats i mejeri,

d) smör och smörliknande vara med minst 70 viktprocent mjölkfett men utan annat fett, vilka användes för tillverkning av grädde, ersättningsmedel för grädde eller produkt för beredning av grädde eller ersättningsmedel för grädde, om varan ej skall förbrukas i tillverkarens hushåll,

Föreslagen lydelse

7 § Tillverkare eller, i fall som avses nedan under a), innehavare av slakteri eller köttbesiktningsbyrå eller, i fall som avses nedan under m., den som inom landet yrkesmässigt tillverkar bekämpningsmedel m m eller till landet inför bekämpningsmedel m m för yrkesmässig återförsäljning eller för egen yrkesmässig användning inom landet erlägger avgift för

a) kött av häst, nötkreatur, tamsvin, får, höns, kalkon, anka och tamgås, när köttet blivit godkänt vid köttbesiktning enligt lagen (1959:99) om köttbesiktning m.m. (slaktdjursavgift),

b) mjölk som användes av mjölkproducent vid tillverkning av smör eller ost för försäljning,

c) mjölk och grädde som användes i mejeri för tillverkning av annan vara än grädde, smör eller ost, ost, torrmjölk och kondenserad mjölk, som tillverkats i mejeri, margarinost som ej tillverkats i mejeri,

d) smör och smörliknande vara med minst 70 viktprocent mjölkfett men utan annat fett, vilka användes för tillverkning av grädde, ersättningsmedel för grädde eller produkt för beredning av grädde eller ersättningsmedel för grädde, om varan ej skall förbrukas i tillverkarens hushåll,

¹ Lagen omtryckt 1984:199

² Senaste lydelse 1984:559

e) vete och råg som användes för tillverkning av mjöl, gryn, flingor eller liknande produkt,

f) stärkelse eller stärkelseprodukt som erhålls ur annan vara än potatis,

h) fett, fet olja och fettsyra som erhålles ur fisk eller havsdäggdjur eller ur fettråvara, hänförlig till tulltaxenummer 12.01, 12.02 och 21.03 (fettvaruavgift),

i) oljekraftfoder som för försäljning tillverkats i samband med att olja utvinnes ur frön och frukter,

j) produkt, härrörande från soja-bönor och hänförlig till tulltaxenummer 19.02 eller 23.04,

k) produkt, hänförlig till tulltaxenummer 21.07 B,

l) naturliga kalciumfosfater, naturliga kalciumaluminiumfosfater, apatit och fosfatkrita hänförliga till tulltaxenummer 25.10, ammoniak hänförlig till tulltaxenummer 28.16, kalium- och kalciumpolyfosfater (inbegripet meta- och pyrofosfater), kalium-ortofosfater och kalciumhydrogenfosfat (dikalciumfosfat) hänförliga till tulltaxenummer 28.40 samt gödselmedel och andra produkter hänförliga till tulltaxenummer 31.01-31.05.

e) vete, korn, havre och råg som användes för tillverkning av mjöl, gryn, flingor, malt eller liknande produkt,

f) stärkelse eller stärkelseprodukt som erhålls ur annan vara än potatis,

h) fett, fet olja och fettsyra som erhålles ur fisk eller havsdäggdjur eller ur fettråvara, hänförlig till tulltaxenummer 12.01, 12.02 och 21.03 (fettvaruavgift),

i) oljekraftfoder som för försäljning tillverkats i samband med att olja utvinnes ur frön och frukter,

j) produkt, härrörande från soja-bönor och hänförlig till tulltaxenummer 19.02 eller 23.04,

k) produkt hänförlig till tulltaxenummer 21.07 B,

l) naturliga kalciumfosfater, naturliga kalciumaluminiumfosfater, apatit och fosfatkrita hänförliga till tulltaxenummer 25.10, ammoniak hänförlig till tulltaxenummer 28.16, kalium- och kalciumpolyfosfater (inbegripet meta- och pyrofosfater), kalium-ortofosfater och kalciumhydrogenfosfat (dikalciumfosfat) hänförliga till tulltaxenummer 28.40 samt gödselmedel och andra produkter hänförliga till tulltaxenummer 31.01-31.05,

m) ämnen eller beredningar som är avsedda att användas till skydd mot egendomsskada, sanitär olägenhet eller annan jämförbar olägenhet, förorsakad av växter, djur, bakterier eller virus (bekämpningsmedel), samt ämnen eller beredningar som med hänsyn till sina egenskaper och användning står bekämpningsmedel nära. Som bekämpningsmedel skall dock inte anses

1) vara, avsedd att användas vid beredning av livsmedel, läkemedel eller annan jämförbar vara,

2) färger, fennissor, tjärar och andra varor som huvudsakligen begagnas för ett annat ändamål än som avses i första meningen, om inte varorna genom en särskild benämning eller på något annat sätt anges vara avsedda som bekämpningsmedel,

3) träskyddsmedel

Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 12) föreslås bemyndigande för regeringen att besluta att tillverkningsavgift för bekämpningsmedel skall tas ut. Bemyndigandet föreslås omfatta dels färdiga bekämpningsmedel, dels sådana råvaror till bekämpningsmedel som i sig kan användas som bekämpningsmedel. Avsikten är emellertid att avgiften t v endast skall utgå för de färdiga bekämpningsmedelen. Avgift på råvaror avses komma i fråga endast om dessa i större utsträckning kommer i användning som bekämpningsmedel.

SÄRSKILT YTTRANDE AV ESKIL ARVIDSSON OCH VIGGO FRINGEL

Frågan om reglering av spannmålsskulden om 555 Mkr har inte lösts. Trots LRFs begäran om förhandlingar med regeringen har några sådana inte kommit till stånd. Vi kan därför inte acceptera något förslag som innebär att jordbruket belastas med amortering av skulden, så länge något resultat mellan LRF och regeringen inte nåtts om samhällets respektive näringens ansvar för underskottet.

Viggo Fringel

Eskil Arvidsson

Särskilt yttrande av Walter Brangmo

Alternativa former för finansieringen av erforderlig export av överskottsproduktionen av spannmål bör sökas framöver. Härvid bör den avgiftsbelastning som nu drabbar såväl handelsgödsel som växtbekämpningsmedel slopas.

Varje beskattning eller annan avgiftsbeläggning av produktionsmedel är enligt min mening negativa inslag i nuvarande finansieringsformer och i sig också stridande mot effektivitetsmålsättningen i svensk jordbrukspolitik.

Stockholm den 8 april 1986

Walter Brangmo

SÄRSKILT YTTRANDE AV LANTBRUKARNAS FÖRHANDLINGSDELEGATION

Frågan om reglering av spannmålsskulden om 555 Mkr har inte lösts. Trots LRFs begäran om förhandlingar med regeringen har några sådana inte kommit till stånd. Vi kan därför inte acceptera något förslag som innebär att jordbruket belastas med amortering av skulden, så länge något resultat mellan LRF och regeringen inte nåtts om samhällets respektive näringens ansvar för underskottet.

LANTBRUKARNAS FÖRHANDLINGSDELEGATION

Sven Tågmark

SOI SVERIGES OLJEVÄXTINTRESSENTER
förening upa

Box 161, 201 21 MALMO

Tel: 040-725 75

Telex: 33536 SOI S

Telegramadress: Oljevaxter

Bankgiro: 348-2957

Postgiro: 14 93 71-7

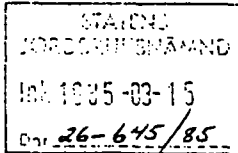
Datum

1985-03-14

BILAGA 5

Var referens

FS/BM

Statens Jordbruksnämnd
Vallgatan 8

551 82 JÖNKÖPING

Översyn av vallfröstödet

Vallfrönämnden ber att till statens jordbruksnämnd, som är vallfröstödets huvudman, få översända en utredning om vallfröstödet och arbetet med detta.

Granskningen är ett led i en återkommande utvärdering av verksamheten, men synes nu särskilt angelägen med tanke på ett starkt behov av ytterligare medel för att i direktiven angiven målsättning på ett tillfredsställande sätt skall kunna efterföljas.

Medelstilldelningen höjdes senast 1982/83. I utredningsförslagen framgår bl a önskemål om att snarast öka den årliga tilldelningen från 9 Mkr till 11 Mkr.

Enligt vallfrönämndens uppdrag

Folke Sjöberg
Sveriges Oljeväxtintressenter
förening u.p.a.
Vallfrönämnden

Bifogas: 10 exemplar av vallfröutredningen

Förteckning över utredningar som presenterats vid överläggningarna (bifogas)

Sammanfattning av proposition, utskottsutlåtande och riksdagsbeslut

Jordbrukarnas inkomstförhållanden och jämförelse med andra grupper

Exportkostnadernas inverkan på inkomstjämförelserna

Överskottsproduktionens påverkan på jordbrukarnas inkomster

Förutsättningar för nyetablering

Prisutvecklingen i olika led

Preliminära beräkningar av rationaliseringsvinsten inom jordbruket

Normkalkylen 1985/86

Kostnadsutvecklingen enligt PM-index

Införselavgiftsmedel från import av fodermedel m m 1985/86

Beräkning av över- eller underkompensation i förhållande till mittpiserna

Mejeri- och slakteriindex

Färdlingsindustrins lönekostnader inom jordbruksprisregleringen

Vissa frågor rörande lönekostnadsutvecklingen

Arbetsvolymen i jordbruket

Investeringsutvecklingen i jordbruket

Lägesrapport från modelljordbruksgruppen

Kontrollstationsöverläggningar

Prisändringars effekter på konsumtion och regleringsekonomi

Utfall av tidigare regelutlösningar

Aktuella handelspolitiska frågor

Marknadsöversikt vegetabilier

Marknadsöversikt animalier

Regleringsekonomi

Inkomstfördelningen mellan olika brukarkategorier

- Ränte- och etableringsstöd

Modell för uppskattning av förväntat producentpris

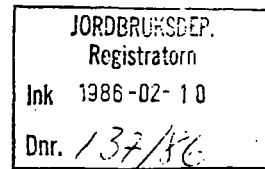

1 (7)

Datum
1986-01-10Dnr
19-179/86

Regeringen

Jordbruksdepartementet

Prisstödet till jordbruket i norra Sverige

Inledning

Regeringen gav genom beslut den 19 juni 1985 statens jordbruksnämnd i uppdrag att företa en översyn av beräkningsunderlaget för prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Översynen borde bl a gälla förhållandena i Norrlands inland, framför allt i Storsjöområdet. Nämnden borde i samband med översynen beakta vad som anförts om ifrågasättande stöd i jordbruksutskottets betänkande 1984/85:33 om livsmedelspolitiken.

Jordbruksnämnden borde vid uppdragets fullgörande samråda med lantbruksstyrelsen och senast den 15 januari 1986 till regeringen inkomma med de förslag som översynen kan föranleda.

Inför nämndens ställningstagande har frågorna behandlats i en arbetsgrupp under ledning av nämnden. I gruppen har också lantbruksverket och Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) varit företrädare. Arbetsgruppen har tagit initiativ till ett seminarium i Östersund den 30 och 31 oktober 1985 där lantbruksnämnderna och LRFs länsförbund i berörda län samt LRF centralt var representerade. Vidare har flertalet norrlandslän besökts och länsföreträdare getts möjlighet att framföra sina uppfattningar och visa förhållandena. Under arbetets gång har fortlöpande kontakter tagits med LRF centralt och dess norrlandsdelegation.

∕ Arbetsgruppen har tagit fram en rapport som bifogas.

Beräkningsunderlaget

Det underlag som används för att beräkna skillnader i produktionskostnader i norra Sverige i förhållande till mellansverige utgörs i första hand av en ekonomisk/statistisk modell. Översynen har härvid koncentrerats till denna beräkningsmodell.

En genomgång av beräkningsmodellen har gjorts vad avser såväl dess principiella uppbyggnad som dataunderlag. Härvid har gruppen funnit motiverat att göra vissa förändringar i såväl den principiella upp-

byggnad som ifråga om dataunderlaget. Dessa förändringar påverkar beräkningsresultatet i ringa omfattning. En särskild PM om beräkningsmodellen bifogas.

Stödområdesindelningen med särskild hänsyn till förhållandena i Norrlands inland

-----

Arbetsgruppen har i enlighet med uppdraget till nämnden särskilt prövat förhållandena i Norrlands inland. Gruppen har tagit fram 4 alternativ till nu gällande stödområdesindelning. Översiktligt redovisas denna indelning i bilaga 1.

Alt 1.

Alternativet innebär en återgång till den områdesindelning som gällde före den 1 juli 1985. Denna förändring påverkar såväl stödet för mjölk som stödet för kött och fläsk. Vid detta alternativ bedöms de delar av Värmlands och Kopparbergs län som före den 1 juli 1985 ingick i område 3 bli missgynnade i förhållande till produktionskostnadsnivån. Området runt Storsjön i Jämtlands län bedöms bli överkompenserat i förhållande till produktionskostnadsnivån. Kostnaderna för detta alternativ beräknas till ca 2 milj kr i förhållande till nuvarande stödområdesindelning.

Alt 2.

Alternativet innebär en sammanslagning av nuvarande område 2 A och 2 B. Denna förändring påverkar endast mjölkstödet. Detta nya område 2 kommer att bli stort till ytan med mycket varierande produktionsförutsättningar. Vissa områden kommer vid en stödnivå som motsvarar det genomsnittliga behovet därmed att underkompenseras medan andra klart överkompenseras. Detta alternativet bedöms bli kostsamt. Kostnaden beräknas bli ca 6,5 milj kr i förhållande till nuvarande stödområdesindelning.

Alt 3.

Alternativet innebär i stort en återgång till den områdesindelning som gällde före den 1 juli 1985. Skillnaden i förhållande till alternativ 1 är att de delar av Värmlands och Kopparbergs län som före den 1 juli 1985 ingick i område 3 skulle överföras till område 2. Därigenom skulle dessa delar ges ett stöd som bättre motsvarar produktionskostnadsnivån. Beträffande Storsjöområdet gäller samma invändning som under alternativ 1. Kostnaden för detta alternativ beräknas till ca 3,0 milj kr i förhållande till nuvarande stödområdesindelning.

Alt 4.

Alternativet innebär dels att ett bälte inom nuvarande område 2 B i Jämtlands och Västernorrlands län utmed gränsen till område 1 överförs till område 2 A och dels att de delar av Värmlands och Kopparbergs län som f n ingår i område 2 B överförs till område 2 A.

Förslaget innebär i detalj överföring från 2 B till 2 A för följande kommuner och församlingar inom Västernorrlands, Jämtlands, Kopparbergs och Värmlands län.

Västernorrlands län

- Av Sollefteå kommun
  - Edsele och Ådals-Lidens församlingar
- Av Örnsköldsviks kommun
  - Anundsjö, Björna och Trehörningssjö församlingar

Jämtlands län

- Av Ragunda kommun
  - Borgvattnets församling
- Av Strömsunds kommun
  - Hammerdals församling
- Av Östersunds kommun
  - Häggenås, Lockne, Lit, Näs och Sunne församlingar
- Av Krokoms kommun
  - Aspås, Näskotts och Alsens församlingar
- Av Åre kommun
  - De delar som ej ingår i område 1
- Av Bergs kommun
  - De delar som ej ingår i område 1
- Bräcke kommun

Kopparbergs län

- Malungs kommun
- Av Älvdalens kommun
  - Älvdalens församling
- Av Mora kommun
  - Våmhus, Venjan, delar av Mora församling

Värmlands län

- Av Torsby kommun
  - Norra Finnskoga, Södra Finnskoga, Dalby, Nyskoga, Norra Ny, Vitsands, Östmarks och Lekvattnets församlingar
- Av Arvika kommun
  - Bogens församling

Detta alternativ innebär en anpassning av stödområdesindelningen till produktionskostnadsnivån i de aktuella områdena och kan därför betraktas som en så långt möjligt rättvis områdesindelning i Norrlands inland.

Kostnaden för denna ändring beräknas till ca 1,5 milj kr i förhållande till nuvarande stödområdesindelning.

Arbetsgruppen förordar alternativ 4.

Stödområdesindelningen med anledning av gjorda framställningar

Jordbruksnämnden har enligt tidigare bemyndigande möjlighet att besluta om smärre områdesändringar.

Under senare delen av 1970-talet och hittills under 1980-talet har framförts önskemål om sådana ändringar. Framställningar har gjorts hos regeringen, kommittén för översyn av stödet till jordbruket i norra Sverige, 1983 års Livsmedelskommitté och statens jordbruksnämnd.

Nämnden har under hänvisning till arbetet i nämnda kommittéer inte gjort några områdesändringar inom ramen för detta bemyndigande sedan den 1 juli 1981.

Arbetsgruppen har haft i uppdrag att överväga gjorda framställningar och ta fram ett förslag i detta hänseende för nämndens avgörande.

Arbetsgruppens förslag innebär följande:

Tillstyrkes

Värmlands län

- Av Grums kommun
  - Värmskogs församling
- Av Filipstads kommun
  - Rämmen och Gåsborn församlingar
- Av Arvika kommun
  - Bogens församling
- Av Torsby kommun
  - Nyskoga, Östmark, Vitsand, Norra Ny och Lekvattnets församlingar

Kopparbergs län

- Av Ludvika kommun
  - Säfsnäs församling
- Av Malungs kommun
  - Malungs församling
- Av Mora kommun
  - Venjans församling

Jämtlands län

- Av Åre kommun
  - Mörsil församling
- Av Strömsunds kommun
  - Gåxsjö församling

Norrbottnens län

- Av Bodens kommun
  - Edefors och Gunnarsbyns församlingar

Avstyrkes

Stockholms län

- Av Norrtälje kommun
  - Björkö-Arholma, Blidö, Frötuna, Rådmansö, Singö, Vaddö och Vätö församlingar

Uppsala län

- Älvkarleby kommun
- Av Tierps kommun
  - Hällnäs, Tegelmora, Tierps, Västlands, Österlövsta, Vendels och Tolfta församlingar
- Av Östhammar kommun
  - Gräsö, Dannemora, Films, Börsils, Forsmarks, Hargs, Hökhuvuds, Valö, Öregrund, Östhammars och Morkarla församlingar

Västmanlands län

Norbergs kommun
Fagersta kommun
Skinnskattebergs kommun

Värmlands län

Av Filipstads kommun
Nordmarks församling

Kopparbergs län

Av Ludvika kommun
Grangärde församling
Av Mora kommun
Våmhus församling

Gävleborgs län

Av Övanåkers kommun
Voxna församling

Västernorrlands län

Av Sundsvalls kommun
Liden och Holms församlingar
Av Sollefteå kommun
Edsele församling

Jämtlands län

Av Åre kommun
Mattmar församling
Av Krokoms kommun
Ålsens församling
Av Strömsunds kommun
Hammerdals församling
Av Östersunds kommun
Häggenås församling

Västerbottens län

Bjurholms kommun
Vindelns kommun
Burträsk kommun

Norrbottnens län

Kalix kommun
Haparanda kommun

Kostnaden för dessa områdesändringar beräknas vid nuvarande stödnivå uppgå till 1,8 milj kr.

Jordbruksnämndens övervägande och förslag

Beräkningsunderlaget

Statens jordbruksnämnd anser efter de förändringar som arbetsgruppen föreslagit att beräkningsmodellen väl fyller sin funktion som ett underlag vid överväganden om stödbeloppens storlek och områdesindelning. Även andra faktorer som t ex produktionsutveckling, regional- och sysselsättningspolitiska aspekter samt miljö- och naturvårdshänsyn bör kunna beaktas.

Stödområdesindelningen

Arbetsgruppen har tagit fram 4 alternativ till nuvarande stödområdesindelning. Gruppen har förordat alternativ 4. Nämnden har liksom gruppen funnit att detta alternativ genom relativt små förändringar av stödområdesindelningen i berörda områden leder till en betydande förbättring vad gäller överensstämmelsen mellan stödnivå och produktionskostnadsnivå. Nämnden föreslår nu sålunda en ändring av stödområdesindelningen i enlighet med tidigare nämnda alternativ 4 till en vid nuvarande stödnivå beräknad kostnad av 1,5 milj kr i förhållande till nuvarande stödområdesindelning.

Nämnden har sedan tidigare bemyndigande att besluta om smärre områdesändringar. Såsom framgått av det tidigare har till följd av att nämnden under några år inte tagit ställning till gjorda framställningar antalet icke avgjorda sådana blivit stort. Med hänsyn till det nu anförda där förslagen om ändrad områdestillhörighet blivit relativt omfattande och bör ses i samband med överväganden om stödområdesindelning för Norrlands inland vill nämnden underställa regeringen samtliga ändringsförslag för prövning.

Nämnden föreslår sålunda ändrad områdestillhörighet enligt följande.

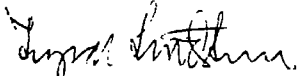
Län	Kommun	Församling	Förändrad områdestillhörighet
Värmland	Grums	Värmskog	Från 4 till 3
	Filipstad	Rämmen, Gåsborn	"
	Arvika	Bogen	Från 3 till 2B
	Torsby	Lekvattnet, Östmark, Nyskoga, Vitsand, Norra Ny	"
Kopparberg	Ludvika	Säfsnäs	Från 4 till 3
	Mora	Venjan	Från 3 till 2B
	Malung	Malung	"
Jämtland	Åre	Mörsil	Från 2B till 1
	Strömsund	Gåxsjö	"
Norrbottnen	Boden	Edefors, Gunnarsbyn	Från 2A till 1

Kostnaden härför beräknas till 1,8 milj kr i förhållande till nuvarande stödområdesindelning.

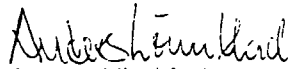
De förslag till områdesändringar med hänvisning till förhållandena i Norrlands inland och smärre områdesändringar beräknas sålunda uppgå till totalt ca 3,3 milj kr i förhållande till nuvarande stödområdesindelning.

Jordbruksnämnden har vid uppdragets fullgörande haft samråd med lantbruksstyrelsen.

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören och ledamöterna Alamaa, Brangmo, Ekberg och Fringel efter föredragning av t f byråchefen Lönnblad i närvaro av avdelningscheferna Sjöberg och Öjeheim.

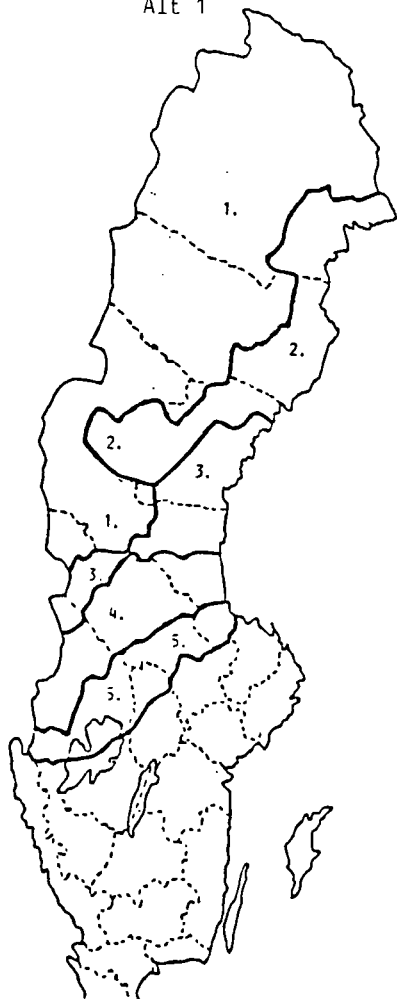
Ingvar Lindström

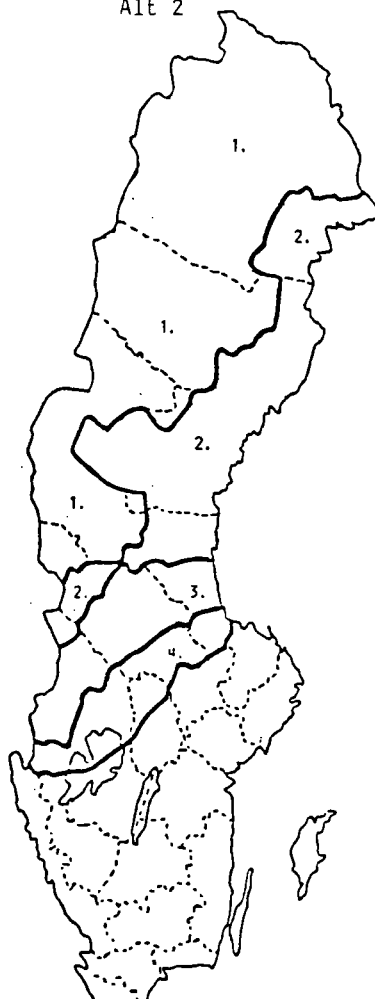
Anders Lönnblad

Schematiska skisser över fyra alternativa områdesförändringar avseende områdesindelningen för pristödet till jordbruket i norra Sverige.

Alt 1

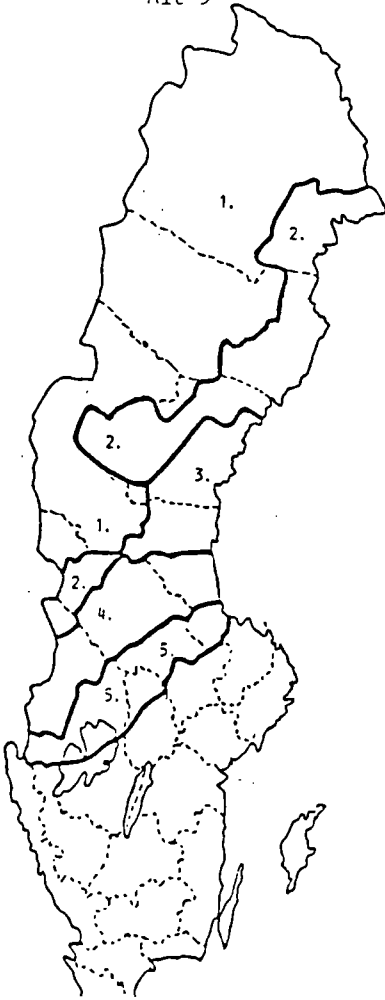

Alt 2

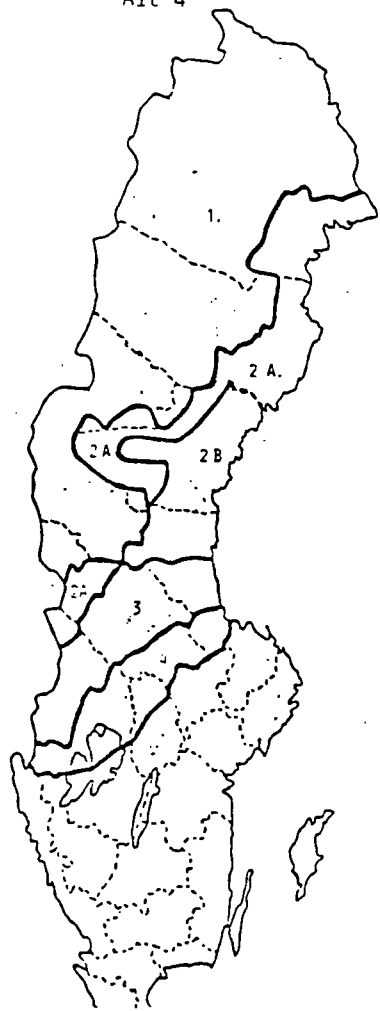

Alt 3

Alt 4

Statens Jordbruksnämnd

Översyn av beräkningsunderlaget för prisstödet till jordbruket i norra Sverige

1986-01-03

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning

1. Bakgrund

- 1.1 Bakgrunden till föreliggande översyn av beräkningsunderlaget
- 1.2 Prisstödets nuvarande utformning

2. Jordbruksproduktionens omfattning och utveckling

3. Beräkningsunderlag för prisstödet

- 3.1 Inledning
- 3.2 Stödnivåer
- 3.3 Områdesgränser

4. Beskrivning av beräkningsmodellen

5. Analys av beräkningsmodellen

- 5.1 Översyn av beräkningsmodellen för norrlandsstödet
  - 5.1.1 Kapitalkostnadernas inverkan på kostnadsskillnaderna
  - 5.1.2 Översyn av skillnader i byggnadskostnader
  - 5.1.3 Maskinkostnader
  - 5.1.4 Merkostnader för markanläggningar
  - 5.1.5 Ökade kostnader för byggnadsunderhåll till följd av behov av lejd arbetskraft i norra Sverige
  - 5.1.6 Skördenivå
  - 5.1.7 Gödselgivornas storlek
  - 5.1.8 Kostnader för variationer i skördens storlek och kvalitet

- 5.1.9 Torkningskostnader
- 5.1.10 Aktualisering av foderstater
- 5.1.11 Typpårdarnas representativitet
- 5.1.12 Kostnader för skillnader i
arrondering, transportavstånd m m
- 5.1.13 Beräkning av produktequivallenter
- 5.1.14 Redovisning av diverse kostnader
- 5.1.15 Realräntenivå
- 5.1.16 Ökad användning av ensilage vid
företag med mindre besättningar
- 5.1.17 Diverse samkostnader
- 5.1.18 Arbetsåtgång i norra Sverige
- 5.1.19 Alternativ beräkningsmodell
- 5.1.20 M-30 alternativet

6. Analys av beräkningsresultaten

- 6.1 Utgångspunkt för analysen
- 6.2 Med och utan fodersäd
- 6.3 Alternativ beräkningsmodell
- 6.4 Alternativ databas
- 6.5 Kombination av alternativ beräkningsmodell och
alternativ databas
- 6.6 Jämförelse mellan beräkningsresultat och aktuell
stödnivå

7. Utvärdering av nuvarande indelning av stödområden

STATENS JORDBRUKSNÄMND
Animaliebyrå

1986-01-03

SAMMANFATTNING

Statens jordbruksnämnd har på uppdrag av regeringen företagit en översyn av beräkningsunderlaget för fastställandet av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Prisstöd utgår till produktion av mjölk, nötkött och fläsk samt smågrisproduktion, getskötsel och potatisodling. Den totala kostnaden beräknas uppgå till ca 400 Mkr under budgetåret 1985/86. Merparten av det totala stödbeloppet, eller ca 380 Mkr går till mjölk- och köttproduktionen. Föreliggande översyn har därför koncentrerats till den modell för beräkning av merkostnaderna för kött- och mjölkproduktionen som utgjort det viktigaste beräkningsunderlaget sedan stödet introducerades 1971.

Arbetet med översynen som har bedrivits i nära kontakt med LRF och lantbrukssverket inleddes med att statens jordbruksnämnd arrangerade ett seminarium i Östersund under oktober månad. Till detta inbjöds representanter för LRFs länsförbund- och lantbruksnämnderna i norra Sverige.

Vid seminariet redovisades och diskuterades det hittills använda beräkningsunderlaget för prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Inhämtade synpunkter har sedan analyserats.

Som ett resultat av föreliggande översyn har förändringar i beräkningsmodellen gjorts. Beräkningsunderlaget har vidare kompletterats genom att en alternativ beräkningsmodell utarbetats.

Med genomförda förändringar och kompletteringar anser nämnden att beräkningsmodellen utgör ett bra underlag för att fastställa prisstödet till jordbruket i norra Sverige.

Nämnden vill dock poängtera att en beräkningsmodell av detta slag endast kan ge resultat av indikativ karaktär. När de faktiska stödbeloppen fastställs bör även faktorer såsom produktionsutveckling, speciella lokala förhållanden, regionalpolitiska hänsyn m m vägas in.

I föreliggande rapport ges en aktuell beskrivning av produktionsutvecklingen i Norrland satt i förhållande till landet i övrigt. Av denna redovisning framgår att det finns tendenser till en minskad mjölk- och köttproduktionen i Norrland. Även om det är för tidigt att dra några definitiva slutsatser om den negativa produktionsutvecklingen i Norrland och då speciellt i dess inland bör utvecklingen följas noggrant.

Beräkningarna indikerar att det kan finnas anledning att företa vissa ändringar inom stödområde 2 av gränsen mellan 2 A och 2 B. I rapporten presenteras fyra alternativa förslag.

Därutöver redovisar gruppen förslag till vissa smärre gränsjusteringar.

1 Bakgrund

1.1 Bakgrunden till föreliggande översyn av beräkningsunderlaget

Enligt beslut den 19 juni 1985 uppdrar regeringen åt statens jordbruksnämnd att företa en översyn av beräkningsunderlaget för prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Översynen bör bli gälla förhållandena i Norrlands inland, framför allt inom Storsjöområdet. Nämnden bör i samband med översynen beakta vad som anförts om ifrågavarande stöd i jordbruksutskottets betänkande 1984/85:33 om livsmedelspolitiken.

Jordbruksnämnden bör vid uppdragets fullgörande samråda med lantbruksstyrelsen och senast den 15 januari 1986 till regeringen inkomma med de förslag som översynen kan föranleda

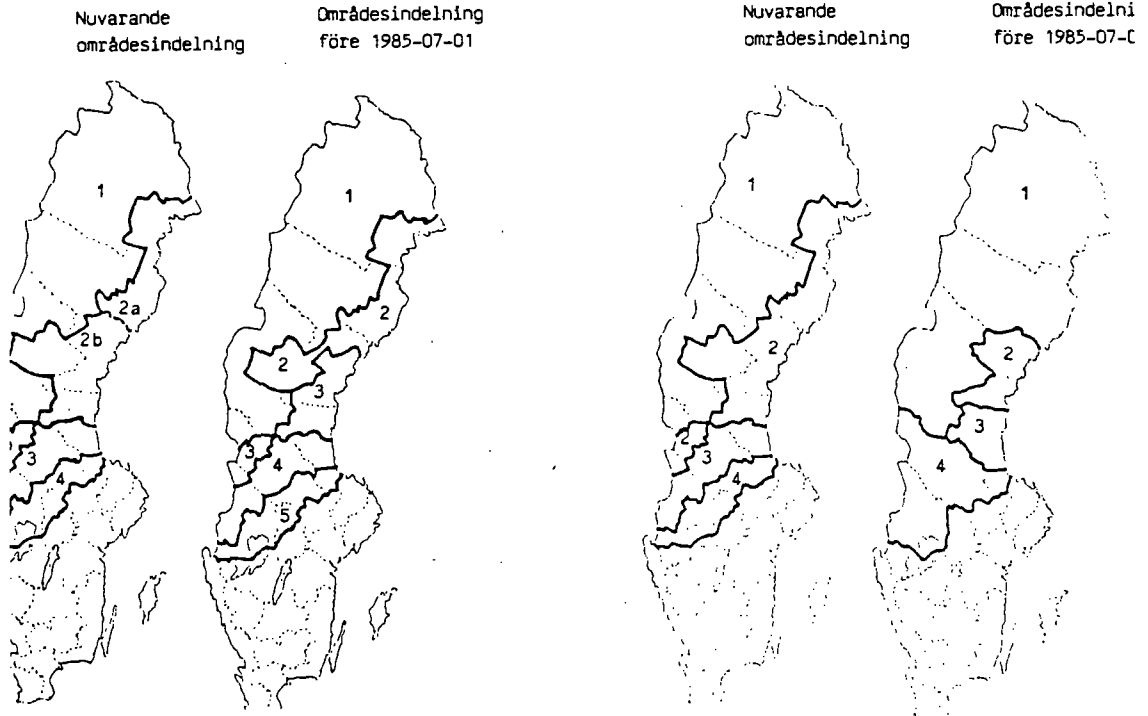
Statens jordbruksnämnd har för att bereda denna fråga tillsatt en arbetsgrupp. Ordförande har varit Olle Hansson. I övrigt har ingått Eskil Nilsson, LRF, Alf Wallin, LBS, och Hans Härshammar, JN. Sven Nilsson LN i Skaraborgs län har bistått gruppen speciellt vad avser beräkningsmodellen

Ursprunget till föreliggande översyn av beräkningsunderlaget för prisstödet till norra Sverige ("norrlandsstödet") kan hänföras till det betänkande som kommittén för översyn av stödet till jordbruket i norra Sverige presenterade (DS Jo 1982:7). Kommittén föreslog förutom nya stödnivåer även delvis nya områdesgränser. De föreslagna områdesgränserna kom att bli mycket diskuterade. Det var främst i Norrlands inland som kritiken var stor. De "gamla" och "nya" områdena framgår av fig 1 - 2.

Fig 1, mjölk

Fig 2, kött

Den beräkningsmodell som använts som underlag vid framräknandet av prisstödbeloppen kom också att diskuteras och ifrågasättas. Norrlandskommittens betänkande resulterade inte i någon proposition under 1982, utan istället överlämnades betänkandet till 1983 års Livsmedelskommitte (LMK). LMKs förslag till framtida utformning av norrlandsstödet var till stor del detsamma som Norrlandskommittens förslag. Regeringens proposition 1984/85:166 om livsmedelspolitiken innehöll också i huvudsak de förslag till framtida norrlandsstöd som ursprungligen presenterats av Norrlandskommitten. Riksdagen beslöt emellertid att öka stödet med ytterligare 60 miljoner kronor. Även kommittens förslag till nya områdesgränser diskuterades livligt. Den av Norrlandskommitten använda beräkningsmodellen kom återigen i blickpunkten. Områdesförändringen genomfördes dock, men med det viktiga tillägget att en översyn av beräkningsunderlaget skulle företas. Denna översyn presenteras i föreliggande rapport.

Målet för jordbruksproduktionen i norra Sverige¹⁾ preciseras i jordbruksutskottets betänkande (JoU 1984/85:33)

"Utskottet understryker att det är viktigt att målet att jordbruksproduktionen i norra Sverige bör bibehållas i ungefär nuvarande omfattning verkligen uppfylls och att jordbrukarna ges erforderliga förutsättningar härför"

Motiven för detta mål preciseras också av jordbruksutskottet (JoU 1984/85:33)

"Utskottet delar uppfattningen att det med hänsyn till jordbrukets stora betydelse för befolkning, sysselsättning, service, miljö m m i norra Sverige finns anledning att även fortsättningsvis behålla ett regionalpolitiskt motiverat stöd för näringen i denna del av landet"

Det är även väsentligt ur försörjningsberedskapssynpunkt att en regional väl differentierad jordbruksproduktionen upprätthålls. De stöd som bör utgå till jordbruket i norra Sverige för att uppfylla produktionsmålet skall utgöras av prisstöd och rationaliseringsstöd.

Prisstödet skall syfta till att kompensera jordbruket i norra Sverige för att dess produktionskostnader är högre än motsvarande kostnader i mellersta Sverige. Stödet till jordbruket i norra Sverige ingår inte i den totala värdevolym som ligger till grund för prisregleringen. Därigenom ges ingen kompensation inom ramen för kompensationsssystemet. Kostnadskompensationen för uppsamling och förädling baseras på de totala kostnaderna, vilket innebär att det högre kostnadsläget i norra Sverige påverkar beloppens storlek.

1) Med norra Sverige brukar man i samband med att prisstödet till jordbruket i norra Sverige diskuterades avse Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län samt den del av Älvsborgs län som omfattar landskapet Dalsland. Fortsättningsvis kommer även begreppen mellansverige och mellersta Sverige att användas. Då menas i huvudsak produktionsområdet Götalands norra slättbygder och Svealands slättbygder.

Inom ramen för jordbruksprisregleringen omfördelas vissa belopp till förädlingsindustrin i norra Sverige som kompensation för deras högre kostnadsläge.

Sammanfattningsvis kan alltså sägas att ett särskilt produktionsmål gäller för norra Sverige. Detta innebär att den framtida produktionsvolymen skall ungefär motsvara nuvarande volym. Detta skall åstadkommas genom prisstöd och rationaliseringsstöd. Prisstödet skall användas generellt för att förbättra lönsamheten inom jordbruksproduktionen.

1.2 Prisstödet nuvarande utformning

Prisstödet till jordbruket i norra Sverige tillkom i sin nuvarande utformning 1971. Även tidigare utgick regionala stöd till jordbruket i form av extra mjölkpristillägg, fraktbidrag och reducerade slaktdjursavgifter.

Nuvarande prisstöd utgår i form av ett tillägg på avräkningspriset på mjölk levererad till mejeri samt på veterinärbesiktat kött av nötkreatur, får och svin. Prisstöd till getskötseln utgår i form av ett årligt belopp per mjölkproducerande get. Prisstöd till smågrisproduktionen utgår med ett årligt belopp per sugga.

Dessutom utgår prisstöd till rennäringen baserat på antal slaktade renar. Fr o m budgetåret 1985/86 utgår även stöd till potatisodlingen. Beloppet utgår med visst belopp per arealenhet och år

Under 1980- talet har stödbeloppen räknats upp 1980, 1981, 1982, 1984 och 1985. Kostnaderna för stödet hittills under 1980- talet framgår av tabell 1.

Tabell 1

Norrlandsstöd, Milj kr

	<u>Anvisat</u>	<u>Utfall</u>
1980/81	193,6	201,6
1981/82	228,0	238,8
1982/83	255,0	273,7
1983/84	273,0	271,9
1984/85	330,0	330,8
1985/86	412,0	

Prisstödet för 1985/86 grundar sig på beräkningar gjorda av kommittén för översyn av stödet till jordbruket i norra Sverige. Kommittén som lade fram sitt betänkande 1982, presenterade ett förslag till prisstödsnivå fr o m den 1 januari 1983. Stödnivåerna var beräknade bl a med hjälp av den beräkningsmodell som nu är föremål för översyn. Nuvarande prisstödsbelopp är baserade på Norrlandskommittens förslag som först räknats upp med 15 % motsvarande tre fjärdedelar av förändringen av PM-index oktober 1981 - oktober 1983 och därefter med 7,6 % motsvarande förändringen i PM-index oktober 1983 - oktober 1984.

Som tidigare nämnts beslutade riksdagen att ett särskilt stöd till jordbruket i norra Sverige på ytterligare 60 miljoner kronor skulle utgå i form av ett särskilt prisstöd under 1985/86.

"Utskottet finner för sin del skäligt att ytterligare 60 milj kr anvisas för ändamålet. Detta belopp bör användas för särskilt prisstöd till jordbruket i norra Sverige i form av uppräkning av örestalen på olika produkter" (JoU 1984/85:33).

Det ordinarie och särskilda prisstödet stödnivåer för 1985/86 är följande:

Norrlandsstödet fr o m 1 juli 1985

ORDINARIE NORRLANDSSTÖD

Produkt	Prisstödsområde				
	1	2A	2B	3	4
Mjölk öre/kg ¹⁾	57,1	42,2	39,7	26,1	9,9
Kött öre/kg ³⁾	478	323	323	198	50
Fläsk öre/kg	99	74	74	25	-
Modersugga kr/sugga och år ²⁾	745	495	495	250	125

1) 4 % fetthalt

2) Prisstöd till smågrisproduktion lämnas för högst 60 suggor per företag. 120

3) Innefattar kött från får och lamm

DET SÄRSKILDA NORRLANDSSTÖDET

Produkt	Prisstödsområde				
	1	2A	2B	3	4
Mjölk öre/kg ¹⁾	11,4	8,4	7,9	5,2	2,0
Kött öre/kg	95	64	64	39	10
Fläsk öre/kg	58	41	41	5	-
Modersugga kr/sugga och år ²⁾	148	99	99	50	25

GETSTÖDET

Utgår i följande län: Norrbotten, Västerbotten, Jämtland,
Västernorrland, Kopparberg och Värmland.

Ordinarie stöd: 250 kr/år.

Särskilda stödet: 50 kr/år.

POTATIS

Utgår i följande län

Norrbotten: Ordinarie stöd 1 735 kr/ha och år.
Särskilda stödet 345 kr/ha och år.

Västerbotten, Jämtland, Västernorrland och

Gävleborg: Ordinarie stöd 990 kr/ha och år
Särskilda stödet 200 kr/ha och år

REN

190 kronor per slaktad ren.

2. JORDBRUKSPRODUKTIONENS OMFATTNING OCH UTVECKLING

I likhet med utvecklingen i övriga Sverige har antalet brukningsenheter i norra Sverige minskat.

När omfattningen av jordbruket och jordbruksproduktionen fortsättningsvis skall belysas görs detta bl a genom att utvecklingstendenserna i norra Sverige sätts i relation till utvecklingen inom riket totalt och inom produktionsområdena Götalands norra slättbygder (GNS) och Svealands slättbygder (SS).

SS- och GNS-områdena är lämpliga för jämförelser därför att dessa områden använts som jämförelseområden, då stödet till jordbruket i norra Sverige beräknats.

Som framgår av tabell 2.1 minskade åkerarealen mer i norra Sverige under 1970-talet än i riket totalt. Under 1980-talet tycks det som om minskningen i norra Sverige har avstannat och t o m förbytts i en liten ökning. Detta har skett samtidigt som minskningen för riket totalt fortsatt. Det finns dock vissa län i norra Sverige där minskningen av den totala åkerarealen fortsatt. Dit hör Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län.

Tabell 2.1 Areal åker 1971, 1976, 1981 och 1984. Avser brukningsenheter med mer än 2 ha åker

	1971	1976	1981		1985 ¹⁾		
	Ha	Ha	Index	Ha	Index	Ha	
	1000	1000	1971=100	1000	1971=100	1000	
						Index	
						1971=100	
Värmland	125,5	126,0	100	123,9	99	124,7	99
Kopparbergs	68,5	68,1	99	66,7	97	66,7	97
Gävleborgs	80,1	80,2	100	78,7	98	78,9	98
Västernorrland	64,6	65,2	101	62,5	97	62,2	96
Jämtlands	50,2	48,1	96	46,2	92	46,8	93
Västerbotten	97,5	93,0	95	89,3	92	87,1	89
Norrbotten	52,4	47,3	90	46,5	88	45,8	87
Norra Sverige	539,2	527,1	98	514,0	95	512,2	95
Ss	687,9	681,3	99	673,6	98	670,0	97
GNS	467,9	468,6	100	465,4	99	464,0	99
Riket	3 016,3	2 980,0	99	2 937,8	97	2 929,3	97

Källa: Jordbruksstatistik årsbok

1) Preliminära uppgifter

I takt med att den totala åkerarealen sjunkit har under samma tidsperiod medelarealen ökat. Ökningen av medelarealen har varit betydligt kraftigare i norra Sverige än i riket som helhet, vilket innebär att en större del av företagen lagts ned i norra Sverige. Härvid måste också beaktas att medelarealen i norra Sverige ligger på en förhållandevis låg nivå (tab 2.2). De minsta brukningsenheterna inom norra Sverige finns i Jämtlands- och Västernorrlands län.

Tabell 2.2 Medelareal åker per brukningsenhet 1971, 1981 och 1984. Avser brukningsenheter med mer än 2 ha åker.

Län	1971	1981	1984	Relativ utveckling 1971 - 1984 1971 = 100
Område	Ha	Ha	Ha	
Värmlands	15,3	20,5	21,1	138
Kopparbergs	14,1	18,2	18,8	133
Gävleborgs	14,3	18,2	18,8	130
Västernorrlands	9,6	14,1	14,2	148
Jämtlands	9,6	13,7	13,7	143
Västerbottens	10,5	15,5	16,0	152
Norrbottnens	11,0	17,1	17,0	155
Norra Sverige	12,0	16,9	17,3	157
Ss	38,2	45,3	46,3	121
GNS	29,7	35,5	36,9	124
Riket	20,1	25,5	26,3	131

Källa. Jordbruksstatistisk årsbok

Strukturrationaliseringen inom jordbruket i norra Sverige har stärkt förutsättningarna för att jordbrukarfamiljerna på sikt kan erhålla en stabil sysselsättning och försörjning av jordbruket. Jordbruket i norra Sverige är dock ytterst känsligt för allmänna försämringar i samhällsekonomin. När det finns tendenser till generellt sänkt lönsamhet för jordbruket bör problemen i norra Sverige beaktas med extra varsamhet. Inom animalieproduktionen, som är livsnerven för stora delar av jordbruket i norra Sverige, har problemen varit betydande under 1980-talets första hälft. Ständigt växande överskott tillsammans med borttagna subventioner på nöt och fläsk har inneburit ständigt stigande slaktdjursavgifter, vilket försämrat lönsamheten inom jordbruket.

För mjölk har ett tvåprissystem införts vilket syftar till att begränsa överproduktionen på mjölk. Vid utformningen av tvåprissystemet har Norrland visats speciell hänsyn, genom att reglerna i vissa fall är mer liberala i större delen av Norrland än i övriga landet. Detta kan innebära en viss förstärkning av produktionsförutsättningarna i Norrland jämfört med övriga landet.

Mjölkkproduktionen är den viktigaste sektorn inom animalieproduktionen i norra Sverige. Mjölkkproduktion av betydande omfattning är en förutsättning för att områdets naturliga produktionsbetingelser skall kunna utnyttjas. Förändringen av antalet mjölkkor under 1970- talet och 1980- talets första hälft framgår av tabell 2.3.

Tabell 2.3   Antal mjölkkor 1971 - 1985 vid företag med mer än 2 ha åker.

Län	1971	1976	1982	1983	1984	1985 ¹⁾	Relativ utveckling 1971-1985 1971=100
<u>Område</u>							
Värmlands	23 463	22 516	22 124	21 877	21 647	20 996	89
Kopparbergs	16 495	17 721	18 179	17 970	17 842	17 766	108
Gävleborgs	18 945	19 423	20 507	20 494	20 532	20 133	106
Västernorrlands	21 472	19 552	18 911	18 499	17 969	17 564	82
Jämtlands	18 852	17 986	17 162	16 526	16 135	15 830	84
Västerbottens	32 582	28 516	26 662	25 815	25 424	25 035	77
Norrbottnens	16 026	14 725	15 676	15 450	15 384	14 993	94
Norra Sverige	147 840	140 439	139 221	136 631	134 933	132 317	90
Ss	99 865	96 686	94 487	93 268	92 366	91 050	91
GNS	84 482	73 863	73 223	72 887	72 136	71 059	84
Riket	682 550	663 333	665 189	660 791	655 884	647 582	95

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok

1) Preliminära uppgifter

Minskningen i antalet mjölkkor har varit större i norra Sverige än i riket totalt. Men det finns betydande variationer inom norra Sverige. Kopparbergs- och Värmlands län har sedan 1971 haft en positiv utveckling och tycks ligga på en relativt stabil nivå under 1980-talet. De fyra nordligaste länen däremot befinner sig i en succesiv minskning av koantalet. Det är även de länen som har den minsta medelarealen.

Det minskade antalet kor har i betydande omfattning kompenseras genom en ökad medelavkastning. Fram till 1985 har mjölkinvägningen i riket ökat under hela 1980-talet. I Norrland ökade invägning fram till och med 1983. Därefter började en invägningsminskning. Den var speciellt kraftig under 1985.

Tabell 2.4

Mjölproduktion 1979/80 - 1984/85 i olika prisstödsområden, ton

	<u>80/81</u>	<u>81/82</u>	<u>82/83</u>	<u>83/84</u>	<u>84/85</u>
Riket, total invägning	3 346 463	3 434 464	3 613 760	3 631 507	3 646 990
Norra Sverige	709 215	726 952	769 011	764 668	762 230
% av total invägning	21,2	21,2	21,3	21,1	20,9
Område 1 ³⁾	59 625	63 110	66 246	66 107	66 323
% av total invägning	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Område 2 ²⁾	242 789	244 596	256 650	253 773	251 034
% av total invägning	7,3	7,1	7,1	7,0	6,9
Område 3 ²⁾	112 287	118 263	123 883	122 188	123 015
% av total invägning	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4
Område 4 ³⁾	100 661	105 072	112 005	111 647	112 570
% av total invägning	3,0	3,1	3,1	3,1	3,1
Område 5 ³⁾	193 852	195 912	210 227	210 952	209 288
% av total invägning	5,8	5,7	5,8	5,8	5,7

Källa: Statens jordbruksnämnd

1) 4 %-ig mjölk

2) Enligt den områdesindelning som gällde för 1 juli 1985

3) Områden 1, 4, 5 motsvaras efter områdesförändringen 1 juli av 1, 3, 4

Tabell 2:5

Mjölkinvägning t o m november 1985¹⁾ i förhållande till invägningen närmast föregående år

Mejeriförening

	Jan - nov 1984	Jan - nov 1985	Jan- nov 1985 Jan- nov 1984
Värmlandsmejerier	107 437	103 452	96
Dalarnas MF	99 525	98 150	99
Gefleortens MF	57 614	55 836	97
S:a Hälsinglands MF	46 987	45 365	97
Nedre Norrlands MF	137 983	135 756	98
Ångermanlands MF	61 627	58 677	95
Norrmejerier	120 284	116 602	97
Norrbottens läns PF	78 182	75 306	96
Riket	3 377 614	3 296 731	98

Källa SMR

1) Uppgifterna för november 1985 är preliminära

Det finns flera förklaringar till att mjölkinvägningen minskat under 1985. Årsmånsförändringar spelar sannolikt en väsentlig roll.

Att minskningen i norra Sverige andelsmässigt är större än i riket totalt är anmärkningsvärt med tanke på att anslutningen till två-prssystemet har varit betydligt lägre i norra Sverige än i riket i övrigt. I Norrbottens läns producentförening respektive Norrmejerier är andelen till två-prssystemet andelen anslutna leverantörer 26 % respektive 45 %. I riket är 85 % av leverantörerna anslutna.

Det råder vissa regionala skillnader i norra Sverige vad gäller invägningssminskningen. Störst är minskningen inom Ångermanlands mejeriförenings upptagningsområde.

Den försämrade lönsamheten inom mjölkproduktionen och en negativ framtidstro har lett fram till en större minskning än vad tidigare prognoser har visat. Trots en årlig avkastningsökning på 1,3 - 1,5 % beräknas invägningen inom vissa regioner i Norrland minska med 8 - 10 % fram t o m 1986 jämfört med motsvarande period föregående år.

Norra Sveriges andel av antalet slaktade storboskap i riket var under 1970-talet relativt konstant. Av tabell 2:6 framgår att detta gällde även under 1980-talets första år. På samma sätt som mjölkproduktionen i Norrland började minska 1983 har även produktionen av nötkött minskat något de senaste åren.

Tabell 2:6

Produktion av nötkött 1980/81 - 1984/85 i olika prisstödsområden, ton

	Område ¹⁾				Norra Sverige	Riket	Norra Sveriges andel av riket
	1	2	3	4			
1980/81	9 738	2 901	3 035	8 121	23 795	157 871	15,1
1981/82	10 005	3 009	3 092	8 139	24 245	159 330	15,2
1982/83	10 456	3 228	3 188	8 196	25 068	162 928	15,4
1983/84	9 774	2 843	2 760	7 680	23 057	158 005	14,6
1984/85	9 746	2 822	2 624	7 480	22 672	151 798	14,9

Källa: Statens jordbruksnämnd

1) Enligt den områdesindelning som gällde före 1 juli 1985

Minskningen i mjölk- och nötköttsproduktionen i norra Sverige bör observeras. Än så länge tycks det mest vara fråga om säsongmässiga svängningar, men det kan också vara frågan om en anpassning till en lägre produktionsnivå. Andelen slaktade storboskap av den totala nötköttsproduktionen, främst då av hondjur, har ökat. Tendensen tycks vara densamma i hela norra Sverige. Detta kan bero på att vad som möjligen håller på att hända inte enbart är något Norrlandsproblem utan ett allmänt lönsamhetsproblem inom jordbruket. En del av de noterade produktionsminskningarna

beror på de produktionsbegränsande åtgärder som vidtagits. För norra Sveriges del torde avvecklingsersättningen till mjölkproducenter haft viss betydelse men betydelsen torde inte vara större i norra Sverige än i riket i övrigt.

Antalet svin har i norra Sverige ökat från ca 90 000 i början av 1970-talet till drygt 125 000 under senare delen av deceniet. Ökningstakten under 1980-talet har sedan avtagit. Inom Värmlands och Västerbottens län finns 50 % av samtliga svin i norra Sverige

Svinproduktionens fördelning inom norra Sverige framgår av tabell 2:7

Tabell 2:7

Produktion av fläsk 1980/81 - 1984/85 i olika prisstödsområden, ton

	Område ¹⁾			Norra Sverige	Riket	Norra Sverige andel
	1	2	3			
i riket						
1980/81	4 983	978	1 238	7 199	317 017	2,3
1981/82	5 140	899	1 238	7 277	326 824	2,2
1982/83	5 002	962	1 376	7 340	316 990	2,3
1983/84	5 070	945	1 396	7 411	321 173	2,3
1984/85	5 190	1 021	1 485	7 696	330 625	2,3

Källa: Statens jordbruksnämnd

1) Enligt den områdesindelning som gällde före 1 juli 1985

Norra Sveriges andel av landets totala produktion av nötkött och fläsk är blygsam. Regionalt är dock produktionen av stor betydelse.

Även produktionen av får- och lammkött är i vissa regioner av stor betydelse. Produktionen har ökat successivt under 1980-talet. Drygt 20 % av allt får- och lammkött som produceras i landet kommer ifrån norra Sverige

Tabell 2:8

Produktion av får- och lammkött 1980/81 - 1984/85 i olika prisstödsområden, ton

	Område ¹⁾				Norra Sverige	Riket	Norra Sverige andel av riket
	1	2	3	4			
1980/81	380	226	141	363	1 110	5 463	20,3
1981/82	395	251	142	375	1 163	5 889	19,8
1982/83	436	268	156	390	1 250	5 861	21,3
1983/84	406	262	152	385	1 205	5 732	21,0
1984/85	432	265	144	387	1 228	5 364	22,9

Källa: Statens jordbruksnämnd

1) Enligt den områdesindelning som gällde före 1 juli 1985

3 BERÄKNINGSUNDERLAG FÖR PRISSTÖDET

3.1 Inledning

Den beräkningsmodell som utgör basen för att fastställa norrlandsstödet stödnivåer har använts sedan 1972. I samband med att riksdagen skulle besluta om nya stödnivåer fr o m den 1 juli 1985 och att vissa förändringar i stödets områdesgränser skulle genomföras kom beräkningsmodellen i blickpunkten. Modellen kritiserades då på en rad punkter. Kritiken har nu sammanställts och modellen har varit föremål för en översyn.

Under oktober månad arrangerade JN ett seminarium i Östersund där beräkningsmodellen ingående diskuterades. Till seminariet var representanter för jordbruket inbjudna tillsammans med representanter från samtliga lantbruksnämnder i norra Sverige. Vid seminariet skedde en genomgång av modellens uppbyggnad och en genomgång av den kritik som riktats mot modellen. Efter seminariet gjordes vissa förändringar av den teoretiska modellen.

I det följande sker en redovisning av kritiken mot modellen och hur modellöversynen påverkat modellens nuvarande konstruktion. Innan detta behandlas, redovisas i ett inledande avsnitt de krav man bör kunna ställa på en teoretisk beräkningsmodell av detta slag.

3.2 Stödnivåer

Avgörande för vilka krav som skall ställas på en teoretisk beräkningsmodell av detta slag är hur modellens resultat skall användas

Av mycket stor betydelse för beräkningsresultatet är huruvida företagen producerar egen eller köper in foderspannmålen. I de flesta fall fördyrar egen odling av spannmål animalieproduktionen. Med hänsyn till bl a växtföljden måste dock en viss spannmålsodling i norra Sverige upprätthållas.

Modellresultaten innehåller därför beräkningar utifrån dels ett antagande om att allt foder produceras på den egna gården och dels ett antagande om att allt foder köps in. Detta gör att modellen ger två beräkningsresultat som bör ange inom vilket intervall som merkostnaden för att producera mjölk och kött i norra Sverige ligger.

Beräkningsmodellen indikerar sålunda vissa stödnivåer. Andra viktiga faktorer finns dock att ta hänsyn till då stödbeloppen skall sättas. Minskar produktionen inom visst område kan det t ex av beredsskapsskäl finnas anledning till extra stimulans genom ett högre stöd än vad beräkningsmodellen anger. Även regional och sysselsättningspolitiska skäl samt miljö- och naturvårdshänsyn bör beaktas.

3.3 Områdesgränser

Genom att analysera modellresultaten kan flera typområden med likartade merkostnader föras samman. På så sätt kan en grov uppdelning av norra Sverige genomföras. Den mer detaljerade gränsdragningen måste sedan ske som ett resultat av ställningstagande grundade på kännedom om lokala förhållanden, och efter överväganden enligt punkt 4.1. Rent administrativa ställningstaganden kan också påverka gränsdragningarna. Under årens lopp har gränsdragningarna anpassats genom att mindre gränsjusteringar genomförts.

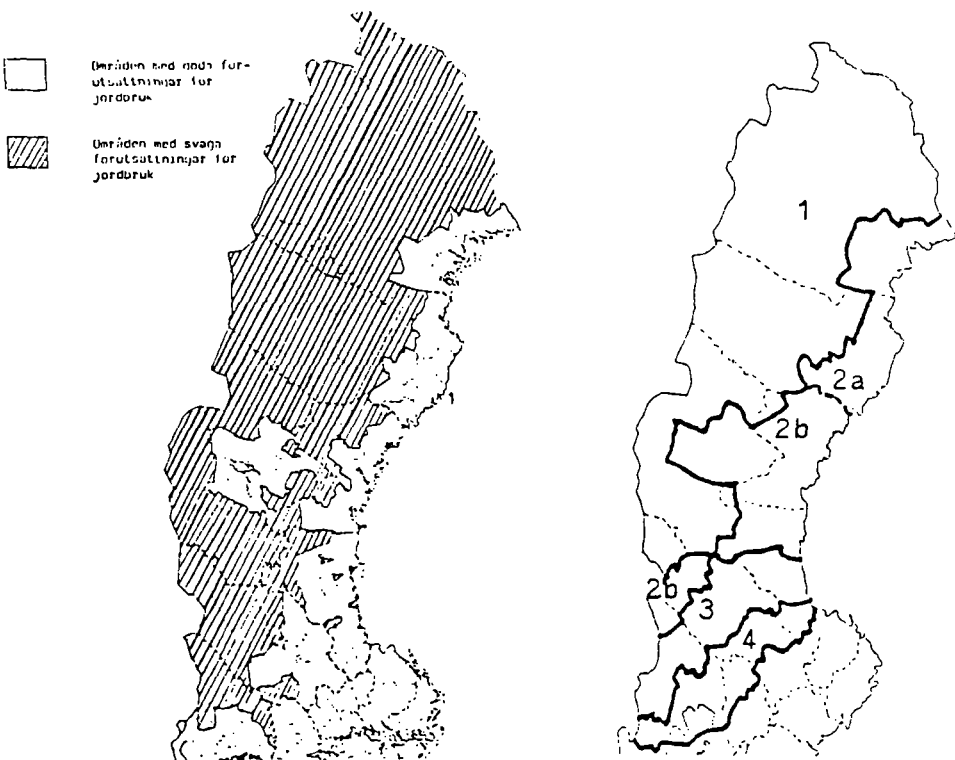

Norrlandskommitten gjorde en indelning av norra Sverige i områden med goda respektive svaga förutsättningar för jordbruksproduktion. Indelningen gjordes med hjälp av respektive lantbruksnämnd.

Som framgår av fig 4.1 råder en mycket god överensstämmelse mellan de båda kartbilderna som beskriver nämnda indelning i områden med goda och svaga förutsättningar resp norrlandsstödet områdesindelning.

Fig 4.1 mellan norrlandsstödet gränser med indelning av norra Sverige i områden med goda resp svaga förutsättningar för jordbruksproduktion.

GRÄNSER indelning goda   GRÄNSER norrlandsstöd
 resp svaga förutsättningar   mjölk
 för jordbruksproduktion

4 BESKRIVNING AV BERÄKNINGSMODELLEN

Jordbruksnämnden har i enlighet med regeringens direktiv (1984/85:393) fått i uppdrag att företa en översyn av beräkningsunderlaget för prisstödet till jordbruket i norra Sverige.

Vid bedömningen av stödet till mjölk och köttproduktionen består beräkningsunderlaget främst av en beräkningsmodell som beräknar merkostnaderna för produktion i norra Sverige. Den företagna översynen av beräkningsunderlaget har därför inriktats på en noggrann genomgång av förevarande modell. Nedan ges en översiktlig beskrivning av modellen. I rapporten "Merkostnader 1985/86 för jordbruket i norra Sverige vid produktion av mjölk och kött" återfinns en betydligt utförligare beskrivning.

Syftet med det statliga stödet till jordbruket i norra Sverige är att kompensera för högre produktionskostnader.

Modellen beräknar merkostnaden för 22 typområden i norra Sverige i förhållande till två referensområden i mellersta Sverige. Produktionen i typföretagen är inriktat på mjölk och kött med en besättningsstorlek på 15 mjölkkor, dvs företag med en i norra Sverige ungefärlig genomsnittlig besättningsstorlek. Varje län i norra Sverige är representerat av 2 - 4 typföretag/typområden, där varje typområde består av ett eller flera skördeområden. Typområdena kan alltså vara relativt stora.

Typområdena, som valts ut i samråd med resp lantbruksnämnd, skall avspegla hur de olika länens naturliga produktionsförutsättningar varierar. Referensområdena finns i Örebro- och Skaraborgs län

Den beräkningsmetodik som används vid den nu genomförda översynen överensstämmer i stort med den som tillämpades av kommittén för översyn av stödet till norra Sverige och som sedermera tillstyrktes av livsmedelskommittén. Vissa förändringar och kompletteringar har dock genomförts i samband med föreliggande översyn. Detta kommenteras i kap 5.

I beräkningsmodellen beräknas och jämförs typföretagets överskott till byggnader och arbete i referensområdena med kalkylmässiga kostnader för arbete och byggnader. När den kalkylmässiga kostnaden beräknas ersätts arbetskraften med avtalsenlig lön jämte sociala avgifter.

Förhållandet mellan typföretagets överskott till arbete och byggnader och den kalkylmässigt beräknade kostnaden för dessa poster i referensområdena utgör kostnadstäckningsgraden. För övriga typföretag beräknas det mjölkpris som är nödvändigt för att kunna uppnå samma kostnadstäckningsgrad. Skillnaden mellan det beräknade priset och det faktiska mjölkpriset i referensområdet har här definierats som typområdets merkostnad per kg mjölk.

Alternativt har även beräkningar utförts där täckningsgraden istället beräknats för arbets och kapitalkostnader

Typföretaget baserar sin mjölk och köttproduktion på en besättning med 15 kor. Det förutsätts egen rekrytering samt uppfödning av 5 tjurar årligen.

Avkastningen per kg i företaget är 6 000 kg mjölk per år.

Avkastningsnivån i växtodlingen baseras på områdets normskörd jämte tillägg på 15 %.

Erfoderlig mängd grovfoder och spannmål produceras på företaget. Slättervallen skördas som hö och skulltorkas. Behovet av bete tillgodoses genom bete av återväxten och betesvall. En parallell beräkning har utförts där det förutsatts att all erfoderlig fodersäd köpts in.

För att erhålla jämförbarhet mellan de olika typområdena har ett exakt arealbehov för produktion av erfoderlig mängd grovfoder och spannmål beräknats för varje företag.

Beräkningsmodellen innehåller en rad uppgifter som är av betydelse för beräkning av skillnaden i produktionskostnad mellan norra och mellersta Sverige.

Beräkningsmodellen kan beskrivas schematiskt såsom i fig 4:1

Fig 4:1

FIG. 1 NUVARANDE BERÄKNINGSMODELL (MODELL A)

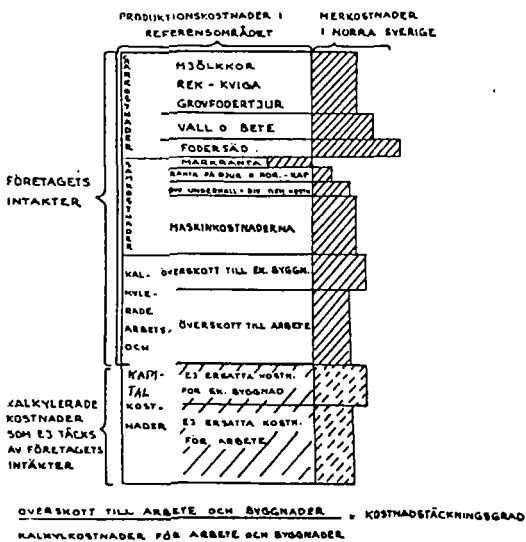
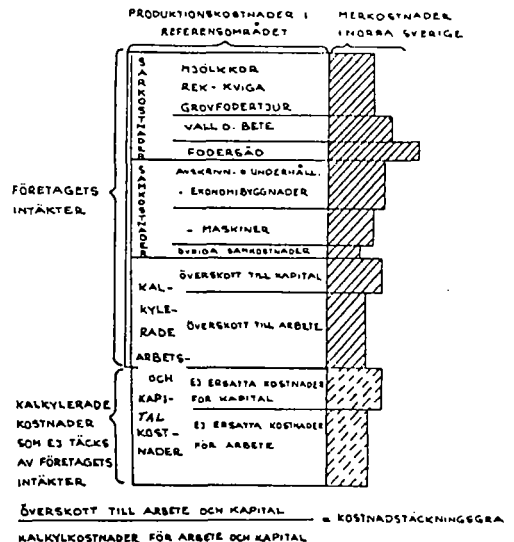

FIG. 2. ALTERNATIV BERÄKNINGSMODELL (MODELL B)

5 ANALYS AV BERÄKNINGSMODELLEN

5.1 Översyn av beräkningsmodellen för norrlandsstödet.

I jordbruksutskottets betänkande 1984/85:33 anförs att beräkningsunderlaget för prisstödet till jordbruket i norra Sverige bör ses över mot bakgrund av den kritik som framförts.

Synpunkter på den hittills använda beräkningsmodellens konstruktion som redovisas i detta avsnitt har kommit fram dels via kontakter med LRF och olika länsmyndigheter och dels under det seminarium som JN arrangerade i Östersund under två dagar i oktober. Till seminariet var representanter för samtliga lantbruksnämnder och LRFs länsförbund i norra Sverige inbjudna.

5.1.1 Kapitalkostnadernas inverkan på kostnadsskillnaderna

Det har framförts önskemål om en särskild analys över hur skillnader i kapitalbehovet påverkar utfallet i beräkningsmodellen.

Kalkylen är emellertid inte en likviditetsberäkning utan bygger på realränteberäkningar eftersom syftet med beräkningarna är att belysa skillnader i produktionskostnader mellan norra och mellersta Sverige.

Att göra jämförande analyser över kapitalbehovet i jordbruket innebär också betydande avvägningsproblem. Som ett exempel kan nämnas att byggnadsinvesteringar i norra Sverige oftast genomförs med statsbidrag .

5.1.2 Översyn av skillnader i byggnadskostnader

Skillnaderna i lagringsutrymmena för gödsel beaktas i modellen genom det "utrymmesindex" för foder och gödselutrymmen som beräknats med utgångspunkt från antalet stalldagar för respektive typområde.

Kostnadsslaget i de olika typområdena beaktas genom ett byggnadskostnadsindex, som har framtagits av lantbruksstyrelsen. Uppräkningen av kostnaderna sker för hela byggnaden, dvs sedan eventuell uppräknings av kostnaderna för foderutrymmen och gödselanläggning skett.

För att erhålla ytterligare precision krävs insamling och analys av faktiska byggnadskostnader. En sådan insamling kräver ett betydande merarbete som vid denna översyn av beräkningsunderlaget inte varit möjligt av tidsskäl

5.1.3 Maskinkostnader

Vad avser maskinuppsättningar har en översyn skett.

Frågan om ökad maskinkostnad till följd av kort odlingstid, svårigheter till maskinsamverkan m m beaktas i modellen på så sätt att maskinkostnaderna per kilo producerad mjölk stiger ju större areal som åtgår.

Kostnader för lejd tröska ingår bland de prisuppgifter på produktionsmedel som samlats in från lantbruksnämnderna. Maskinkostnadsposten är komplicerad och fordrar kontinuerlig översyn. Vid seminariet diskuterades en rad aspekter som kan påverka maskinkostnaderna, t ex stenförekomst, dragkraftsbehov och kapacitetsbehov.

Vid lantbruksuniversitetet finns ett optimeringsprogram för masininvesteringar som bl a är baserat på väderleksdata. Databasen är för närvarande inte så komplett att en bearbetning är möjlig för norra Sverige. Vid kommande översyn bör möjligheterna att komplettera modellen med detta optimeringsprogram undersökas.

5.1.4 Merkostnader för markanläggningar

Investeringskostnaden för markanläggningar har vägts in i markvärdet som ligger till grund för beräkning av markräntan. Investeringar i markanläggningar i norra Sverige sker i stor utsträckning med statligt stöd. Skall de högre investeringskostnaderna beaktas måste även hänsyn tas till detta förhållande. Underhållet för markanläggningar beräknas som ett fast belopp per hektar och utslaget per kg mjölk blir därigenom underhållskostnaden högre i norra Sverige och beaktas alltså i beräkningsmodellen.

5.1.5 Ökade kostnader för byggnadsunderhåll till följd av behov av lejd arbetskraft i norra Sverige.

I beräkningsmodellen tas redan hänsyn till de dyrare byggnadsunderhållskostnaderna i norra Sverige genom att byggnadsunderhållet beräknas på anläggningskostnaden i respektive typområde.

5.1.6 Skördenivå

Skördenivåerna har uppräknats med hänsyn till normskördarna 1985. Dessutom har hänsyn tagits till att vissa områden har utvidgats eller ändrats.

Beräkningen av skördenivån för fodersäd har anpassats genom att ta hänsyn till fördelningen av arealen korn och havre i länen i stället för att som tidigare beräknas som enkla medeltal.

Påslaget på normskörden för fodersäd har reducerats till 15 %.

5.1.7 Gödselgivornas storlek

Gödselgivornas storlek har tidigare beräknats med utgångspunkt från rekommenderade givor. Genom en smärre justering i modellen sker nu beräkningen med utgångspunkt från ersättningsprincipen, d v s behovet av växtnäringssämnen antas stå i direkt proportion till avkastningen.

5.1.8 Kostnader för variationer i skördens storlek och kvalitet.

Höet i mellersta Sverige har högre proteinhalt än i norra Sverige. Några andra kvalitetsskillnader har dock inte kunnat påvisats. Den högre proteinhalten beaktas numera i modellen.

Regionala variationer i avkastningsnivåer har inte undersökts närmare med hänsyn till den begränsade tid som stått till förfogande. Vid en kommande översyn kan det finnas anledning att närmare undersöka de ekonomiska konsekvenserna av årsmånsvariationen för olika typområden.

5.1.9 Torkningskostnader

De rörliga torkningskostnaderna ingår nu som en särskild post i modellen.

5.1.10 Aktualisering av foderstater

Foderstaterna har stämts av mot den ökade avkastningsnivån och med hänsyn till att beräkningarna numera utförs för mjölk med 4,1 % fett och 3,3 % protein.

Lantbruksnämnderna svarar för att ett lämpligt antal typområden tas ut. Samtliga lantbruksnämnder i norra Sverige har fått ökad information om vikten av att välja ut representativa typområden. Vidare har vissa nämnder fått ta ställning till föreslagen utvidgning av typområdena för att därigenom förbättra typområdenas representativitet. Beräkningsmodellen har också kompletterats med en alternativ variant där avkastningen för alla typområdena inom samma stödområde motsvarar stödområdets genomsnittliga avkastning. För alla typområden inom samma stödområde används då stödområdets genomsnittliga avkastning.

5.1.12 Kostnader för skillnader i arrondering, transportavstånd m m.

Typområdena har sedan tidigare varit indelade i tre arronderingsklasser. Klasstillhörigheten påverkar behovet av arbets- och maskintid. För att ytterligare fånga effekten av att skillnader i fältstorlek, fältform, avstånd mm påverkar kostnaderna har posten diverse kostnader räknats upp med 5 % i arronderingsklass II och 10 % i arronderingsklass III.

5.1.13 Beräkning av produktequivivalenter

En analys av avräkningspriserna för mjölk och kött visar en förändring från förhållandet 1:11 under 60-talet till 1:10 under 1970-talet. För närvarande är förhållandet 1:8, men påverkas av slaktdjursavgiften på kött. En långsiktig trendberäkning tyder på att förhållandet 1:9 skulle ha rätt under normala marknadsförhållanden och har därför använts i de nu aktuella beräkningarna.

5.1.14 Redovisning av diverse kostnader

I bilagda rapport "Merkostnader 1985/86 för jordbruket i norra Sverige vid produktion av mjölk och kött har posten diverse kostnader specificerats på ett utförligare sätt än tidigare.

5.1.15 Realräntenivå

Nivå på kalkylräntan har diskuterats. I beräkningsmodellen används 5 % genomgående för alla investeringar i fasta anläggningar. För maskin-, djur-, och rörelsekapital används 7 %. Dessa procentnivåer ansluter sig till de som rekommenderas i lantbruksstyrelsens kalkylanvisningar.

5.1.16 Ökad användning av ensilage vid företag med mindre besättningar

Beräkningsmodellen räknar inte med ensilage eftersom det inte tidigare varit lönsamt med två parallella maskinlinjer vid vallskörd. Tekniken förändras emellertid. Under senare tid har det blivit allt vanligare med konservering av rullbalat ensilage i plastsäckar. Denna teknik gör att det även för mindre enheter kan bli ekonomiskt försvarbart med ensilagehantering.

En omprövning av grovfoderstaten kan således bli aktuell vid en kommande översyn av modellen.

5.1.17 Diverse samkostnader

Alla diverse samkostnader är proportionella till arealen och inte till produktionen, vilket innebär att större arealunderlag medför högre diverse samkostnader per producerad kg/mjök.

I rapporten specificeras posten diverse samkostnader utförligt.

5.1.18 Arbetsåtgång i norra Sverige

Beräkningsmodellen tar hänsyn till att arbetsbehovet för att producera typföretagets produktion är högre i norra Sverige än i övriga landet dels genom att antalet arbetstimmar för djurskötslen står i relation till antalet stalldagar och dels genom att det större arealunderlaget i norra Sverige innebär en ökning av arbetskraftsbehovet för växtodlingen.

5.1.19 Alternativ beräkningsmodell

Den beräkningsmodell som används vid fördelningen av prisstödet för mjölk och kött till jordbruket i norra Sverige innehåller i princip 3 kostnadsslag.

- särkostnader
- samkostnader exkl byggnader
- arbets- och byggnadskostnader

Merkostnaden för jordbruket i norra Sverige beräknas som summan av de i beräkningsmodellen ingående kostnaderna, där sär- och samkostnader täckts fullt ut medan merkostnaderna för arbete och byggnader endast täcks i den utsträckning som den allmänna lönsamhetsnivån i jordbruket tillåter. Denna nivå beräknas i modellen så att överskottet i referensområdet till arbete och byggnader sätts i relation till de kalkylerade kostnaderna för dessa poster i samma område. Förhållandet kallas kostnadstäckningsgrad. Vid beräkning av merkostnaderna för jordbruket i norra Sverige reduceras alltså de kalkylerade merkostnaderna för arbete och byggnader med kostnadstäckningsgraden i referensområdet.

Som ett alternativ till denna modell har beräkningar utförts där kostnadsposterna delats upp så att den del av merkostnaderna som blir reducerade endast omfattar kostnader för arbete och kapital.

Nedanstående skiss redovisar den alternativa
beräkningsmodellen

	<u>Nuvarande modell</u>	<u>Alternativ modell</u>
<u>Merkostnader</u> <u>med full</u> <u>täckning</u>	Särkostnader	Särkostnader
	Markränta	Avskrivn och underhåll
	Rta, rörelsekap	- ekonomibyggnader
	Kostn rör övr	- maskiner
	ekbyggn	- övriga byggnader
	Underhåll, markanl	markanläggningar
	Maskinkostnader	
	Övr samkostnader	Övriga samkostnader
<u>Merkostnader</u> <u>med</u> <u>reducerad</u> <u>täckning</u>	Arbetskostnader	Arbetskostnader
	Byggnadskostnader	Kapitalkostnader
		- mark
		- ek byggnad
		- maskiner
		- rörelsekapital

5.1.20 M-30 alternativet

Norrlandskommitten lät utföra parallella beräkningar för ett alternativ som avsåg ett företag med 30 mjölkkor (M 30 alternativet). Detta företag var mer rationellt än företaget med 15 mjölkkor. Bakgrunden var att man ville ha en metod att trappa av pristilläggen för mjölk och kött i de sydligaste prisstödsområdena. Man fann det därvid lämpligt att låta stödnivån i dessa områden ansluta till de lägre merkostnaderna i M-30 alternativet.

Lokalt har man inom prisstödsområdena 3 och 4 kritiserat metoden eftersom M-30 alternativet representerar en företagsstorlek som förekommer i mycket ringa omfattning inom dessa områden. Man anser att avtrappningen bör kunna ske med utgångspunkt från alternativet baserat på 15 kor (M-15 alternativet).

Beräkningar avseende M-30 alternativet har inte utförts vid den nu aktuella översynen.

6. ANALYS AV BERÄKNINGSRESULTATEN

6.1 Utgångspunkt för analysen

Beräkningar har utförts för 1984/85 och för 1985/86. Alla beräkningar har skett parallellt för företag med egen fodersädsproduktion och för företag där all fodersäd köps in.

Som ovan redovisats, har beräkningar utförts dels med den ursprungliga modellen (Modell A) och dels en alternativ modell (Modell B).

I beräkningarna har dessutom två olika databaser använts. Databas A innebär att typområdets avkastningsnivåer satts in medan Databas B innebär att resp typområde antagits ha stödområdets genomsnittliga medelavkastning..

6.2 Med och utan egen fodersäd

Beräkningsmodellen innehåller alternativ både med egen fodersäd och då all fodersäd köps in till företaget.

Huvudalternativets (Modell A, Databas A) resultat redovisas i tabellen nedan.

Prisstöds- område	Modell A Databas A Egen Fodersäd		Modell A Databas A Inköpt Fodersäd		Merkostnaden vid egen fodersäd	
	1984/85	1985/86	1984/85	1985/86	1984/85	1985/86
	4	19	20	16	14	3
3	45	47	35	34	10	13
2b	49	52	41	40	8	12
2a	64	67	52	51	12	16
1	85	88	66	65	19	23

Av resultaten framgår att odling av fodersäd är lönsamt i norra Sverige vid antagna skördenivåer och vid antagna priser på inköpt fodersäd.

Vidare framgår att kostnaderna för produktion av egen fodersäd ökat mellan de två undersökta åren. Eftersom det i beräkningarna antagits ett oförändrat pris på inköpt spannmål sjunker merkostnaden 1985/86 för alternativet inköpt spannmål.

Körningar med den alternativa beräkningsmodellen (Modell A) med den alternativa databasen (Databas B), ger likartade resultat:

Prisstöds- område	Modell A Databas A Egen Fodersäd		Modell A Databas B Inköpt Fodersäd		Merkostnaden vid egen Fodersäd	
	1984/85	1985/86	1984/85	1985/86	1984/85	1985/86
4	25	27	20	19	5	8
3	43	45	34	33	9	12
2b	51	54	42	41	9	13
2a	66	69	54	53	12	16
1	80	83	64	64	16	19

Eftersom skillnaderna mellan 1984/85 och 1985/86 är små har i det följande endast resultaten från 1985/86 analyserats.

6.3 Alternativ beräkningsmodell

En övergång från Modell A till den alternativa beräkningsmodellen, Modell B ger ökade merkostnader i norra Sverige som framgår av sammanställningen nedan (1985/86, öre/kg mjölk):

Prisstöds- område	Modell A Databas A Fodersäd		Modell B Databas A Fodersäd		Merkostnad vid Modell B	
	med	utan	med	utan	med	utan
4	20	14	24	19	4	5
3	47	34	52	39	5	5
2b	52	40	58	47	6	7
2a	67	51	73	58	6	7
1	88	65	95	73	7	8

Merkostnaderna ökar med 4-8 öre genom bytet av beräkningsmodell.

Delvis förklaras skillnaderna av att avskrivnings- och underhållskostnader för byggnader ersätts fullt ut i Modell B. I Modell A slår merkostnader till följd av högre återanskaffningsvärde endast igenom till ungefär hälften.

6.4 Alternativ databas

Om resultaten från beräkningarna med Databas A jämförs med beräkningar, där skördenivåerna för de olika typområdena motsvarar den genomsnittliga i respektive prisstödsområde (Databas B), framgår hur representativa typområdena är. Om enkla medeltal av beräkningar med Databas A inte väsentligt skulle avvika från beräkningar med Databas B skulle typområdena kunna sägas vara representativa.

Resultaten av en sådan jämförelse framgår av nedanstående sammanställning (1985/86, öre/kg mjölk):

Prisstöds- område	Modell A Databas A Fodersäd		Modell A Databas B Fodersäd		Differenser Fodersäd	
	med	utan	med	utan	med	utan
4	20	14	27	19	+7	+5
3	47	34	45	33	-2	-1
2b	52	40	53	41	+1	+1
2a	67	51	69	53	+2	+2
1	88	65	83	64	-5	-1

Jämförelsen visar att i områdena 1, 2a, 2b och 3 är skillnaderna små. Typområdena representerar med andra ord väl respektive prisstödsområde.

Däremot blir skillnaden relativt stor i stödområde 4. Detta måste tolkas så att de utvalda typområdena har något bättre förutsättningar än stödsområdet som helhet.

6.5 Kombination av alternativ beräkningsmodell och alternativ databas

En särskild beräkning har utförts för att bedöma den totala förändringen då både den alternativa beräkningsmodellen och den alternativa databasen har använts. Nedanstående sammanställning redovisar resultatet från denna körning (1985/86, öre/kg mjölk):

1985/86 Prisstöds- område	Modell A Databas A Fodersäd		Modell B Databas B Fodersäd		Differenser Fodersäd	
	med	utan	med	utan	med	utan
4	20	14	30	24	10	10
3	47	34	49	38	2	4
2b	52	40	59	48	7	8
2a	67	51	75	60	8	9
1	88	65	90	72	2	7

Vid analys av merkostnaderna för produktion i norra Sverige är det lämpligt att låta detta senare alternativ (Modell B, Databas B) utgöra utgångspunkt eftersom

- den ansluter till en traditionell kalkylmetodik, genom att arbets- och kapitalkostnaden är de poster som speglar lönsamheten.
- lönsamhetsnivån påverkar därigenom enbart de poster som normalt brukar bära företagarrisken.
- de högre kostnader för avskrivning och underhåll som uppstår till följd av de högre investeringskostnaderna för byggnader i norra Sverige reduceras inte.

Då det gäller övergången till att använda den alternativa databasen bör denna ses som ett komplement för bedömning av merkostnaderna för respektive stödområden. Det kan finnas intresse att känna spridningen mellan typområdena inom respektive prisstödsområde och därför bör beräkningar med Databas A kunna ske parallellt.

6.6 Jämförelse mellan beräkningsresultat och aktuell stödnivå

Resultaten från 1985/86 för Modell B då beräkningarna baserats på Databas B presenteras nedan och jämförs med det aktuella prisstödet (1985/86, öre/kg mjölk):.

Prisstöds- område	Prisstöd 1985/86	Modell B Databas B Fodersäd		Pristillägg i procent av beräknat resultat Fodersäd	
		med	utan	med	utan
4	12,2	30	24	41	51
3	32,1	49	38	66	84
2b	48,8	59	48	83	102
2a	51,9	75	60	69	86
1	70,2	90	72	78	98

För en utförligare redovisning av beräkningsresultaten för mjölk och för en redovisning av beräkningsresultaten för kött hänvisas till rapporten "Merkostnader 1985/86 för jordbruket i norra Sverige vid produktion av mjölk och kött".

7

UTVÄRDERING AV NUVARANDE INDELNING AV
STÖDOMRÅDEN

Fr o m 1 juli 1985 skedde en förändring i norrlandsstödets områdesindelning. Förändringen gällde såväl områdena för mjölk såsom områdena för kött, fläsk samt får och lamm. Förändringarna framgår av fig 1:1 och 1:2 i kap 1

Mjölkområdena förändrades genom att område 2 och 3 blev 2 A och 2 B. Områdena 4 och 3, blev område 5 och 4. Förändringen kom att innebära att områden runt Storsjön i Jämtland kom att ligga i det "tredje bästa området" i stället för som tidigare i det näst bästa området. Detsamma gäller de inre delarna av Västernorrlands län.

Vad gäller övriga produktslag innebar förändringen att en anpassning till mjölkområdena genomfördes, dock med den skillnaden att ingen uppdelning i område 2 A och 2 B genomfördes.

I regeringens direktiv till föreliggande utredning står bl a följande:

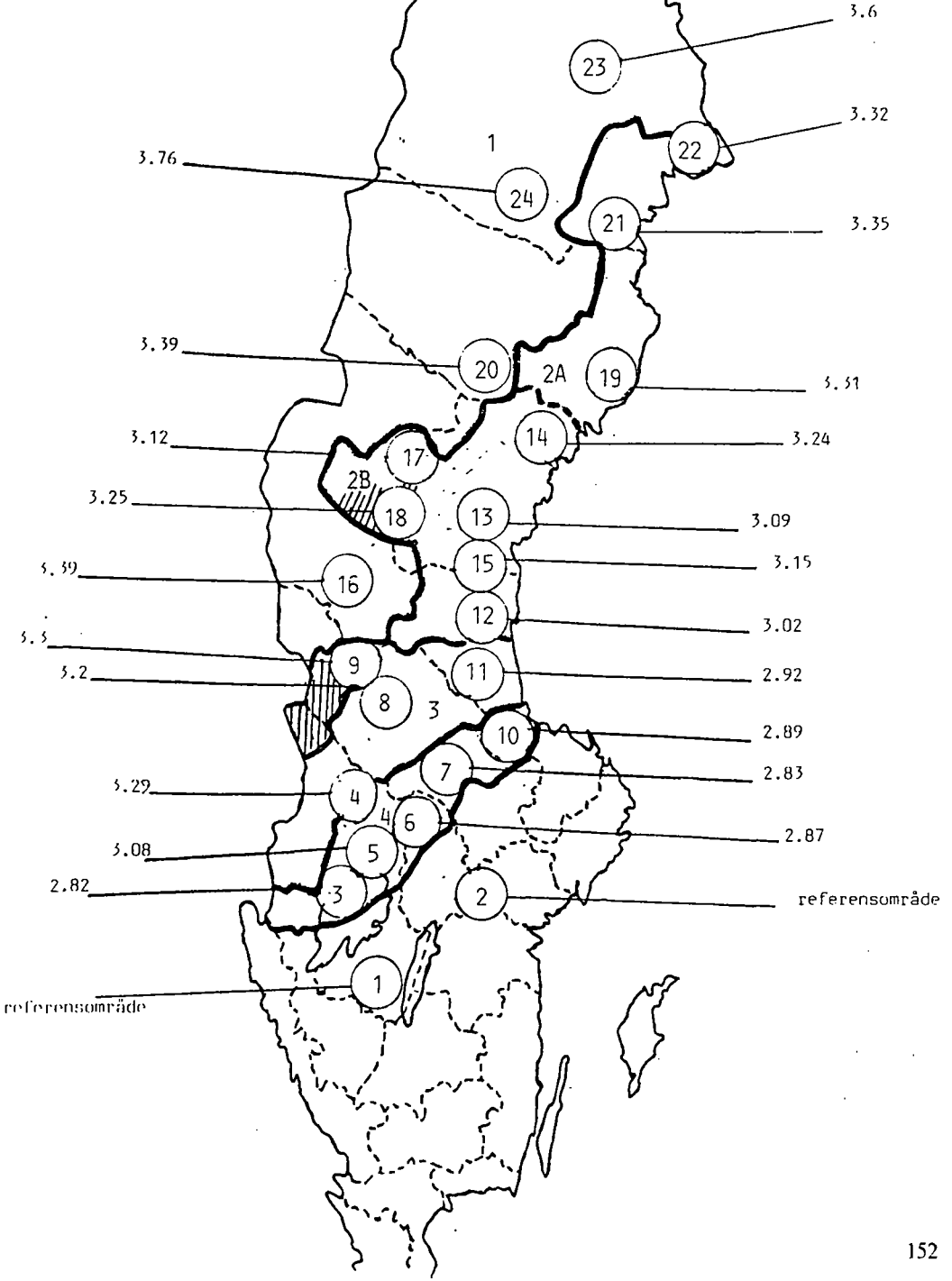
"Översynen bör bl a gälla förhållandena i norrlands inland, framför allt inom Storsjöområdet"

I den nu aktuella översynen av beräkningsunderlaget är det därför naturligt att också göra en prövning av den genomförda områdesindelningen. Det har tidigare i denna utredning betonats att det resultat som beräkningsmodellen ger är av indikativ natur.

Modellen kan således inte "mejsla" ut några färdiga områden. Däremot kan modellen ge en god indikation på var gränserna bör gå. I fig 7:1 framgår merkostnaderna 1985/86 vid de olika typområdena.

DATABAS: HUVUDALTERNATIVET

OMRÅDESINDELNING FÖR
PRISSTÖD TILL MJÖLK

Vad avser områdena 1,3 och 4 anser utredningsgruppen av modellresultaten indikerar att den nuvarande områdesindelningen är väl anpassad. När det gäller områdena 2 A och 2 B är det svårare. I område 2 B råder en förhållandevis stor spridning i resultaten mellan de olika typgårdarna. Typgård nr 9, 18 och 14 har en merkostnad på 3,27 kr/kg respektive 3,36 kr/kg och 3,29, vilket kan jämföras med typgård nr 12 som har 3,13 kr/kg.

Det finns en skillnad i resultaten mellan typgårdarna i område 2 A och typgårdarna i område 2 B. Men det finns samtidigt typgårdar som 18, 14 och 9 som mycket väl skulle kunna ligga i område 2 A.

Typgård 18 ligger i Bräcke kommun i Jämtlands län. Typgård 9 ligger i norra Dalarna. Båda är representativa för ett relativt stort område. (Det streckade området på kartan).

Med utgångspunkt från tidigare nämnda regeringsdirektiv och de resultat som beräkningsmodellen indikerar kan det finnas anledning att genomföra en mindre förändring av områdesgränserna. I det följande presenteras fyra alternativa förändringar.

Alternativa lösningar

1. Återgång till tidigare områdesindelning

Fördelar Området kring Storsjön kommer i bättre läge, samma som Västerbottens kustland vilka man vill jämföra sig med. Man blir av med uppdelningen i 2A och 2B.
Ganska billig förändring

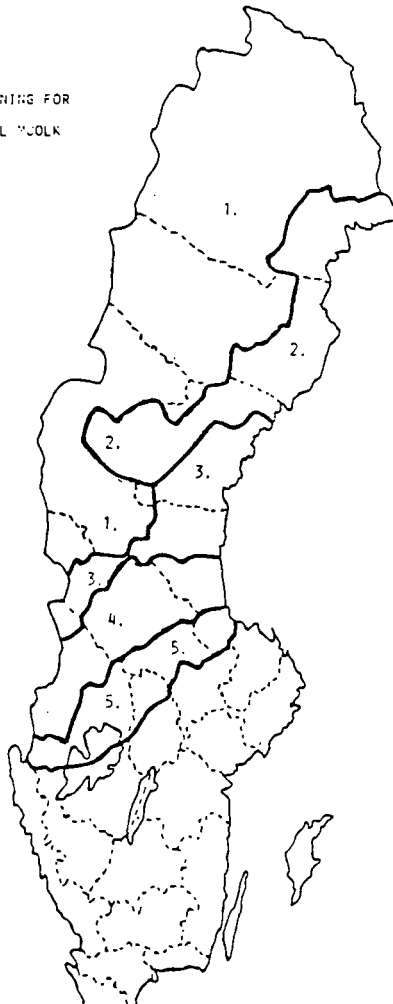
Nackdelar Värmland, Kopparbergs län missgynnade

Storsjöområdet överkompenserade.

Kostnad 2 milj kr

ALTERNATIV 1

OMRÅDESINDELNING FÖR
PRISTOD TILL MILK

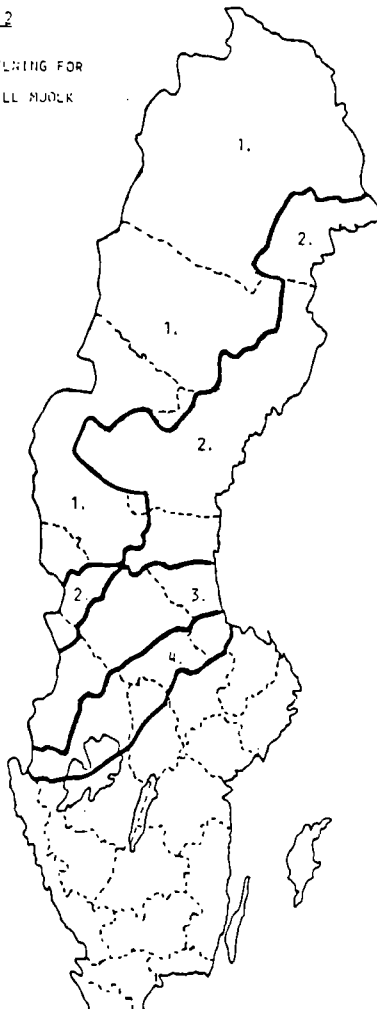

2. 2A och 2B ersätts med 2

- Fördelar** Ligger i verkligheten nära. Administrativt stora fördelar. Likställdhet med områdesindelningen för kött. Situationen för Jämtland förbättras. Logiskt med 2 huvudområden och två avtrappningszoner. Huvudområdena består av kustområde och inlandsområde.
- Nackdelar** Norrbottens- och Västerbottens kustland kommer att känna sig missgynnade. Område 2 kommer att bli det minst homogena. Delar av Gävleborg och Västernorrland överkompenseras. Relativt dyr lösning.
- Kostnad** 6,5 milj kr.

ALTERNATIV 2

OMRÅDESINDELNING FÖR
PRISSTOD TILL NÄJDK

3. Som alternativ 1 men norra Värmland och Dalarna kommer i område 2.

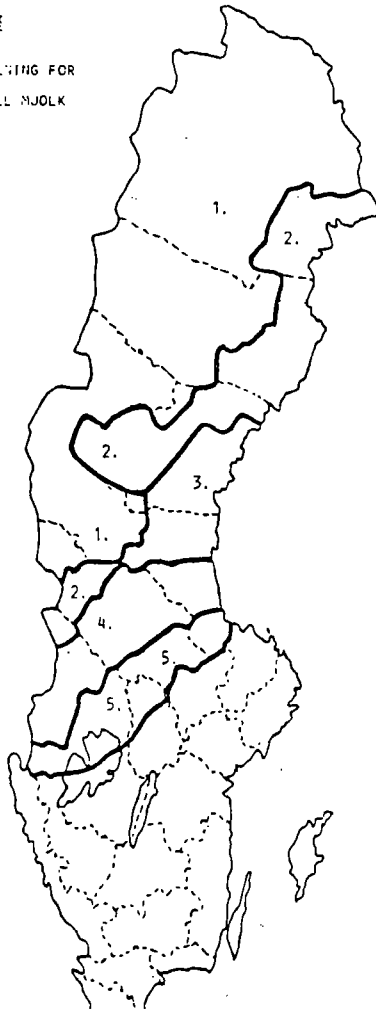
Fördelar Situationen för Värmland och Dalarna förbättras. Spridningen i område 2B (3) kommer att minska. Rättvisare indelning än alternativ 1.

Nackdelar Kritik kan komma ifrån Norrbotten och Västerbotten som torde hävda att delar av Norrbotten och Västerbotten ej skall jämföras med delar av Värmland och Dalarna.

Kostnad 3,0 milj kr.

ALTERNATIV 3

OMRÅDEINDELNING FÖR
PRISSTOD TILL MJÖLK

4. 2A förlängs söderut och in mot Storsjöområdet.

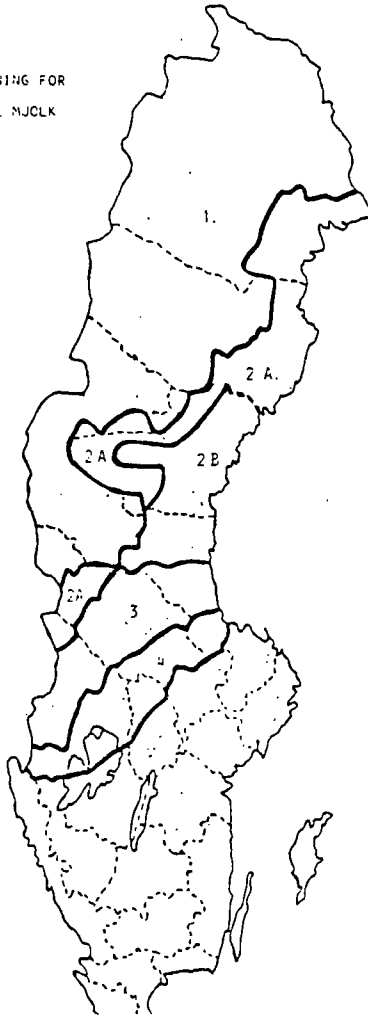
Fördelar De delar av Västernorrlands och Jämtlands län som bör flyttas kommer att flyttas. Inte några andra delar. Detsamma gäller Kopparbergs och Värmlands län. En rättvis lösning.

Nackdelar Avstånden mellan område 1, 2A och 2B kommer att bli små vilket leder till att en viss "plåttrighet" uppstår.

Kostnad 1,5 milj kr.

ALTERNATIV 4

OMRÅDEINDELNING FÖR
PRISSTOD TILL MJÖLK

Sammanställning av remissyttranden över skrivelse från statens jordbruksnämnd om prisstödet till jordbruket i norra Sverige

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden avgetts av lantbruksstyrelsen, statens industriverk, glesbygdsdelegationen, länsstyrelserna i Uppsala, Värmlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt Lantbrukarnas riksförbund.

Stödområdesindelning

Lantbruksstyrelsen — — — anser att de förändringar som föreslås leder till en bättre överensstämmelse mellan stödnivå och produktionsförhållanden. Styrelsen ansluter sig därför till de föreslagna ändringarna i enlighet med alternativ 4. Styrelsen har heller inget att erinra mot de ändringar som föreslås med anledning av tidigare gjorda framställningar. Efter kontakt med jordbruksnämnderna i Västernorrlands och Västerbottens län har framkommit förslag om vissa kompletteringar, vilka utvecklas närmare i resp. länsstyrelses yttrande.

Förändringar i områdesindelningen innebär ändrade planeringsförutsättningar för jordbrukarna. Mot denna bakgrund vill styrelsen framhålla vikten av en stabilitet i stödsystemet, dvs. att ändringar inte sker för ofta och endast när skevheten bedöms vara uppenbar.

Statens industriverk: — — — Prisstödet till jordbruket i norra Sverige medför dels att enheter kvarstår i drift, dels att nedläggning och sammanläggning av enheter sker i långsammare takt än vad som eljest skulle bli fallet. Det har positiv effekt på befolkning och sysselsättning. En snabbare sysselsättningsminskning inom jordbruket skulle sannolikt inte kompenseras av en positiv utveckling inom andra näringsgrenar såsom industri, turism och tjänster.

Det regionalpolitiska stödet till näringslivet omfattar i huvudsak samma region som får prisstöd till jordbruket i norra Sverige, dvs. samtliga kommuner i skogslänen samt vissa kommuner i Älvsborgs och Örebro län. Från det regionalpolitiska stödområdet undantas ett antal kommuner i främst Kopparbergs och Gävleborgs län. I stödområdet inräknas emellertid ett antal kommuner i främst Uppsala och Västmanlands län. Vissa av dessa kommuner har föreslagits ingå i ett utvidgat prisstödsområde. Jordbruksnämnden avstyrker i sitt förslag utvidgningar av nuvarande prisstödsområde. Nämnden tillstyrker dock viss omgruppering inom nuvarande stödområde.

Av utredningsunderlaget framgår att åkerarealen i norra Sverige minskade mer än i riket totalt under 1970-talet. Under 1980-talet har minskningen avstannat i norra Sverige men med fortsatt minskning i riket totalt. Med minskad total åkerareal har medelarealen per brukningsenhet ökat snabbt.

bare i norra Sverige än i riket. Jordbruket i norra Sverige är mycket känsligt för allmänna förändringar i samhällsekonomin och särskilt känsligt för ändringar i animalieproduktionens lönsamhet.

Förädlingsindustrin, främst mejerier och slakterier, är starkt beroende av råvaruproduktionen inom området. En minskning av råvaruproduktionen medför risk för nedläggning av industri, som har relativt stor betydelse regionalt.

I utredningsunderlaget redovisas områden i norra Sverige som har goda resp. svaga förutsättningar för jordbruk. SIND kan konstatera att i samma områden är också förutsättningarna för näringslivet i övrigt goda resp. svaga (med undantag av fjällturism).

SIND har i yttrande 1985-08-22 till jordbruksdepartementet över Sveriges Getavelsförbunds hemställan att getstödet skall gälla lika inom hela landet framhållit "att gethållningen och exploateringen av produkter från näringen lämpligen sker inom marknadsekonomins ram. Den särskilda insats i form av getstödet som sker i skogslänen finner emellertid verket regionalpolitiskt väl motiverad. Syftet med det särskilda stödet måste vara att gynna de sysselsättningssvaga områdena i skogslänen." Industriverket avstyrkte hemställan om utvidgning av området. Mot denna bakgrund tillstyrker SIND det förslag som jordbruksnämnden framlagt i fråga om stödområdestillhörighet vilket innebär att prisstödet i huvudsak förbehålls skogslänen och att viss omgruppering, som innebär ökat stöd, sker inom nuvarande stödområde.

Glesbygd delegationen — — — tillstyrker jordbruksnämndens förslag till ändringar av områdesindelningen.

Härutöver vill delegationen framföra att områdesindelningen för prisstödet till potatis ändras. I dag utgår stöd med 2080 kr. per ha i Norrbottens län och 1 190 kr. per ha i Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län. Delegationen anser att stöd bör utgå även i de norra delarna av Kopparbergs och Värmlands län. Delegationen anser vidare att även i fråga om potatisen bör inlandet som har de svåraste produktionsförhållandena ges det största stödet. Delegationen föreslår därför att det högre arealbidraget utgår i, utöver Norrbotten, hela prisstödområde 1.

Även prisstödet till getskötseln bör differentieras så att Norrlands inland ges större stöd än övriga delar av norra Sverige.

Länsstyrelsen i Uppsala län: I Uppsala län har de olika kommunerna och delar av kommunerna mycket varierande förutsättningar att bereda befolkningen sysselsättning. Uppsala kommun utmärks av stor befolkningstillväxt och god tillgång till arbetstillfällen. Kommunerna i Norduppland däremot — speciellt i kustområdet — har problem av glesbygdskaraktär; befolkningen minskar, åldersfördelningen har blivit allt skevare och det råder brist på arbetstillfällen. De areella näringarna svarar för en stor del av den sysselsättning som erbjuds.

Lantbruksnämnden har i skrivelse till jordbruksnämnden (1985-10-31) — — — angående förändrad områdesindelning för prisstödet bl. a. framhållit att produktionsförutsättningarna för jordbruket i norra Uppland är säm-

re än i länet för övrigt. Produktionskostnaderna för mjölk är också betydligt högre i de nordligaste delarna av länet. Produktionsförutsättningarna i Norduppland överensstämmer väl med de i Gävleborgs läns södra delar, där prisstödet föreslås utgå. Länsstyrelsen anser att områden med likartade betingelser för animalieproduktion bör behandlas enhetligt vid bedömning av behovet av prisstöd av typ norrlandsstödet.

Länsstyrelsen har sedan 1979/80 möjlighet att lämna glesbygdstöd till företag. Ett område i Norduppland har avgränsats där stöd kan utgå. Området omfattar församlingarna Västland, Österlövsta, Hållnäs, Forsmark, Gräsö samt delar av Börstils och Älvkarleby församlingar. Länsstyrelsen anser att det finns starka skäl för att jordbruket i Norduppland skall omfattas av det statliga prisstödet. Det område som avses omfattar Älvkarleby kommun, i Tierps kommun församlingarna Hållnäs, Tegelsmora, Tierps östra del, Tensta norra del, Västland, Österlövsta, Vendels norra del och Tolfta samt i Östhammars kommun församlingarna Gräsö, Danne-mora, Film, Börstil, Forsmark, Harg, Hökhuvud, Valö, Öregrund, Östhammar och Morkarla.

Länsstyrelsen i Värmlands län: — — — Länsstyrelsen anser att viss osäkerhet råder om områdesgränserna i statens jordbruksnämnds skrivning. Områdesbeteckningen 2 A respektive 2 B har använts för samma områden. Länsstyrelsen utgår från att indelningen på sidan 3, som betecknats 2 A, är den riktiga. Detta har också bekräftats vid kontakt med jordbruksnämndens föredragande.

Torsby kommun och Bogens församling

Skördeuppskattningsområdena 852 och 774 som tillsammans omfattar Torsby kommun har länets lägsta normskördar. Nivån är jämförbar med övre Norrlands. I kommunen har gjorts lyckade investeringar som stötts med statligt stöd. Effekten av dessa satsningar kan avläsas i statistiken. Koantalet höll sig väl uppe till början av 1980-talet men har sedan 1982 minskat från 1082 till 934 år 1985 eller med 14 procent. Av de 101 besätningarna år 1985 hade 37 endast 1–3 kor.

Den utnyttjade åkerarealen har minskat men inte i samma omfattning som koantalet. Det betyder att en del redovisad vallareal i verkligheten är under successiv nedläggning eller att marken förslyas. En sådan utveckling är olycklig av många skäl eftersom den får både sysselsättnings- och miljömässiga konsekvenser. Sysselsättningen i jord- och skogsbruk är av stor betydelse i kommunen. För att vända den negativa trend som nu visar sig krävs ordentliga insatser. Länsstyrelsen anser därför att starka samhällsintressen talar för att hela Torsby kommun föres till område 2 A. Hit föres även Bogens församling i Arvika kommun.

Säffle, Grums, Käl, Forshaga, Karlstad, Hammarö och Kristinehamn

Inom detta område finns med vissa undantag länets bästa förutsättningar för jordbruk. Länsstyrelsen anser därför att området med undantag av

Övriga länet

Normskördarna i övriga länet är jämförbara med Västerbottens kustland. Den utnyttjade åkerarealen i länet har endast minskat något under senare år. Däremot har det under de senaste åren skett en betydande minskning av animalieproduktionen. Under 1980-talet har koantalet minskat med drygt 8 procent och antalet produktionsställen med 30 procent. Enligt länsstyrelsens mening är det mycket allvarligt att den sysselsättningsintensiva animalieproduktionen minskar. Det är som nämnts den produktionsgren som har de bästa förutsättningarna i länet. Eftersom lönsamheten i spannmålsodlingen är pressad kan man förutsätta att om den nuvarande nedåtgående trenden fortsätter så kommer det att innebära betydande risker för igenväxning av åkermark. Starka skäl föreligger således för att den aktuella regionen placeras i område 3.

Länsstyrelsens förslag till prisområden innebär en betydande utökning i förhållande till det föreliggande förslaget. Detta är en konsekvens av att länet hittills alltid har fått stå tillbaka för de mera nordliga delarna av norra Sverige, trots att det som ovan anförts inte föreligger stora skillnader när det gäller t. ex. avkastningen i växtodlingen.

Enligt länsstyrelsens uppfattning är det nödvändigt att den negativa trenden som nu kan iakttas för jordbruket stoppas eller åtminstone begränsas. För att lyckas med detta krävs det ett samspel av olika insatser där prisstödet är en viktig del.

Länsstyrelsen hemställer att de här presenterade förslagen till områdesgränser beaktas vid utformningen av prisstödet.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län: Länsstyrelsen har i stort inte något att invända mot den föreslagna stödområdesindelningen där alternativ 4 förordas.

Däremot anser länsstyrelsen — — att Voxna församling bör överföras från prisområde 3 till 2B på grund av att växtodlingsförhållanden samt transportavstånd till tätort m. m. inom Voxna församling har större likheter med förhållandena inom prisområde 2B än med förhållandena inom övriga delar av prisområde 3 i Gävleborgs län.

Länsstyrelsen går alltså här emot jordbruksnämndens förslag och föreslår att Voxna församling på grund av ovanstående överförs från stödområde 3 till 2B.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Länsstyrelsen vill först framhålla att det från vissa synpunkter vore mest ändamålsenligt, om man helt kunde undvika uppdelning av område 2. Det kan vara fördelar med så få och korta prisområdesgränser som möjligt, eftersom olika pristillägg till gårdar i närheten av en gräns — men på olika sidor av denna — lätt uppfattas som orättvisa av berörda lantbrukare. Vidare bör det innebära administrativa

fördelar med så få områden som möjligt, som dessutom överensstämmer för olika produkter.

Från dessa synpunkter synes arbetsgruppens alternativ 2 vara att föredra, eftersom detta alternativ innebär att område 2 är odelat för mjölk liksom för kött. Även nu gällande områdesindelning medför fördelar i här berörda avseenden, eftersom gränsen mellan områdena 2 A och 2 B följer en länsgräns och dessutom är relativt kort.

En med hänsyn till produktionsförutsättningarna mer detaljerad uppdelning av område 2 för mjölk synes dock vara nödvändig av bl. a. opinions-skäl, eftersom det här rör sig om ett vidsträckt geografiskt område, där skillnader givetvis finns i produktionsförutsättningarna.

Länsstyrelsen kan därför acceptera en mer detaljerad uppdelning. *Härvid måste det dock vara en helt nödvändig förutsättning att uppdelning sker efter samma kriterier oberoende av länsgränser.* Länsstyrelsen har inget att invända mot att kustbygderna i Västerbottens och Norrbottens län liksom nu tillhör område 2 A. *Däremot har den förordade nya uppdelningen i 2 A och 2 B enligt arbetsgruppens alternativ 4 inte genomförts enligt samma principer i Västernorrlands resp. Jämtlands län.*

Länsstyrelsen utgår här från att motiv finns för att sammanlagt 24 församlingar i Jämtlands län överföres från 2 B till 2 A. Enligt förslaget sker motsvarande överföring av 5 församlingar i Västernorrlands län.

Det finns dock i Västernorrlands län ett flertal ytterligare församlingar i det av länsstyrelsen i samband med glesbygdsstödet avgränsande glesbygdsområdet, som har lika svaga eller sämre jordbruksförutsättningar än flera av de nämnda 24 församlingarna i Jämtlands län. Arbetsgruppen synes inte ha övervägt detta förhållande och inte heller tagit behövliga kontakter med representanter för Västernorrlands län vad gäller uppdelningen mellan områdena 2 A och 2 B.

Det är därför enligt länsstyrelsens mening i hög grad nödvändigt att vissa justeringar göres av gränsdragningen mellan 2 A och 2 B enligt alternativ 4. *Göres inte dessa justeringar blir beslutet om prisområdesgränser klart felaktigt.*

De församlingar utöver de föreslagna som länsstyrelsen anser bör ingå i område 2 A, är följande.

Av Ånge kommun: Borgsjö. Denna församling gränsar till Haverö församling, som tillhör område 1.

Av Sundsvalls kommun: Liden och Holm.

Liden har utomordentligt besvärliga brukningsförhållanden, eftersom Indalsälvens dalgång här är trång med små och mycket kuperade åkerskiften. Holm är en utpräglad skogsbygd.

Av Härnösands kommun: Viksjö.

Viksjö är en utpräglad skogsbygd.

Av Sollefteå kommun: Graninge, Helgum och Resele.

Dessa är utpräglade glesbygdsförsamlingar med mestadels små brukningsenheter.

Av Örnsköldsviks kommun: Skorped.

Skorped är också en utpräglad glesbygdsförsamling.

Om här nämnda församlingar tillsammans med de av arbetsgruppen

föreslagna i Västernorrlands och i Jämtlands län föres till område 2 A synes en så rättvisande uppdelning som möjligt på områdena 2 A och 2 B erhållas i Västernorrlands och Jämtlands län.

Resultatet blir dock att de församlingar, som fortfarande kommer att tillhöra 2 B i Jämtlands län, kommer att bilda en "ö" avskild från övrig del av 2 B. Detta måste accepteras om alternativet är att en felaktig uppdelning annars erhålles. Det är också med hänsyn till de geografiska förhållandena i stort naturligt att centrala Storsjöbygden och Ragundadelen bildar en "ö". I övrigt kan och bör "ö-bildning" undvikas.

Den här föreslagna utökningen med åtta församlingar av område 2 A i Västernorrlands län berör mycket begränsade produktionsvolymen. Mjölkinvägningen under 1985 uppgår tillsammans för de åtta församlingarna till drygt 6000 ton.

Förutom de rent produktionsmässiga skälen talar även regionalpolitiska skäl för att de åtta Västernorrlandsförsamlingarna bör tillhöra område 2 A. Församlingarna kännetecknas av stor brist på arbetstillfällen och långa pendlingsavstånd. Näringslivet domineras av de areella näringarna, som fortfarande är sysselsättningsmässigt vikande. Därtill är befolkningsunderlagen för många vitala servicefunktioner hotade p.g.a. såväl mycket ogynnsam åldersstruktur som en alltjämt fortgående befolkningsminskning. Det är därför ytterst viktigt att de sysselsättningstillfällen som kan skapas inom jordbruksnäringen tas till vara. Härvid spelar prisstödet en viktig roll.

Efter genomförande av här lämnat förslag uppkommer en godtagbar överensstämmelse – utan uppdelning av församlingar – mellan å ena sidan prisområdena 1 och 2 A för mjölk och å andra sidan det av länsstyrelsen fastställda inlandsområde, där glesbygdssöd enligt SFS 1985:619 kan utgå till bl. a. jordbruksföretag. Det är angeläget ur allmänna regionalpolitiska synpunkter att en sådan överensstämmelse kan uppnås.

Länsstyrelsen i Jämtlands län: Vid tidpunkten för förslaget för ändrad stödområdesindelning från den s. k. norrlandskommittén vilket sedermera blev livsmedelsutredningens förslag och proposition fann länets instanser anledning att anföra kritik. Förändringen innebar ändrad stödområdesindelning med oförändrade eller sänkta prisstöd för stora delar av Jämtlands län.

Länsstyrelsen finner ej här anledning att ånyo upprepa de argument och sakskalet mot den tänkta förändring som tidigare i olika sammanhang framförts. Länsstyrelsen står fast vid sitt ursprungliga krav om att den stödområdesindelning som före den 1 juli 1985 fanns för de olika produkterna bäst ger uttryck för de skillnader i produktionsförutsättningar i stort som är rådande i norra Sverige.

Bristen på alternativa sysselsättningsmöjligheter, jordbrukets stora betydelse i länet och beredskapssynpunkter motiverar dessutom ett prisstöd som möjliggör ett långsiktigt bestående jordbruk i regionen.

Länsstyrelsen är väl medveten om att det i sådana här sammanhang inte är praktiskt möjligt att uppnå fullständig rättvis indelning i geografiska områden. Det av jordbruksnämnden förordade alternativet innehåller

emellertid också brister på grund av de höga varierande produktionsförutsättningar som råder även inom närliggande jordbruksföretag inom samma församling. Vetskapen om föreliggande svårigheter föranleder länsstyrelsen att stå fast vid att en återgång till förhållandena före norrlandskommitténs förslag bör ske med undantag för de två församlingar som nu föreslås flyttade till prisstödsområde 1.

Om detta inte anses lämpligt förordar länsstyrelsen jordbruksnämndens alternativ 4. Ett genomförande av jordbruksnämndens förslag innebär en inte oväsentlig förbättring som emellertid borde kompletteras med samma indelning för kött och fläsk. Det finns inga skäl att avvika från det i övrigt samstämmiga förhållandet mellan mjölk resp. kött och fläsk.

Länsstyrelsen i Västerbottens län: När det gäller *förändringar i prisstödområden* har krav framförts från länet om ändrad områdestillhörighet. LRF och lantbruksnämnden har tillskrivit jordbruksnämnden under utredningens arbete och föreslagit att vissa områden i 2 A, flyttas till prisområde 1. Jordbruksnämnden har avstyrkt länskraven. I såväl Norrbottens som Jämtlands län har områden klassats upp från prisområde 2 A till 1.

Lantbruksnämnden har föreslagit att prisstödområde 1 anpassas till stödområdet för glesbygdsstöd till investeringar då de båda stöden har tillkommit utifrån likartade utgångspunkter. Vindelns och Bjurholms kommuner har i skrivelse till länsstyrelsen framfört samma krav. Även LRF gör denna koppling.

Länsstyrelsen har avgränsat stödområdet där glesbygdsstöd kan lämnas till att omfatta inlandet där sysselsättningen är sämst och behovet av regionalpolitiska insatser är störst. Om prisstödområde 1 skulle anpassas till glesbygdsstödområdet skulle följande områden i länet klassas upp: Fällfors församling i Skellefteå kommun, Vindelns församling i Vindelns kommun, hela Bjurholms kommun samt Norrfors kyrkobokföringsdistrikt i Nordmalings kommun.

Länsstyrelsen finner att goda skäl talar för att tillgodose kraven inte minst utifrån jordbruksnämndens utgångspunkt att regional- och sysselsättningspolitiska faktorer skall påverka prisområdet.

En utökning av prisområde 1 till att gälla hela glesbygdsstödområdet beräknas medföra ytterligare tillskott av medel till jordbruket i länet med ca 3,5 milj. kr. om gehör för detta krav kan nås. Detta är dock enligt länsstyrelsens mening små insatser i länet i förhållande till de totala problemen.

Länsstyrelsen i Norrbottens län: Indelning i stödområden synes i stort vara som det är begärt från Norrbotten. Utöver Edefors och Gunnarbyn borde även markbygden i Piteå kommun överföras till område 1.

Lantbrukarnas riksförbund — — — tillstyrker de föreslagna ändringarna av — — — områdesindelningen i Norrlands inland samt de smärre ändringarna av områdesgränserna i övrigt. Härutöver vill förbundet framhålla följande.

Beräkningstekniskt har stödnivån för kött kopplats till det framräknade stödbehovet för mjölk. För mjölk uppdelas stödområde 2 i 2a och 2b.

Denna uppdelning baseras på de förslag som utarbetades av den s.k. Norrlandskommittén 1982 (Ds Jo 1982: 7). Norrlandskommittén föreslog att skillnaden i stödnivå mellan 2a och 2b skulle vara 2 öre. Eftersom differensen mellan 2a och 2b då var begränsad ansågs det inte motiverat att differentiera stödnivån på kött. I samband med den nu genomförda översynen av beräkningsmodellen visar det sig att produktionskostnaderna för mjölk är ca 17 öre högre per kg i 2a än i 2b. För kött är skillnaden ca 150 öre per kg. Mot denna bakgrund är det angeläget att pristillägget för kött i stödområde 2 differentieras på samma sätt som stödet till mjölkproduktionen.

De förslag till ändrad områdesindelning för stödet till potatisodlingen som från olika håll framförts till jordbruksnämnden har inte tagits upp i de förslag som överlämnats till regeringen. För närvarande utgår ett högre stöd till potatisodlingen i Norrbotten än i övriga delar av stödområdet. Eftersom produktionsförutsättningarna i Västerbottens inland är likartade de i Norrbotten, föreslår LRF att det högre stödet utgår även i detta område. Det är angeläget att den snabba minskningen av potatisodlingen i detta område bryts. Merkostnaden för denna ändring är obetydlig.

Det bör särskilt noteras att merparten av framställningarna om smärre områdesändringar har inlämnats till jordbruksnämnden för flera år sedan. Även om LRF inte har något att invända mot jordbruksnämndens förslag i frågan, vill förbundet framhålla att särskild hänsyn bör tas till de synpunkter som i detta avseende kan komma att framföras från respektive län. Förbundet vill också framhålla att vid bedömningen av förslag till områdesändringar bör hänsyn tas till utvecklingen av produktionen i de aktuella områdena. Vidare bör jordbrukets betydelse för sysselsättningen, samhällsservicen, miljön m. m. vägas in i dessa bedömningar.

Beräkningsunderlag

Lantbruksstyrelsen: Den använda beräkningsmodellen syftar till att beräkna merkostnaderna för jordbruksproduktionen i norra Sverige. Modellen följer i huvudsak den som tillämpas av bl. a. lantbruksverket vid lönsamhetskalkylering inom lantbruket. I det nu genomförda översynsarbetet har vissa mindre förändringar gjorts såväl i den principiella uppbyggnaden som i fråga om dataunderlaget. Lantbruksstyrelsen anser att beräkningsmodellen väl fyller sin funktion och ansluter sig till de ändringar som gjorts. Styrelsen vill emellertid påpeka att modellen ensam inte kan beskriva situationen i jordbruket i norra Sverige. Även andra överväganden om t. ex. regionalpolitiska effekter, produktionens storlek och jordbrukets lönsamhet kan behöva göras.

Glesbygdsdelegationen — — — har inte tagit ställning till de justeringar som föreslås av beräkningsmodellen för prisstödet. — — —

Länsstyrelsen i Värmlands län: Länsstyrelsen har inget att erinra mot den använda beräkningsmodellen, men vill starkt understryka att vid faststäl-

lande av stödbeloppen skall även andra faktorer bland dem de regionalpolitiska hänsynen starkt vägas in.

De justeringar som med vissa mellanrum gjorts av prisstödet har alltid givit en lägre kompensation i område 4 (5) än i övriga områden. Motivet har varit att man ansett att det inte fått vara för stort steg mellan stödområdet och områdena utanför. Länsstyrelsen kan inte godta detta resonemang. I princip är det inte någon skillnad mellan denna gräns och gränsen mellan de olika stödområdena. I dag är pristillägget 12,2 öre i område 4 och 32,1 öre i område 3 dvs. en skillnad på 20 öre. Länsstyrelsen anser att kompensationsgraden i område 4 skall höjas och vara i paritet med övriga områdens.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län instämmer i jordbruksnämndens slutsats — — — att det är lämpligt att vid analys av merkostnaderna för produktion i norra Sverige använda "Modell B", "Databas B". De orsaker som anförs i översynen talar för att det inte bara är lämpligt utan egentligen självklart att den alternativa modellen används.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län: I den rapport som bildar underlag för den nu aktuella översynen anges bl. a. två alternativ för beräkning av produktionskostnadsskillnaderna mellan referensområdena och norra Sverige. Det ena alternativet är baserat på egen fodersädesodling medan det andra alternativet är baserat på inköpt foderspannmål.

Enligt länsstyrelsens mening saknar det senare alternativet verklighetsförankring. En animalieproduktion baserad på inköpt foderspannmål skulle medföra att betydande åkerarealer friställes. Eftersom alternativa produktionsgrenar i stort sett saknas skulle följden bli en omfattande nedläggning av åkermark. Detta skulle stå i strid med den jordbrukspolitiska målsättningen. Även vad gäller beredskapsmotivet för det norrländska jordbruket skulle en sådan produktionsinriktning innebära helt oacceptabla verkningar.

Alternativet med inköpt foderspannmål kan enligt ovan inte omsättas i praktiken och saknar därför relevans som underlag vid bestämning av prisstödet.

Länsstyrelsen i Västerbottens län: I fråga om *beräkningsmodellen* delar länsstyrelsen nämndens grundsyn att modellen utgör *ett* underlag vid överväganden om stödbeloppens storlek och områdesindelningar. Produktionsutveckling, regional- och sysselsättningspolitiska aspekter och miljöfrågor måste få påverka fastställande av geografiska och prismässiga gränser i Norrland.

Länsstyrelsen i Norrbottens län: Beräkningsmodellen för att framräkna merkostnaderna för jordbruket i Norra Sverige ser ut att i det stora hela kunna fungera bra. Modellen ger emellertid endast merkostnaderna för arbete och kapital upp till den nivå som lönsamheten i referensområdet tillåter.

Lönsamheten i referensområdet är dock i dag otillräcklig. Detsamma

gäller då också lönsamheten i stödområdena även efter avräkningsprisets komplettering med norrlandsstödet.

Statens jordbruksnämnd framhåller att även andra faktorer som produktionsutveckling, regional- och sysselsättningspolitiska aspekter kunna beaktas. Detta bör lämna utrymme för ett regionalpolitiskt stöd utöver det stöd som framräknas enligt beräkningsmodellen. En modell hur ett sådant stöd skall kunna framräknas utarbetas för närvarande på lantbruksnämnden i Norrbotten. Resultatet bör snart kunna redovisas för jordbruksnämnden.

Lantbrukarnas riksförbund: Lantbrukarnas riksförbund tillstyrker de föreslagna ändringarna av beräkningsunderlaget — — —.

Övriga synpunkter

Glesbygdsdelegationen — — — vill emellertid understryka att ett kraftfullt stöd är nödvändigt särskilt i norra Sveriges inland för att möjliggöra ett livskraftigt jordbruk i området.

Delegationen föreslår att prisstödet till getterna höjs i prisstödområde 1 så att det täcker merkostnaden för produktionen i detta område.

Delegationen vill avslutningsvis understryka att pristillägget årligen bör justeras med hänsyn till kostnadsutvecklingen inom jordbruket för att ge den stabilitet åt och tilltro till systemet som är nödvändig för att produktionen i inlandsjordbruket skall upprätthållas.

Länsstyrelsen i Värmlands län: Enligt länsstyrelsens mening skall prisstödet ha två olika funktioner. För det första skall det utjämna skillnader i produktionskostnader mellan olika regioner så att lönsamhetsskillnaderna i möjligaste mån elimineras. För det andra skall prisstödet vara en del av de statliga insatser som görs för att bibehålla och utveckla näringslivet i glesbygderna. Detta måste ingå i bedömningarna när man diskuterar områdesgränserna. Prisstöd, regionalt investeringsstöd och glesbygdsstöd skall ses som nödvändiga komplement till varandra i strävan att bibehålla och utveckla en bestående jordbruksnäring. Ett markant regionalpolitiskt hänsynstagande i jordbrukspolitiken är enligt länsstyrelsens mening det mest framgångsrika sättet att behålla sysselsättning och därmed boende och service i skogslänens skogs- och mellanbygder.

Produktion av mjölk och kött skall enligt länsstyrelsens mening vara den dominerande inriktningen av länets jordbruk. För detta talar att förutsättningar för spannmålsodling utanför Vänerområdet inte är gynnsamma medan möjligheterna till en framgångsrik grovfoderodling är goda. Vidare är animalieproduktionen arbetsintensiv vilket är av vikt i många områden med brist på arbetstillfällen. Utvecklingen av animalieproduktion skall därför väga tungt när det gäller att fastställa stödets områdesgränser och storlek. Man måste också väga in växtodlingens förutsättningar. Dessa belyses bäst av resultaten från den objektiva skördeuppskattningen. Me-

delnormskörden i korn och vall för området utanför Vänerområdet är inte högre än i Västerbottens kustland. Prop. 1985/86: 166

Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Den aktuella rapporten ger ingen vägledning för uppräknig av prisstödet för fläskproduktion, getskötsel och potatisodling.

Länsstyrelsen förutsätter att en motsvarande uppräknig sker för dessa produktionsgrenar som för de i rapporten behandlade produktionsgrenarna mjölk och kött.

Länsstyrelsen i Jämtlands län: De förändringar i beräkningsunderlaget och den framräknig av produktionskostnadsskillnaderna som vidtagits visar på behovet av en icke oväsentlig höjning av prisstödet. Även om inte materialet ska betraktas som ett förslag till nya prisstödsnivåer vill länsstyrelsen i sammanhanget erinra om att det är mycket angeläget med en omedelbar och kraftig uppräknig av priserna på produkterna.

Lönsamheten i näringen är för närvarande mycket låg och produktionen går ner. För att uppnå företagsekonomisk lönsamhet i t. ex. mjölkproduktionen bedömer lantbruksnämnden i länet att mjölkpriset måste höjas mellan 40–50 öre/kg. Motsvarande förhållanden finns i övriga produktionsgrenar.

Länsstyrelsen i Västerbottens län: Den framtagna rapporten ger en aktuell beskrivning av produktionsutvecklingen i Norrland. Av redovisning framgår att det finns tendenser till en minskad mjölk- och köttproduktion i Norrland. Samtidigt har riksdagsbeslut 1985 understrukit att produktionen bör bibehållas i ungefär nuvarande omfattning och att förutsättningar bör skapas för detta.

Jordbrukets problem i Västerbotten

Det höga ränteläget har medfört orimligt höga kapitalkostnader för jordbrukare med höga skulder. Övriga kostnader har dessutom stigit snabbare än produktpriserna. Följden har blivit dålig lönsamhet i Västerbottensjordbruket. Många jordbrukare försöker därför dels öka inkomsterna genom fler producerande djur, dels dra ned på utgifterna genom bl. a. ett minimum av underhållsåtgärder. Andra försöker få arbetsinkomster utanför jordbruket.

Följderna av den dåliga lönsamheten blir allt allvarligare. 180–120 brukningsenheter läggs ned varje år. Rekryteringen till jordbruket är låg. Priserna på jordbruksfastigheter sjunker. Förutsättningar att etablera sig som jordbrukare finns endast om man får överta exempelvis föräldrarnas jordbruk till låg skuldsättning. Nedläggning av åker ökar. I dagsläget är ca 1/3 av länets åkerareal "överflödig". Antalet sökande till lantbruksskolan minskar.

Den dåliga lönsamheten och sviktande tilltro till jordbruket gör att länsstyrelsen anser att kraftfulla åtgärder är nödvändiga. Enligt gjorda beräkningar i länet behöver länets jordbruk ett resurstillskott på minst 75 miljoner kronor i höjt norrlandsstöd och/eller sänkta avgifter på slakt, handelsgödsel m. m. Mjolkpriset måste höjas med 45–50 öre per kg och köttet med drygt 3 kronor per kg. för att lönsamheten skall återställas till 1978 års nivå. Då ges utrymme för såväl reinvesteringar som löneuttag för brukaren. Dessutom krävs höjt investeringsstöd för att angelägna markförbättrande åtgärder skall kunna genomföras.

Länsstyrelsen anser det utomordentligt angeläget att skyndsamma åtgärder vidtas för att återställa förutsättningarna för ett långsiktigt jordbruk i länet. De medel som behövs för detta, måste snarast möjligt tillföras länet och bidra till en tro på en framtid för jordbruket i Västerbottens län.

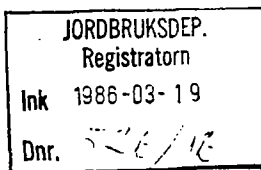
Frågan om ändrad indelning av stödområdet måste därför ses i ett större sammanhang. Som redovisats i det föregående är jordbruket i Västerbotten i trängande behov av väsentliga resurstillskott. Därvid bör man också ta ställning till en eventuellt ändrad stödområdesindelning i den riktning som framförts från länet.

Investeringsenheten

1986-03-17

2500 587/86

Bengt-Olof Svensson, LAn

Statsrådet och chefen för
jordbruksdepartementet

Lagen (1983:147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä

1. Hittillsvarande erfarenheter av lagens tillämpning

Enligt beslut av riksdagen gäller ett tillfälligt investeringsförbud sedan den 21 april 1983. Beslutet innebär ett temporärt förbud mot ny-, om- eller tillbyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin eller fjäderfä. Förbudet gällde ursprungligen t o m den 30 juni 1984. Under våren 1984 beslutade riksdagen om en förlängning t o m den 30 juni 1985. Under våren 1985 beslutades om ytterligare en förlängning t o m den 30 juni 1986.

Lantbruksstyrelsen eller, efter styrelsens bestämmande lantbruksnämnderna, har enligt lagen rätt att lämna dispens från nybyggnadsförbudet om det finns särskilda skäl. Med utgångspunkt från förarbetena till lagen har dispenser lämnats på följande grunder

- 1 Avtal om nybyggnad hade ingåtts innan investeringsförbudet offentliggjordes. Med avtal likställs anskaffning av byggnadsmaterial till betydande värde liksom projektering för betydande kostnad.
- 2 Förvärv av fastighet hade skett nyligen och före lagens offentliggörande, varvid byggnadsinvesteringar för en ur ekonomisk synpunkt nödvändig djurhållning hade förutsatts.
- 3 Inom vissa delar av norra Sverige (prisstodområdena 1 och 2 för mjölk samt angränsande områden med likartade förutsättningar) i de fall en viss utbyggnad är enda sättet att uppnå en framtida rationell enhet. Dispenser för svin och fjäderfä ges emellertid endast undantagsvis och när starka särskilda skäl föreligger.
- 4 Glesbygdsstöd kan lämnas till den planerade byggnadsåtgärden om denna har stor betydelse ut sysselsättningssynpunkt.
- 5 Byggnad har förstörts genom brand eller naturkatastrof. Byggnaden måste då ha använts för djurhållning under senare år.
- 6 Byggnad är olämplig för djurhållning av arbetsmiljö- eller djurskyddsskäl.

Angivna dispens-skäl 1 och 2 är av övergångskaraktär. Dispens-skäl 3 och 4 är av regionalpolitisk natur.

I följande sammanställning redovisas beviljade dispenser under verksamhetsåren 1983/84 och 1984/85 med fördelning på dispens-skäl..

<u>Dispensskäl</u>	<u>1983/84</u>	<u>1984/85</u>
Tidigare ingånget avtal	73	4
Nyförvärv	30	14
Regionalpolitiska skäl	46	34
Glesbygdsmråde	12	7
Förstörd byggnad	67	42
Reparation	40	39
Arbetsmiljö/djurmiljö	204	168
Övrigt	14	20
S:a	486	328

Under de första åren av lagens giltighetstid dominerade dispens-skälen av övergångskaraktär. Därefter har brister i djur- eller arbetsmiljö varit den dominerande orsaken till dispens. Vid kontakter med lantbruksnämnden har framkommit att endast ett fåtal ansökningar har föranlett avslag. Detta förklaras av att ansökningsförfarandet vanligtvis inleds med en muntlig förfrågan om möjligheten att erhålla dispens vilket leder till att klara avslagsfall aldrig resulterar i en formell ansökan. Dessutom har investeringsbenägenheten bland jordbrukarna varit låg under den tid som lagen hittills varit i kraft.

I nedanstående sammanställning redovisas dispensernas fördelning på olika djurslag samt nettoförändringen av antalet djurplatser under olika områden åren 1983/84 och 1984/85.

Djurslag	1983/84 Dispenser	1984/85	
		Dispenser	Nettoförändr av djurplatser
Mjölkkor	328	221	563
Rekrytering			981
Övriga nötkreatur	33	29	- 405
Suggor	89	52	271
Slaktsvin	21	15	1 504
Fjäderfä	15	11 Ägg	25 500
		Broiler	24 500
S:a	486	328	

Av sammanställningen framgår att de lämnade dispensererna till övervägande del har avsett investeringar i mjölkproduktion. Nettoförändringen av antalet stallplatser till följd av lämnade dispenser har varit begränsade. Vad gäller stallar för mjölkkor har nettoökningen varit i genomsnitt ca 2,5 koplats per lämnad dispens.

Vid en bedömning av den effekt som nybyggnadsförbudet haft bör hänsyn som tidigare nämnts tas till att investeringsbenägenheten varit förhållandevis låg under den period som lagen varit i kraft. Så till exempel har antalet platser för mjölkkor som varit föremål för djurskyddsgranskning minskat från ca 22 000 per år under början av 1980-talet till ca 9 000 under verksamhetsåret 1984/85.

I sammanhanget kan även nämnas att en svaghet i lagstiftningen är att den inte förhindrar insättning av djur i stallar som stått oanvända även under en lång period. Vidare har den förhållandevis ringa påföljden för investeringar kunnat innebära att investeringar kommit till stånd. Enligt de erfarenheter lantbruksstyrelsen kunnat inhämta har dock detta inte förekommit annat än i undantagsfall.

Sammanfattningsvis har lagstiftningen enligt lantbruksstyrelsen haft en återhållande effekt på investeringsverksamheten. Lagstiftningen har efter vissa initialsvårigheter visat sig vara förhållandevis enkel att administrera på lantbruksnämnderna. I samband med remissbehandlingen av huvudbetänkandet från 1983 års livsmedelskommitté framhöll flera lantbruksnämnder att skäl kan finnas för ett fortsatt investeringsförbud.

2. Förslag om förlängning av investeringsförbudet efter den 1 juli 1986

Enligt beslut av riksdagen med anledning av livsmedelskommitténs förslag gäller - som tidigare nämnts - investeringsförbudet t o m den 30 juni 1986. En eventuell förlängning av tillämpningen förutsätter ett nytt beslut av riksdagen under våren 1986.

Investeringsförbudet har från början varit avsett som en temporär åtgärd från statens sida för att hjälpa till med den produktionsanpassning som primärt är näringens ansvar. Ett permanent system kan leda till att statens ansvar för produktionsanpassningen blir större än vad som avsetts. Även under de närmaste åren kvarstår ett behov av olika insatser för att främja en anpassning av produktionen. Investeringsförbudet har verkat återhållande på investeringsverksamheten.

Lantbruksstyrelsen vill peka på att en styrning av produktionens omfattning och inriktning i första hand bör åstadkommas genom en lämplig avvägning mellan långsiktigt verkande prispolitiska, rationaliseringspolitiska och även regionalpolitiska insatser. En effektiv och rationell produktion av livsmedel motverkas av kraftiga tillfälliga variationer i företagens ekonomiska planerings- och produktionsförutsättningar.

I och med att tvåprissystemet införts kan behovet av ett fortsatt förbud mot nybyggnad av djurstallar för mjölkproduktionen ifråga-

sättas. Inom nötkött- och svinproduktionen kvarstår emellertid behovet av investeringsförbud oförändrat främst mot bakgrund av att avvecklingsersättningar nu införs till svin- och köttproducenter.

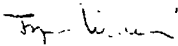
En temporär förlängning av investeringsförbudet skulle mot denna bakgrund i och för sig kunna begränsas till att avse djurstallar avsedda för nötkött och svinproduktion. Mot en sådan lösning talar dock att djurstallar uppförda för ett annat ändamål kan ha alternativ användning. Ett stall uppfört för mjölkproduktion kan exempelvis utan vidare användas för specialiserad nötköttsproduktion. Tillämpning och tillsyn av lagstiftningen skulle därför bli svårare än vid det generella förbud som gäller för närvarande. Lantbruksstyrelsen har funnit att övervägande skäl talar för att nuvarande investeringsförbud förlängs under högst två år.

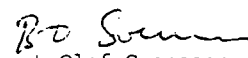
Vid en ytterligare förlängning av investeringsförbudet under viss tid bör beaktas att vissa lantbrukare har gjort avsättningar till allmän investeringsreserv för framtida investeringar. Enligt nuvarande regler skall belopp som satts in på investeringskonto disponeras inom sju år räknat från utgången av det år då beloppet satts in. Om pengarna inte använts inom den tid och på det sätt lagen anger återförs de till beskattning. För att undvika negativa konsekvenser för de företagare som på grund av förlängning av förbudet mot nyinvesteringar inte får möjlighet att använda de medel som avsatts på investeringskonto bör den tid under vilken medlen får vara inestående förlängas.

Sammanfattningsvis föreslår lantbruksstyrelsen följande:

- Lagen (1983:147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä förlängs att gälla t o m den 30 juni 1988.

I handläggningen av detta ärende har deltagit generaldirektören, överdirektören, särskilda ledamöterna Brunander, Isacson, Strömberg och Svensson, byråchef Knutsson samt byrådirektör Svensson, föredragande.

Ingvar Widen
Generaldirektör

Bengt-Olof Svensson
Byrådirektör

Innehåll

Prop. 1985/86: 166

Bilaga 1	Förslag till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område från den 13, 15 januari 1986	1
Bilaga 2	Förslag till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för tiden den 1 juli 1986–30 juni 1987	47
Bilaga 3	Skrivelse om prisstödet till jordbruket i norra Sverige	101
Bilaga 4	Översyn av beräkningsunderlaget för prisstödet till jordbru- ket i norra Sverige	111
Bilaga 5	Sammanställning av remissyttranden över skrivelse från statens jordbruksnämnd om prisstödet till jordbruket i norra Sverige	158
Bilaga 6	Skrivelse om lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä	170